Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Marcela Staniczková

Správa cizího majetku se zaměřením na svěřenské fondy a jejich evidenci v katastru nemovitostí

Rigorózní práce

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci na téma „Správa cizího majetku se zaměřením na svěřenské fondy a jejich evidenci v katastru nemovitostí“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 195 175 znaků včetně mezer.

V Havířově dne 6. 12. 2021

Obsah

Obsah 3
Seznam použitých zkratek 7
Úvod 8
1 Správa cizího majetku 10
2 Vznik správy cizího majetku 12
2.1 Smlouvou 12
2.2 Ze zákona 13
2.3 Rozhodnutím orgánu veřejné moci 14
2.4 Vznik bez právního důvodu 14
3 Subjekty správy cizího majetku 15
3.1 Beneficient 15
3.2 Vlastník 15
3.3 Dohlížející osoba 15
3.4 Správce 16
4 Druhy správy cizího majetku dle autonomie správce 18
4.1 Správa prostá 18
4.2 Správa plná 19
4.3 Použití správy prosté či plné 20
4.3.1 Správa prostá 20
4.3.2 Správa plná 22
4.4 Druhy správy nepodléhající obecné úpravě správy cizího majetku 23
5 Zánik správy cizího majetku 24
5.1 Dosažením účelu 24
5.2 Odpadnutím účelu 24
5.3 Uplynutím doby 24
5.4 Zánikem práva beneficienta k majetku 24

5.5 Skončení činnosti správce 25
5.5.1 Odstoupením 25
5.5.2 Omezením svéprávnosti správce 26
5.5.3 Rozhodnutím o úpadku správce (osvědčení o úpadku) 26
5.5.4 Smrtí správce 26
5.5.5 Zánikem právnické osoby 27
6 Svěřenský fond 28
6.1 Historie svěřenského fondu v českých pramenech 29
6.2 Historie svěřenského fondu v římském právu 31
6.2.1 Ležící pozůstalost 31
6.2.2 Mancipace 31
6.2.3 Fideicommissum 32
6.2.4 Peculimum 32
6.3 Základní znaky svěřenského fondu 33
6.3.1 Majetek jako oddělené a nezávislé vlastnictví 33
6.3.2 Vymezený účel majetku 34
6.3.3 Autonomní správce 35
6.3.4 Široká autonomní vůle zakladatele 35
6.4 Svěřenský fond jako právnická osoba, otázka jeho právní subjektivity 37
7 Vznik svěřenského fondu obecně 40
7.1 Smlouva se správcem 40
7.2 Svěřenský fond inter vivos a mortis causa 41
7.2.1 Svěřenský fond inter vivos (mezi živými) 41
7.2.2 Svěřenský fond mortis causa (pro případ smrti) 42
8 Další možnosti dělení svěřenských fondů 47
8.1 Obchodní svěřenský fond 47

8.2 Rodinný svěřenský fond 47
8.3 Zajišťovací svěřenský fond 48
8.4 Diskreční svěřenský fond 48
8.5 Testamentární svěřenský fond 48
8.6 Bezúplatný svěřenský fond mezi živými 48
8.7 Ochranný svěřenský fond 48
9 Subjekty svěřenského fondu 50
9.1 Zakladatel 50
9.2 Obmyšlený (beneficient) 51
9.3 Svěřenský správce 54
9.3.1 Omezení správce 56
9.3.2 Vznik funkce správce 56
9.3.3 Zánik funkce správce 57
10 Dohled nad správou svěřenského fondu 60
11 Ingerence soudu 61
12 Doba trvání svěřenského fondu 63
13 Relativní neúčinnost 65
14 Evidence svěřenských fondů a evidence skutečných majitelů 66
14.1 Evidence svěřenských fondů 66
14.2 Evidence skutečných majitelů 70
15 Zánik svěřenského fondu 73
16 Další případné možnosti využití svěřenských fondů v českém právu 75
16.1 USA – trusty odvolatelné a neodvolatelné 75
16.2 Svěřenský fond jako obdoba plnění vyživovací povinnosti 76
16.3 Zaměstnanecký svěřenský fond 77
17 Daňové aspekty fondu 80
18 Evidence svěřenského fondu v katastru nemovitostí 81

18.1 Návrh na vklad správy svěřenského fondu do katastru nemovitostí ... 84
18.2 Přílohy návrhu na vklad správy svěřenského fondu ... 91
18.3 Rozsah přezkumu ... 91
18.4 Nejčastější nedostatky podání ve věci svěřenských fondů ... 94
18.4.1 Nedostatky návrhu ... 94
18.4.2 Nedostatky v předložených listinách ... 94
18.5 Údaje evidované o svěřenském fondu v katastru nemovitostí ... 98
18.6 Navýšení majetku fondu vkladem nemovité věci ... 101
18.7 Změny zapisované do katastru v průběhu existence fondu ... 108
18.7.1 Změna správce ... 108
18.7.2 Změna na základě rozhodnutí soudu ... 109
18.8 Svěřenské fondy evidované v katastru a další věcná práva ... 109
18.8.1 Zákaz zcizení a zákaz zatížení ... 109
18.8.2 Jiná věcná práva ... 110
18.9 Zánik svěřenského fondu, resp. výmaz správy svěřenského fondu ... 111
Závěr ... 112
Literatura ... 114
Seznam použitých zdrojů ... 118
Zákonné a podzákonné normy, mezinárodní smlouvy ... 118
Nadnárodní ... 118
České ... 118
Zahraniční ... 118
Abstrakt ... 119
Abstract ... 120
Klíčová slova/Key Words ... 121

Seznam použitých zkratek

ABGB	zákon JGS 946/1811, Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie, rakouský občanský zákoník
CCQ	Le Code civil du Québec/The Civil Code of Québec, Québecký občanský zákoník
InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
SŘ	zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
KZ	zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)
KatVyhl.	vyhl. č. 357/2013 Sb., vyhláška o katastru nemovitostí (katastrální vyhláška)
InvSpol	zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích
Úmluva	Haagská úmluva o trustech
ESF	evidence svěřenských fondů
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
ISKN	Informační systém katastru nemovitostí
Návod	Návod pro správu katastru nemovitostí, ve znění dodatku č. 1 ze dne 27. července 2017, č. j. ČÚZK-08960/2017-22, účinného od 15. srpna 2017, ČÚZK
JŘ	Jednací řád katastrálního úřadu, ČÚZK, 2014
ZESM	zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů
RSF	rejstřík svěřenských fondů
AML	Anti - Money-Laundering, zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Úvod

Počínaje rokem 2014 došlo v oblasti české legislativy k rozsáhlým změnám, když po padesáti letech své existenci pozbyl své platnosti a účinnosti občanský zákoník č. 40/1964 Sb., přičemž v návaznosti na tuto významnou změnu došlo logicky k rozsáhlým novelám navazujících zákonů a prováděcích předpisů, jako například vzniku samostatného zákona o obchodních společnostech či nového zákona o katastru nemovitostí, kdy pozbyl platnosti a účinností do té doby platný zákon č. 265/1992 Sb., a nově byl zakotven zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí ČR a s ním zároveň i jeho prováděcí vyhlášky. Pro mnohé osoby, zabývající se při své práci touto „zasaženou“ právní oblastí, to v nadsázce znamenalo bezmála opustit vše, co dosud znali a denně využívali a začít se učit novému od počátku.

Novým občanským zákoníkem č. 89/2012 Sb., došlo k zásadnímu obratu v chápání pojmu nemovitost, který byl do té doby vymezen jako „věc spojená se zemí pevným základem“, rovněž byla opět do českého práva zakotvena zásada superficies solo cedit, tedy, že povrch ustupuje půdě.

Bylo zavedeno mnoho nových institutů, jako například právo stavby, které je chápáno jako věc nemovitá, a v neposlední řadě byl nově do občanského zákoníku zakotven institut správy cizího majetku a návazně i institut svěřenských fondů.

Při mé práci jsem měla možnost pozorovat, jakož se i tohoto procesu aktivně účastnit, jak se tyto instituty implementují do reálného života, začínají být, i když zpočátku s rozpaky a leckdy chybně, používány a začíná tedy být využíván jejich potenciál.

V této práci se chci obecně, v podstatě úvodem, zabývat správou cizího majetku, poté samotnými svěřenskými fondy, tedy jejich podstatou, potenciálem, jejich kořeny, to vše za účelem jejich pochopení a zhodnocení možnosti jejich dalšího využití, jakož i vyhodnocení některých oblastí, které mi dosud nejsou zřejmé, jako je neměnnost statutu svěřenského fondu či nutnost akceptace neopominutelných dědiců při testamentárním svěřenském fondu.

Při jejich pochopení se chci zaměřit zejména na oblast, odkud byla právní úprava svěřenských fondů především převzata, tj. na Québecký občanský zákoník, jakož ovšem i na historické prameny tohoto institutu na našem území. Pojetí svěřenských fondů je velmi rozsáhlé, cílem této práce není jistě pojmout vše, cílem je

vysvětlit podstatu tohoto institutu, jakož vnést světlo i do některých, alespoň pro mne, sporných oblastí svěřenských fondů.

V práci mám záměr také posoudit, nakolik je tento institut využíván, tedy kolik je těchto fondů fakticky v České republice registrováno a kolik z nich má ve svém majetku nemovitosti, jakož i zjistit poměr mezi nimi.

V neposlední řadě jsem si tento institut ke své práci vybrala rovněž proto, že se v ní chci zabývat podrobněji evidencí těchto svěřenských fondů v katastru nemovitostí, když dle mého názoru není tato problematika podrobněji v žádném právním předpise upravena, nacházím jen sporadickou úpravu v zákoně č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí, a dále ve vyhl. č. 357/2013 Sb., která ve svém § 15 odst. 2 pouze popisuje údaje, které jsou o fondu v katastru nemovitostí evidovány, přičemž tento institut si zaslouží mnohem více pozornosti. Chci se v podstatě zabývat jakousi metodikou pro zápis těchto fondů do katastru nemovitostí, zaměřit se na náležitosti těchto podání, na způsob jejich zápisů, jakož i na nejčastější vady těchto podání. Dále chci zhodnotit, zda mohou k tomuto majetku „nikoho“ vznikat další věcná práva či nikoli a na základě jakých listin a za jakých podmínek může dojít ke změně údajů o svěřenském fondu evidovaném v katastru.

1 Správa cizího majetku

V souvislosti se zvýšeným zájmem o fiduciární formy správy majetku v Evropě byl s novým občanským zákoníkem zařazen do našeho právního řádu zcela nový institut, a to správa cizího majetku spočívající v činnosti správce, jenž pečuje o cizí majetek, kdy však ekonomické benefity, jakož i ztráty z této správy, plynou třetí osobě - beneficientovi.

Účelem nově pojaté úpravy správy cizího majetku dle rekodifikace zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, s účinností od 1. 1. 2014 (dále též jen „občanský zákoník“, či „OZ“), je především nastavit pravidla pro správu cizího majetku obecně. Převzaté základy, účel a smysl správy cizího majetku jsou sice původně obsahem německého Treuhand (věrná ruka), do nového občanského zákoníku však byla tato úprava převzata z velké části z Québeckého občanského zákoníku[1], ačkoli ne se všemi dopady a možnostmi, například nebyla převzata část týkající se možnosti zřízení svěřenského fondu za účelem poskytování výživného nezletilým dětem.

Ustanovení této právní úpravy, zakotvené v § 1440 až § 1447 OZ, jsou podpůrně použitelná pro všechny případy, kdy právnická či fyzická osoba spravuje cizí majetek pro jiného[2], ovšem předpokladem je, že tento jejich vztah již není upraven smluvně, či samostatně zvláštními ustanoveními občanského zákoníku či jiného právního předpisu[3].

Z hlediska klasifikace závazkových vztahů v části čtvrté OZ tento institut nesplňuje klasický obsah závazkových vztahů týkajících se přenechání věci, když správce neužívá věc ve svůj prospěch, nýbrž závazkových vztahů ze smluv příkazního typu. Jak je již shora uvedeno, právní úprava vztahů při správně cizího majetku je zakotvena v ustanovení § 1440 až § 1447 OZ, tedy v části třetí (absolutní majetková práva), dílu 6, týkajícího se věcných práv, ačkoliv se ve skutečnosti jedná o závazkový charakter těchto práv.[4]

---

[1] Québecký občanský zákoník (Code civil du Québec) je jedním ze základních právních předpisů Québecu, Kanada, účinný od roku 1994. Ovšem ačkoli se jedná o kanadský právní předpis, přesto má svým charakterem velmi blízko k našemu kontinentálnímu právu. Obsahuje mimo správy cizího majetku i úpravu tzv. fiducií, tedy svěřenských fondů.

[2] DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol. Občanské právo hmotné. Díl třetí: věcná práva. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2015, str. 173-175, ustanovení obecné správy cizího majetku budou na právní vztahy ve svěřenském fondu aplikovat subsidiárně

[3] § 978 OZ „Od ustanovení této části se lze odchýlit ujednáním s účinky vůči třetím osobám, jen připouští-li to zákon“

[4] HURDÍK, J. a kolektiv, 2013, 2014 Občanské právo hmotné. Obecná část. Absolutní majetková práva, 2. aktualizované vydání, 2014, str. 110, 111

Nelze tak souhlasit s publikovaným názorem, že správa cizího majetku má v OZ postavení specifického věcného práva.[5]

„Správa cizího majetku tedy vzniká tehdy, je-li zde na jedné straně (relativně) osamostatněné jmění, označované též jako fond, a na druhé straně stanovený účel, za nímž má být tento fond spravován“.[6] Jak již bylo řečeno, podstatným znakem institutu správy cizího majetku je právě existence onoho „cizího majetku“, který je dlouhodobě spravován správcem s poměrně samostatnou vůlí, nicméně benefity, čili výhody, z tohoto spravovaného majetku plynou beneficientovi.

V komparaci s jinými právními instituty má správa cizího majetku řadu společných znaků s příkazem či správou obchodních korporací, kdy nejvýraznějším společným znakem je účel spočívající v „obstarání záležitosti“. Diferenciaci mezi těmito instituty lze spatřit především v počtu účastníků právního vztahu, neboť správa cizího majetku, na rozdíl od dvoustranného právního vztahu v případě příkazu či správy obchodních korporací, spočívá ve vztahu zpravidla trojstranném (vlastník, beneficient, správce).

Mimo správce a beneficienta je další podstatnou osobou při správě cizího majetku vlastník (případně pachtýř či nájemce) tohoto spravovaného majetku. Možný je v rámci správy i vztah dvoustranný, kdy vlastník je zároveň beneficientem. Příkladem takového dvoustranného vztahu při správě cizího majetku může být například situace, kdy vlastník svěří svůj majetek správci, který je odborně vzdělanou osobou v oblasti finančních trhů, pak tento správce spravuje sice cizí majetek, patřící původně vlastníkovi, nicméně beneficientem zde bude opět vlastník.

[5] SVEJKOVSKÝ, J., MAREK, R. a kol. Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku. Komentář 1. vydání. Praha: C. H. Beck. 2015, str. 31

[6] SPÁČIL, J. a kol. Věcná práva. Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku 1. vydání, Praha. C. H. Beck, 2018, str. 271

2 Vznik správy cizího majetku

Správa cizího majetku vzniká v situaci, kdy vlastník majetku se o tento nechce nebo nemůže sám starat a obstaráním je pověřena třetí osoba - správce. Podstata vzniku správy cizího majetku tedy spočívá v povinnosti opatrovat svěřený majetek a nakládat s ním dle stanoveného účelu ve prospěch beneficienta. Správa cizího majetku vzniká zejména smlouvou, ze zákona, rozhodnutím správního orgánu, nicméně může vzniknout i zcela bez právního důvodu (např. uschováním nalezené věci do doby, než se najde její majitel tak, aby nedošla k újmě). Nutno doplnit, že pravidla pro správu cizího majetku představují v českém právním systému zvláštní koncept. Můžeme říci, že tato pravidla nejsou spojena s žádnou konkrétní právní skutečností, nýbrž s nějakým typem reality sociální.

2.1 Smlouvou

Nejfrekventovanějším vznikem správy cizího majetku je smluvní ujednání mezi správcem, vlastníkem a beneficientem. Zákon explicitně nestanovuje nezbytné náležitosti správcovské smlouvy, nicméně z logiky věci to bude zejména svěření cizího majetku do správy správci a na druhé straně jeho závazek, že bude o tento majetek řádně a ve prospěch beneficienta pečovat.

V samotné smlouvě by mělo být zakotveno zejména[7]:

1) Stanovení jednotlivých stran smlouvy

Smluvní vztahy v rámci této smlouvy budou zpravidla dvoustranné, kdy **vlastník** (pachtýř, nájemce) bude zároveň **beneficientem**, kterému ze spravovaného majetku plynou výhody. Může však jít nezřídka i o vztah trojstranný, když původní vlastník v případě svěřenského fondu zřídí svěřenský fond, jeho správou pověří **správce**, který bude jednat ve prospěch osoby třetí, tedy **beneficienta.** Zcela typicky může jít o případ, kdy prarodiče založí fond ve prospěch svých vnuků a ve statutu určí přesně podmínky, za kterých bude těmto plnění ze svěřenského fondu poskytnuto. Mimo zakladatele, správce a beneficienta pak může být ještě ustanovena další osoba, a to **tzv. dohlížející osoba**, jejímž úkolem je dohlížet na správu majetku a zájmy beneficienta.

[7] JOSKOVÁ, L., PĚSNA, L., Správa cizího majetku, Wolters Kluwer ČR, a.s. 2017, str. 95

2) Určení majetku, jehož správou je správce pověřen

Tato náležitost je velmi podstatná, zvláště v případě, kdy jsou předmětem správy cizího majetku ve formě svěřenského fondu nemovité věci, neboť, jak bude dále podrobně popsáno v kapitole 18. 2., právě tato smlouva je tzv. vkladovou listinou při řízení o povolení vkladu práva do katastru[8]. Tato smlouva, nikoli statut svěřenského fondu, je právotvornou listinou, tento je pouze listinou podpůrnou, přikládanou rovněž k návrhu na vklad do katastru nemovitostí.

3) Určení osoby, které má být poskytnuto plnění, tedy beneficienta

Beneficient musí být ve smlouvě určen konkrétně a nezaměnitelně, přičemž beneficientem může být stejně tak fyzická jako právnická osoba. U fyzické osoby je možné, aby beneficientem byl i nasciturus, u právnické osoby adekvátně i ta, která ke dni vzniku správy dosud nevznikla.

4) Určení, zda se jedná o správu plnou či prostou

Rozlišení správy plné a prosté je zcela zásadní pro rozsah vlastní vůle správce při nakládáním s majetkem jemu svěřeným, o čemž bude dále blíže pojednáno v kapitole 4.

Mezi další náležitosti smlouvy pak mohou být zahrnuta další ujednání, jako je například odměna správci, kdy není-li tato stanovena, je dána jako odměna obvyklá dle ust. § 1402 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., dále také je vhodné do smlouvy zahrnout pravidla pro rozdělení zisku a hrazení nákladů, vztah mezi správci, nastane-li jejich pluralita, případná povinnost pojištění majetku, povinnost vyúčtování a jeho podmínky, sestavení inventáře přebíraného majetku a jeho eventuálních dluhů.

2.2 Ze zákona

Tento typ správy vzniká typicky jako důsledek jiné právní skutečnosti, například v situaci, je-li osoba pověřena správou cizího majetku coby správce pozůstalosti nebo vykonavatel závěti. Vzhledem k tomuto způsobu vzniku lze předpokládat, že tento druh správy bude podrobně upraven speciálními právními předpisy a obecná ustanovení o správně cizího majetku se na něho budou tedy vztahovat pouze okrajově.

[8] § 8 a § 17 odst. 1, popř. § 17 odst. 4, zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí ČR.

2.3 Rozhodnutím orgánu veřejné moci

Zde připadá v úvahu zejména rozhodnutí soudu, coby orgánu veřejné moci a tedy stejně tak, jako u vzniku cizí správy ze zákona lze předpokládat její specifickou právní úpravu (například insolvenční zákon).

2.4 Vznik bez právního důvodu

Zde lze zařadit běžné právní situace, které nejsou zpravidla upraveny speciálními zákony, správce v takovém případě nemá nárok na odměnu za správu.

3 Subjekty správy cizího majetku

3.1 Beneficient

Beneficientem je právnická či fyzická osoba, která má ze správy cizího majetku prospěch. Jak již bylo uvedeno shora, beneficientem může být v podstatě kdokoli, tedy i osoba s omezenou svéprávností či nasciturus. Je-li beneficientů více, tzv. pluralita beneficientů, pak mají tito právo na nestranné zacházení[9] a podílejí se podle stanovených pravidel na zisku či nákladech[10]. V případě plurality beneficientů se mohou zařazovat do jednotlivých tříd (*class*) dle rozsahu svých práv, přičemž jednotlivým beneficientům mohou práva vznikat stejného druhu a ve stejném okamžiku, či naopak v různé době a různého druhu.

Beneficienti mají právo na zisk, na informace, udělovat souhlas, udílet pokyny, domáhat se inventáře a namítnout jeho nesprávnost, právo domáhat se jistoty a pojištění. Mezi nejdůležitější povinnosti beneficientů pak patří povinnost nést náklady, což budou především náklady na odměnu správce, na údržbu spravovaného majetku, poplatky, pojistné či daně.

3.2 Vlastník

Na rozdíl od svěřenského fondu, jemuž se ve své práci dále budu věnovat, u správy cizího majetku v obecné rovině zůstává nadále majetek v cizí správě majetkem vlastníka, přičemž v rámci běžné správy cizího majetku bude zpravidla vlastník zároveň i beneficientem. Jako příklad lze uvést situaci, kdy je vlastník majitelem rozsáhlé sbírky historických automobilů (veteránů), přičemž úkolem správce je o ně pečovat, zajišťovat jejich výstavy, údržbu, kupovat nové, či případě některé prodat, nicméně ekonomický zisk svědčí vlastníkovi - beneficientovi. Postavení správce, co by zástupce vlastníka, by mělo být blíže upraveno smlouvou, pokud takové ustanovení neobsahuje, má se za to, že správce jedná jménem a na účet vlastníka[11].

3.3 Dohlížející osoba

Jedná se o osobu, která dohlíží na správu majetku a zájmy beneficienta a musí být informována o případném střetu zájmu mezi těmito subjekty, její opodstatnění není

[9] § 1412 OZ
[10] § 1403 OZ
[11] § 436 OZ

v zákoně příliš přesně definováno. Dohled může být buďto veřejnoprávní či soukromoprávní.[12]

3.4 Správce

Při vzniku správy cizího majetku smlouvou mezi vlastníkem a správcem může být správcem rovněž fyzická i právnická osoba, tato ale na rozdíl od beneficienta musí být plně svéprávná[13] a v případě fyzické osoby u ní nesmí být osvědčen úpadek, se jmenováním správcem musí vyjádřit souhlas. Hlavním úkolem správce je zachování majetku a jeho zhodnocení. K dosažení tohoto cíle má správce právo nakládat se svěřeným majetkem dle svého uvážení, tj. bez souhlasu beneficienta, což deklaruje i ust. § 1410 občanského zákoníku, kdy správce může se spravovaným majetkem činit cokoli, co je nutné a užitečné.

Vzniká-li správa cizího majetku jinak než smluvně, tato pravidla se striktně neuplatní.

Výkon této funkce je osobní povahy, správce tedy nemůže plně delegovat na třetí osobu svou rozhodovací působnost.[14]

Správce musí při výkonu správy postupovat s péčí řádného hospodáře, poctivě a nestranně (zejména, je-li zde pluralita beneficientů), vyhýbat se střetu zájmů. Způsobí-li svým jednání či opomenutím újmu, je povinen ji nahradit.[15] Důležitou povinností správce je rovněž regulovat případné konflikty zájmů, přičemž má povinnost potenciální konflikt zájmů oznámit.

Správce rovněž nesmí uzavírat smlouvy týkající se spravovaného majetku, jednalo by se o tzv. samokontraktaci. Například se tak může stát v situaci u výše popsaného příkladu, kdy správce spravuje v rámci cizí správy shora popsanou flotilu veteránů a sám hodlá jednoho z nich pro své účely zakoupit. V takovém případě si správce musí vyžádat souhlas beneficienta.

Správce nesmí užívat spravovaný majetek, jakož ani využívat informací, které při správě cizího majetku získal, přičemž není podstatné, zda by tyto informace mohl získat, pokud by nebyl správcem. Je rovněž povinen vést záznamy o své činnosti

[12] Na správu cizího majetku se vztahuje režim zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních k legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
[13] § 1438 OZ
[14] § 1401 OZ
[15] PETROV, J. in HULMÁK. M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2005-3014), Praha: C. H. Beck, 2014, str. 1867

související se správou majetku a tento nesmí smísit s majetkem vlastním. Činnost správce je zásadně úplatná.

Pro úplnost lze tedy konstatovat, že činnost správce vzniká smlouvou, rozhodnutím soudu (§ 1455 – jmenování svěřenského správce), zákonem (§ 1677 dědic jako správce pozůstalosti), nebo jen na základě skutečností, že se z nějakého právního důvodu v pozici správce ocitne.

Činnost správce končí:

1) odstoupením
2) odvoláním
3) omezením svéprávnosti
4) osvědčením úpadku
5) smrtí
6) zánikem právnické osoby
7) jinou skutečností (například uplynutím doby správy, dosažením účelu, zánikem práva beneficienta ust. § 1439 OZ)

4 Druhy správy cizího majetku dle autonomie správce

Jedním ze základních kritérií, dle něhož lze kategorizovat druh správy cizího majetku, je autonomie správce. Ta spočívá především ve způsobu nakládání s majetkem a mírou práv a povinností, kterými správce disponuje. Dle tohoto kritéria rozlišujeme dva druhy správy, a to správu prostou a správu plnou.

4.1 Správa prostá

Tato správa omezuje správce v nakládání, neboť nesmí zásadně zasahovat do podstaty spravovaného majetku, konkrétně nesmí měnit jeho účel, kterému slouží, zatížit či zcizit může tento majetek pouze se souhlasem beneficienta. Prostá správa je typická pro správu cizího majetku vzniklou ze zákona či rozhodnutím orgánu veřejné moci, neboť jejím záměrem je především zachování majetku, tedy zejména co do účelu a podstaty. To však neznamená, že by tento správce v prosté správě nemusel nic vykonávat, musí nejen majetek spravovat za účelem jeho zachování, nýbrž také se snažit o využití všech případných nároků a práv, které jsou s majetkem spojeny. Je-li tedy například správcem bytového domu s prostou správou, neznamená to, že může nechat dům svému osudu, ale musí se aktivně snažit o efektivní využití, zajištění kvalitních nájemců, vybírání nájemného, udržování domu v dobrém stavu, zajišťovat placení dně z nemovitostí apod.

Zde je nutné připomenout, že ať se jedná o správu plnou či prostou, u správy cizího majetku na rozdíl od svěřenského fondu zůstává vlastník stále vlastníkem majetku ve správě.

Správce musí svůj majetek spravovat oddělené od majetku takto svěřeného, řádně s tímto majetkem hospodařit, zajistit potřebné opravy a ochranu svěřeného majetku. Jsou-li se svěřeným majetkem spojeny pohledávky, musí se v rámci prosté správy starat správce i o tyto, tak, aby dosáhl řádného plnění z pohledávek. Na straně druhé, jsou-li se svěřeným majetkem spojeny dluhy, pak tyto musí plnit řádně a včas. Například u shora uvedeného příkladu se bude jednat zejména o úhradu daně z nemovitostí, úhradu dodávaných energií, médií, či je-li nemovitost zatížena úvěrem, pak je správce zodpovědný za řádně a včasné hrazení jednotlivých splátek.

Výrazným znakem správy prosté je, že správce nesmí bezúplatně zcizit bez souhlasu beneficienta spravovaný majetek, na druhé straně nemá dánu povinnost tento majetek pojistit, nevyplývá-li to například z uzavřené smlouvy.

Úplatný převod je pak upraven v ust. § 1408 odst. 1 občanského zákoníku, ovšem tato úprava se jeví poněkud nešťastnou, neboť při jejím striktním výkladu by bylo možné dovodit, že stanovené podmínky platí pouze pro převod bezúplatný, kdežto úplatnému převodu nic nebrání. Současný právní výklad se však logicky přiklání k tomu, že podmínky pro bezúplatný převod v prosté správě musí být dodrženy rovněž pro převod úplatný.

4.2 Správa plná

Zásadní rozdíl mezi shora popsanou správou prostou a správou plnou je zejména v cíli správy, kdy u správy plné je cílem nejen zachování majetku, ale také jeho další rozmnožení a udržení v zájmu beneficienta. V návaznosti na tuto skutečnost jsou samozřejmě pak odlišná i práva a rozsah svobodné vůle správce.

Pod rozmnožením majetku je přitom nutno chápat nejen zajištění výnosu z tohoto majetku, ale rovněž zvýšení jeho hodnoty. Výnosem u shora uvedeného příkladu správy domu budou zejména výnosy z pronájmu bytových či nebytových jednotek, zvýšením hodnoty pak může například být, když správce v tomto například šestipatrovém domě vybuduje výtah, čímž se zvýší hodnota bytů či například byty v pavlačovém domě přebuduje na bytové jednotky s vlastním sociálním zařízením.

Na rozdíl od prosté správy je správce oprávněn úplatně zcizit či zatížit majetek ve správě, dalším významným rozdílem je, že může rovněž změnit účel spravovaného majetku, tedy na shora uvedeném příkladu bytového domu může tento objekt, určený původně k bydlení, přebudovat na hotel, je-li to z ekonomického hlediska výhodnější. Na rozdíl od prostého správce však může zcizit bezúplatně majetek pouze v případech presumovaných ust. § 1416 občanského zákoníku, kdy „*správce může bezúplatně převést svěřený majetek jen tehdy, je-li to přímo v povaze správy, nebo jedná-li se o majetek nepatrné hodnoty, jehož se správce zbavuje v zájmu beneficienta“.*

Správce je zde při investicích vázán pravidly minimalizace rizika a rozložení (investic) mezi různými trhy, zeměmi, cennými papíry (diverzifikace portfolia), nikoli však striktně jako prostý správce pravidly obezřetných investic.

Lze však konstatovat, že uvedená práva či povinnosti je možno upravit odlišně ve správcovské smlouvě.

4.3 Použití správy prosté či plné

4.3.1 Správa prostá

V českém právu není bohužel vždy jednoznačné, jaký druh správy má být v konkrétním případě použit. Naproti tomu québecká úprava má jasnou dikci, kdy správce prostou správu vykonává, například:

a) Opatrovník dítěte (čl. 208 CCQ):

„*With respect to the property of the minor, the tutor acts as an administrator charged with simple administration."*

„Pokud jde o majetek nezletilého, správce vystupuje jako správce pověřený prostou správou. "

b) Opatrovník zletilé osoby (čl. 262 a čl. 286 VVQ):

Čl. 262 „*The Public Curator has the simple administration of the property of a protected person of full age even when acting as curator."*

„Veřejný správce má prostou správu majetku chráněné osoby plného věku, i když působí jako správce."

Čl. 286 "*The tutor has the simple administration of the property of the person of full age incapable of administering his property. He exercises his administration in the same manner as the tutor to a minor, unless the court decides otherwise".*

„Správce má prostou správu majetku osoby v plném věku, která není schopna spravovat svůj majetek. Svou administrativu vykonává stejným způsobem jako vychovatel nezletilého, pokud soud nerozhodne jinak."

c) Likvidátor dědictví (čl. 802 CCQ).

"*The liquidator acts with respect to the property of the succession as an administrator of the property of others charged with simple administration."*

"Likvidátor jedná s ohledem na majetek dědictví jako správce majetku ostatních pověřených jednoduchou správou."

d) Osoba spravující spoluvlastnictví (čl. 1029, 1082 CCQ):

Čl. 1029 " *The manager acts alone with respect to the undivided property as administrator of the property of others charged with simple administration".*

„Správce jedná ve vztahu k nerozdělenému majetku sám jako správce majetku ostatních pověřených prostou správou".

Čl. 1082 *"The syndicate, within six months of being notified by the owner of an immovable under emphyteusis or superficies that he intends to transfer by*

onerous title his rights in the immovable, may acquire such rights in preference to any other potential acquirer during that period. If it is not notified of the planned transfer, it may, within six months from the time it learns that a third person has acquired the owner's rights, acquire such rights from that person by reimbursing him for the transfer price and the costs he has paid.

„Syndikát, do šesti měsíců od oznámení vlastníka nemovitosti na základě dědičného pachtu nebo nemovitosti, že hodlá převést svá práva k nemovitostem nevýhodným titulem, může tato práva získat přednostně před jakýmkoli jiným potenciálním nabyvatelem během tohoto období. Pokud není informován o plánovaném převodu, může do šesti měsíců od doby, kdy se dozví, že třetí osoba nabyla práva vlastníka, tato práva od této osoby získat tím, že mu vrátí cenu za převod a náklady, které zaplatil.“

e) Nepřikázaný jednatel čl. 1484 CCQ:

"*The manager is bound to continue the management undertaken until he can withdraw without risk of loss or until the principal, or his tutor or curator, or the liquidator of the succession, as the case may be, is able to provide for it.*

The manager is, in all other aspects of his management, subject to the general obligations of an administrator of the property of another charged with simple administration, insofar as the obligations are not incompatible, having regard to the circumstances".

„Manažer je povinen pokračovat v řízení, dokud nebude moci vystoupit bez rizika ztráty, nebo dokud to ředitel, jeho školitel nebo kurátor, popřípadě likvidátor dědictví, nedokážou zajistit.“

Správce podléhá ve všech ostatních aspektech svého řízení obecným povinnostem správce majetku jiné osoby pověřené jednoduchou správou, pokud tyto povinnosti nejsou s ohledem na okolnosti neslučitelné ".

f) Ve vymezených případech i příkazce čl. 2135 CCQ

„*A mandate may be special, for a particular matter, or general, for all the affairs of the mandator.*

A mandate expressed in general terms confers the power to perform acts of simple administration only. The power to perform other acts is conferred only by express mandate, except where, in the case of a protection mandate, that mandate confers full administration".

“Mandát může být zvláštní pro konkrétní záležitost nebo obecně pro všechny záležitosti mandanta.

“Obecně vyjádřený mandát uděluje pravomoc provádět pouze úkony jednoduché správy. Pravomoc provádět další úkony je udělena pouze na základě výslovného zmocnění, s výjimkou případů, kdy v případě ochranného zmocnění tento zmocnění uděluje plnou správu. “

4.3.2 Správa plná

Rovněž pro správu plnou disponuje CCQ jasnou dikcí spočívající například v těchto možnostech:

Likvidátor právnické osoby čl. 360 CCQ

“The liquidator is seized of the property of the legal person and acts as an administrator of the property of others charged with full administration.

The liquidator is entitled to require from the directors and the members of the legal person any document and any explanation concerning the rights and obligations of the legal person”.

„Likvidátor je ustanoven v majetku právnické osoby a jedná jako správce majetku jiných osob pověřených plnou správou.

Likvidátor je oprávněn požadovat od ředitelů a členů právnické osoby jakýkoli dokument a jakékoli vysvětlení týkající se práv a povinností právnické osoby “.

Svěřenský správce čl. 1278 CCQ

“A trustee has the control and the exclusive administration of the trust patrimony, and the titles relating to the property of which it is composed are drawn up in his name; he has the exercise of all the rights pertaining to the patrimony and may take any proper measure to secure its appropriation.

A trustee acts as the administrator of the property of others charged with full administration”.

„Správci náleží kontrola a výlučná správa majetku jmění trustu; a tituly vztahující se k majetku, ze kterého se (jmění) skládá, jsou zapsány na jeho jméno; vykonává veškerá práva vztahující se ke jmění a může výkon účelu, k němuž bylo jmění vyčleněno, zajistit jakýmkoli vhodným způsobem.

Správce jedná jako správce cizího majetku, jemuž náleží plná správa“.

Při stanovení použití druhu správy v českém právu tak nelze, na rozdíl od výše uvedené úpravy québecké, jednoznačně vycházet z dikce zákona, je nutné v prvé řadě

zjistit, zda daný druh správy neurčuje již výslovně speciální zákon či smlouva. Je-li tímto postupem vyloučeno, že druh správy je jasně dán, pak je nutné určit konkrétní druh správy podle povahy majetku a účelu jeho správy. „*Účelem správy cizího majetku může být i zachovat vymezenou část spravovaného majetku, zatímco ve vztahu k jiné části spravovaného majetku bude dána správci „plná správa“. V kontextu naší zákonné úpravy je zřejmě nutné takovou správu považovat za správu plnou, protože prostá správa majetku je pojímána jako generálně omezený druh správy.“*[16]

4.4 Druhy správy nepodléhající obecné úpravě správy cizího majetku

1. Členové orgánů právnických osob[17]
2. Správa jmění dítěte[18]
3. Insolvenční správce v insolvenčním řízení[19]
4. Společenství vlastníků při výkonu správy domu[20]

[16] SPÁČIL, J. a kol. Věcná práva. Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku, 1. vydání, Praha. C. H. Beck, 2018, str. 272, komentář
[17] Zák. č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
[18] § 896 OZ
[19] Zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
[20] § 1194 OZ

5 Zánik správy cizího majetku

Zánik správy cizího majetku lze ve své podstatě rozdělit na skončení činnosti správce (§ 1438 OZ) a zánik správy samotné (§ 1439 OZ), přičemž jako skončení činnosti správce lze chápat zejména odstoupení, odvolání, omezení svéprávnosti správce, osvědčení o úpadku správce, na straně druhé mezi příčiny zániku správy samotné pak například patří uplynutí doby, dosažení či odpadnutí účelu, zánik práva beneficienta.

5.1 Dosažením účelu

Správa cizího majetku zaniká **dosažením stanoveného účelu správy**, nicméně zde mohou nastat pochybnosti, zda k dosažení jeho účelu skutečně došlo, tedy jeho dosažení musí konstatovat obě (všechny) strany správy. Dle Tichého „*správa pro dosažení účelu vždy zaniká konstatováním této skutečnosti s výjimkou situací, kdy je zánik konstatován autoritativním rozhodnutím či jiným právním aktem.*“[21]

Dle ust. § 1442 OZ „*Právní jednání toho, kdo jednal jako správce v dobré víře, že správa dosud neskončila, beneficienta zavazuje. Beneficienta zavazuje i právní jednání osoby, která přestala být správcem, pokud druhá strana jednala v dobré víře, že správa trvá“.*

5.2 Odpadnutím účelu

K zániku správy cizího majetku může dojít i v případě, **odpadne-li daný účel či je zmařen**.

5.3 Uplynutím doby

Vzhledem k tomu, že správa cizího majetku může být zřízena i na určitou dobu, zaniká pak jejím **uplynutím**. Tímto okamžikem zaniká i vztah správce k ostatním stranám. K ukončení správy nejsou nutné žádné další kroky, ať v podobě dalšího právního jednání či autoritativního rozhodnutí. Jakékoli prohlášení či další právní jednání nemá tedy již konstitutivní, ale pouze deklaratorní charakter.

5.4 Zánikem práva beneficienta k majetku

Dalším možným důvodem zániku je zánik práva beneficienta ke spravovanému majetku. Beneficient je podstatným subjektem správy cizího majetku, který je

[21] TICHÝ, L. in ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník, Komentář, Svazek III, Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2014, str. 1179

oprávněným z plnění z cizího majetku, čili zánikem jeho oprávnění ztrácí správa svůj základní smysl. Tak tomu bude zejména v klasické dvoustranné správě, kdy beneficient je zároveň vlastníkem, případně nájemcem či pachtýřem.[22]

Podstatnou okolností je samozřejmě fakt, že právní úprava správy má dispozitivní podstatu, tedy k zániku může dojít i smlouvou uzavřenou mezi subjekty správy.

Další možností zániku správy je omezení práv beneficienta ke spravovanému majetku, či omezení přímo práv beneficienta, typicky insolvencí či exekučním řízením.[23]

5.5 Skončení činnosti správce

Samostatným důvodem je skončení činnosti správcem, i když to nemusí vést přímo ke skončení samotné správy v případě plurality správců, neboť se má za to, že při pluralitě správců není zánik správy jednoho z nich důvodem zániku správy obecně.[24]

Ke skončení činnosti správce může tedy dojít způsoby uvedenými v následujících podkapitolách.

5.5.1 Odstoupením

Jedná se o jednostranné právní jednání správce, přičemž toto právo je závislé na důvodu vzniku samotné správy, přičemž se má za to, že správce může odstoupit vždy, vznikla-li správa smlouvou, či jinak s jeho souhlasem, a v této smlouvě nebyly podmínky odstoupení sjednány jinak. Byl-li správce ustanoven rozhodnutím soudu, pak se odstoupení řídí zejména zákonem, v případě, že jeho funkce vznikla ze zákona, není odstoupení možné.

Zákon neurčuje povinnou formu pro odstoupení, ani nestanoví lhůtu, která musí uplynout mezi samotným odstoupením a jeho účinností. Lze však aplikovat ust. § 570 odst. 1 OZ „*Právní jednání působí vůči nepřítomné osobě od okamžiku, kdy jí projev vůle dojde; zmaří-li vědomě druhá strana dojití, platí, že řádně došlo“.* Ust. § 1400 odst. 2 OZ pak pouze omezuje správce co do okamžiku odstoupení s ohledem na jeho

[22] Důvodová zpráva k občanskému zákoníku § 1438 až 1447
[23] Čl. 1355 odst. CCQ : „*The duties of an administrator are also terminated where the beneficiary becomes bankrupt or is placed under protective supervision, if that affects the administered property“. „Povinnosti správce jsou rovněž ukončeny v případě, že se příjemce dostane do úpadku nebo je umístěn pod ochranný dohled, pokud to ovlivňuje spravovaný majetek“.*
[24] PIHERA, V. in SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář, Praha. C. H. Beck, 2013, str. 1180

vhodnost s ohledem na spravované jmění „*Správce nesmí od správy odstoupit v nevhodnou dobu, ani jinak odstoupením porušit své povinnosti k řádné správě, jinak nahradí škodu podle části čtvrté tohoto zákona“.* Jedná se opět o jednostranné právní jednání, ovšem ze strany beneficienta (vlastníka), pro které na rozdíl od odstoupení je zákonem stanovená písemná forma[25]. Toto odvolání je zpravidla účinné doručením správci, nicméně odvolatel může stanovit v písemném odvolání odlišný okamžik zániku jeho funkce. Právo odvolat správce může být různě modifikováno samotnou smlouvou o správě majetku.

5.5.2 Omezením svéprávnosti správce

V tomto případě zaniká funkce správce právní mocí rozhodnutí soudu o omezení jeho svéprávnosti. V řízení o omezení svéprávnosti je opatrovanému ustanoven opatrovník, jehož povinností je bezodkladně o této skutečnosti (pravomocném omezení svéprávnosti) informovat osobu, která ho správou pověřila, jakož i beneficienta, dále učinit všechny nezbytné a neodkladné úkony a opatření v zájmu beneficienta, aby tento neutrpěl ztrátu, jakož mu i předložit závěrečné vyúčtování a předat spravovaný majetek určené osobě.

5.5.3 Rozhodnutím o úpadku správce (osvědčení o úpadku)

Dle ust. § 3 insolvenčního zákona „*je dlužník v úpadku, jestliže má více věřitelů, peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti, tyto závazky není schopen plnit“.*

Osvědčení správce o úpadku je dáno na základě pravomocného usnesení insolvenčního soudu[26], kdy účinky tohoto rozhodnutí jsou zveřejněny v insolvenčním rejstříku[27]. Tedy právě k okamžiku zveřejnění v tomto insolvenčním rejstříku zaniká funkce správce[28].

5.5.4 Smrtí správce

Zánik správy smrtí správce je upraven v ust. § 1444 OZ a zakládá povinnost osobě, která má zařídit správcovy záležitosti, aby zánik oznámila určeným osobám a vykonala nezbytné a neodkladné úkony.

---

[25] § 1441 OZ *„Kdo správce ustavil, může jej odvolat prohlášením učiněným v písemné formě“*
[26] § 136 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
[27] § 89 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
[28] § 424 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

5.5.5 Zánikem právnické osoby

Správa cizího majetku nemusí vždy zaniknout zánikem právnické osoby, která je správcem, což je dáno způsobem jejího zániku. Zaniká-li právnická osoba s právním nástupcem, pak se má za to, že právě právní nástupce se stává správcem. V případě zániku právnické osoby s likvidací přechází povinnost na likvidátora, který je povinen ještě před výmazem právnické osoby z obchodního rejstříku, tedy před ukončením likvidace, vypořádat práva a povinnosti právnické osoby, jakožto správce cizího majetku.

6 Svěřenský fond

Právní institut svěřenského fondu (také “trust“, „fiducie“, či „Treuhand“) byl do českého právního systému zaveden občanským zákoníkem s účinností od 1. 1. 2014, a to v ustanoveních § 1448 až 1474, kde je tedy zařazen v části třetí – Absolutní majetková práva, hlava II – Věcná práva. Ve stejném období se stal například i součástí práva maďarského, což koresponduje s názorem, že o tento právní institut byl mezí právnickou veřejností v Evropě vzrůstající zájem, a to zejména s ohledem na možnost vytvoření konkurenčního prostřední vůči ostatním zemím, především pak na poli práva obchodního[29]. Obdobu trustů můžeme najít například v Německu, Rakousku, Francii, Lichtenštejnsku či ve Švýcarsku. Trusty se v právních systémech mnoha zemí Evropy objevily již na základě Haagské konvence uzavřené dne 1. července 1985[30], kdy tato vstoupila v platnost 1. ledna 1992. Ačkoli členy této úmluvy je 12 zemí, Česká republika mezi ně nepatří.

Stát	Ratifikace	Vstup v platnost
Austrálie	17. 10. 1991	1. 1. 1992
Kanada	20. 10. 1992	1. 1. 1993
Itálie	21. 2. 1990	1. 1. 1992
Lucembursko	16. 10. 2003	1. 1. 2004
Malta	7. 12. 1994	1. 3. 1996
Monako	1. 6. 2007	1. 9. 2008
Nizozemí	28. 11. 1995	1. 2. 1996
Švýcarsko	26. 4. 2007	1. 7. 2007
Velká Británie	17. 11. 1989	1. 1. 1992
Lichtenštejnsko	13. 12. 1994	1. 4. 2006
San Marino	28. 4. 2005	1. 8. 2006
Hong Kong	30. 3. 1990	30. 6. 1997

[29] JOSKOVÁ, L., PĚSNA, L., Správa cizího majetku, Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2017, str. 107

[30] Convention of 1 July 1985 on the Law Applicable to Trusts and on their Recognition. Znění Úmluvy je společně s odkazy na bibliografii dostupné na http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=59, nahlédnuto 23. 8. 2021

Akceptace tohoto institutu do českého právního systému je dána tím, že napomáhá realizovat zejména tyto právně-politické cíle a účely:

„a) zabraňuje relokaci majetku do zemí, které umožňují flexibilní a efektivní správu majetku formou klasického trustu,

b) obohacuje právní řád o moderní zajišťovací instrument usnadňující zapojení do přeshraničních finančních projektů a globálních bankovních obchodů včetně participace na islámském bankovnictví,

c) umožňuje lidem, které z jakéhokoliv důvodu tíží břemeno správy jejich majetku, aby tuto správu delegovali na jinou osobu,

d) slouží lidem, kteří chtějí mít po smrti větší vliv na nakládání s jejich majetkem, než by jim umožňovalo dědické právo,

e) usnadňuje mezigenerační přechod majetku,

f) umožňuje lidem sebe nebo své blízké v době blahobytu zabezpečit proti finančním těžkostem vzniklým v budoucnosti,“[31]

„Trust je třístranné schéma, ve kterém Settlor svěří inter vivos nebo mortis causa přesně vymezený majetek jiné osobě, nazvané Trustee, za účelem, aby majetkový prospěch z takto svěřeného majetku měla další jiná osoba zvaná Beneficiary, nebo aby byl majetkový prospěch stanoven konkrétnímu účelu.“[32]

6.1 Historie svěřenského fondu v českých pramenech

Svěřenský fond je původním institutem common law převzatým do české právní úpravy především z Québeckého občanského zákoníku. Pro české právo však není až tak novým institutem, jak by se mohlo na první pohled zdát, neboť své kořeny má svěřenství již v roce 1498, kdy se šlechtické rody snažily již dříve upravovat své rodinné statuty, nicméně až tohoto roku byly vloženy do zemských desek[33]. Právní oporu na našem území měl dále také ve Všeobecném občanském zákoníku (ABGB) ze dne 1. června 1811, který byl účinný od 1. 1. 1812 (mimo Uher) pro všechny tehdejší habsburské země. Tento zákoník byl výslednou snahou Marie Terezie, která se dlouhodobě snažila o sjednocení práva v rámci monarchie a centralizaci veřejné moci, jakož i moci soudní. Právě tento Všeobecný občanský zákoník zavedl tzv. svěřenectví

[31] ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kolektiv, Občanský zákoník, komentář, svazek III (§ 976 až 1474), Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2014, str. 1194

[32] SVEJKOVSKÝ, J., MAREK, R. a kol. Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2015, str. 267.

[33] BEDNAŘÍKOVÁ, B. Svěřenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012, str. 27.

a dělené vlastnictví. Dle ust. § 357 tohoto zákona:“ *Má-li jedna a táž osoba právo k podstatě věci i právo k užitkům, jest právo vlastnické úplné a nerozdělené. Máli však jedna osoba toliko právo k podstatě věci, druhá pak nějaké právo k podstatě, a zároveň sama jediná právo k užitkům z ní, teda jest právo vlastnické rozdělené a oběma neúplné. Onen slove vlastník podstaty, tento vlastník užitků.*“ [34]

Rovněž zavedl tzv. fideikomisy[35] upravené v ust. 618 - 645 ABGB, a to jako nezcizitelný majetkový soubor, jehož vlastnictví náleží všem oprávněným z rodiny, ale jeho držitelem je osoba určená podle pravidla stanoveného zakladatelem. Užitky z fideikomisu náležely držiteli, samotná podstata pak přecházela na dalšího držitele. Dle ust. § 618 „ *Fideikomis (fideikomis rodinný) jest nařízení, kterým se jisté jmění prohlašuje za nezcizitelný statek rodiny, buď v příčině všech budoucích nástupců z rodu, aneb alespoň některých z nich*“. *Dle ust. § 619 téhož zákona pak „Fideikomis vůbec jest buď prvorozenství, neb majorát, nebo seniorát, dle toho, ustanovil-li zakladatel, aby v něm vždy nastupoval buď prvorozený ze starší linie, nebo ten, kdo jest v rodině dle kolena nejbližší, a bylo-li by několik stejně blízkých, starší v létech, anebo konečně, nehledě k linii, aby nastupovat starší z rodiny*.“ Fideikomisy však byly bohužel zákonem č. 179/1924 Sb., zrušeny jako přežitek a do budoucna měl být tento majetek dělený dohodou[36] či připadl držiteli svěřenství[37].

Všeobecný občanský zákoník znal až do konce své účinnosti také pojem „ležící pozůstalost“, který byl zakotven v ust. § 547, kdy „*Dědic, jakmile dědictví přijal, představuje se zřetelem k němu zůstavitele. Vůči třetí osobě považují se oba za osobu jedinou. Před přijetím od dědice, hledí se na pozůstalost tak, jako kdyby dosud byla državou zemřelého.“*

Je pravdou, že trust má své velmi dlouhé kořeny v angloamerickém právním řádu, jakýsi jeho základ však již nalézáme v římském právu, a to jak pro případ inter vivos, tak i mortis causa.

---

34 „ Z tohoto pohledu je zde třeba zdůraznit, že obecný občanský zákoník z roku 1811 výslovně zakotvil princip dvojího vlastnictví u rodinného svěřenství a prokázal tím, že koncepce dvojího vlastnictví, která je charakteristická pro anglosaský trust, je slučitelná i s kontinentálním právem na římském základě.“ (BEDNAŘÍKOVÁ, B. Svěřenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012, str. 63.)

[35] Doslova „svěřeno (ve) víře“

[36] § 2 zákona č. 179/1924 Sb.

[37] § 3-5 zákona č. 179/1924 Sb.

6.2 Historie svěřenského fondu v římském právu

6.2.1 Ležící pozůstalost

V římském právu se setkáváme rovněž s pojmem tzv. ležící pozůstalosti (hereditas iacens), což je „*stav, ve kterém se ocitají majetková práva, vytvářející ve svém souhrnu pozůstalost v mezidobí mezi smrtí zůstavitelovou a okamžikem, kdy povolaný dědic přijímá a nabývá dědictví*.“[38] „*Věci, tvořící pozůstalost, byly původně považovány za věci ničí. Toto hledisko odpovídalo skutečnosti, že pozůstalostní věci bylo možno v nejstarších dobách zřejmě volně okupovat, později pak i vydržet*[39]. Patrně až Zákonem 12 desek bylo zavedeno pravidlo, že se nejednalo o tzv. res nullius, tedy věc ničí, tou se stávala až v případě, že delát (dědic) dědictví nenabyl a dědicem se tedy nestal. V případě ležící pozůstalosti bylo zpravidla tedy jen nejisté, kdo je subjektem práva.

Srovnáme-li tento stav se svěřenským fondem, nalezneme právě v dočasnosti shodný znak obou institutů, nicméně u ležící pozůstalosti se jednalo o dobu od smrti zůstavitele po nabytí majetku dědicem, kdežto u svěřenského fondu se jedná o období od vyčlenění majetku do svěřenského fondu až do zániku fondu.

6.2.2 Mancipace

Další podobnost v římském právu nacházíme u tzv. mancipace, „*což byl testament uskutečňovaný kovem a vahami (testamentum per aes et libram). Zůstavitel převedl mancipací svůj majetek na osobu, jíž mohl důvěřovat. Tento „kupec“ zůstavitelova rodinného jmění (familiae emptor) měl po zůstavitelově smrti jednotlivé věci ze zůstavitelova majetku odevzdat dalším osobám. Kupec rodinného majetku byl tedy jakýmsi vykonavatelem zůstavitelovy poslední vůle, podle pozdějších názorů měl postavení podobné dědici (loco heredis)“.*[40] Z mancipace se později vyvinul ústní testament, kdy familiae emptor již vystupoval pouze v roli jakéhosi svědka.

Rovněž u tohoto institutu, jakož i u svěřenského fondu, nacházíme právě vyčlenění majetku, svěřeného do správy třetí osoby, kdy tento majetek má být za naplnění určitých podmínky následně rozdělen mezi beneficienty.

[38] KINCL. J., URFUS V., Římské právo, Panorama, Praha. 1990, str. 367
[39] KINCL. J., URFUS V., Římské právo, Panorama, Praha. 1990, str. 367
[40] KINCL. J., URFUS V., Římské právo, Panorama, Praha. 1990, str. 343-344

6.2.3 Fideicommissum

Obdobou odkazu v římském právu bylo i tzv. fideicommissum, což byl zpravidla neformální odkaz učiněný ústně či písemně, kterým zůstavitel žádal dědice, aby splnil jeho přání ve prospěch třetí osoby. *„Variant, které neformální pravidla o fideikomisech nabízela, byla celá řada: bylo např. možno, aby odkaz celé pozůstalosti byl vázán lhůtou nebo podmínkou. Bylo také možné formulovat odkaz celé pozůstalosti tak, že odkaz se měl uskutečnit teprve po dědicově smrti, takže jím byl vázán vlastně až dědicův dědic.“*[41]

Fideikomis byl tak vhodným institutem v případě, že zůstavitel chtěl odkázat majetek osobě, která by na něj jinak právo neměla. Postupem času se z tohoto odkazu vyvinul i tzv. rodinný fideikomis*, „při kterém zůstavitel nařídil, že odkaz má po smrti prvého odkazovníka zůstat v jeho rodině a přejít na potomstvo s tím, že každý další odkazovník má odkaz zanechat opět svému nejbližšímu zákonnému dědici. Justinián rodinné fideikomisy omezil v tom smyslu, že závazky z nich vyplývající mají pominout ve čtvrtém pokolení, zemře-li poslední držitel v nedospělosti.“*[42]

6.2.4 Peculimum

Posledním institutem římského práva majícího souvislost či jakousi podobnost se svěřenským fondem je nepochybně tzv. peculium. “*Peculimum byl majetek, kterým pater familias vyděloval pro své syny či otroky, aby na něm hospodařili, buď podle instrukcí otce či pána, anebo jen dle své vůle. Objektem pekulia mohlo být cokoli, např. pozemek, dopravní loď, peněžitá částka aj. Oddělením majetku (vytvořením pekulia) se nic neměnilo na jeho právním režimu, otci zůstávalo vlastnické právo, syn či otrok měli k peculiu vztah pouze faktický, proto mohl otec synovi pekulium kdykoli odejmout, proto také syn nadále nabýval pro majitele moci, proto při úmrtí syna či otroka spadalo pekulium zpátky do rodinného majetku a po dlouhá staletí žádná zvláštní posloupnost po synovi nenastávala“.*[43] Zcizit majetek v peculiu bylo možné za předpokladu souhlasu pater familias, tedy otce rodiny.

Souvislost se svěřenským fondem zde lze nalézt především ve svěření majetku ke správě jiné osobě, z čehož však profituje zakladatel (zde pater familias), neboť tento je zpravidla i beneficientem.

[41] KINCL. J., URFUS V., Římské právo, Panorama, Praha. 1990, str. 386
[42] KINCL. J., URFUS V., Římské právo, Panorama, Praha. 1990, str. 381
[43] KINCL. J., URFUS V., Římské právo, Panorama, Praha. 1990, str. 188, 189

6.3 Základní znaky svěřenského fondu

V občanském zákoníku bohužel přesnou definici svěřenského fondu nenalezneme. Lze ho však obecně definovat jako účelově vyčleněný majetek bez právní osobnosti, který byl zakladatelem zřízen k naplnění určitého účelu. Svěřenský fond tedy není právnickou osobou, ani závazkovým vztahem, ale také ani vlastnictvím, ačkoli svým zařazením nese znaky všech těchto institutů[44].

Svěřenský fond může být zřízení inter vivos, tedy mezi živými, či mortis causa, čili pro případ smrti. Oběma těmto možnostem se ve své práci dále budu věnovat.

Mezi základní znaky svěřenského fondu tedy náleží:

6.3.1 Majetek jako oddělené a nezávislé vlastnictví.

Ohledně tohoto znaku svěřenského fondu se vede poměrně široká diskuze, neboť tento majetek, či jmění, bývá též označován jako „věc nikoho“. Dle mého názoru k těmto rozporům přispívá nedokonalé převzetí québecké úpravy, neboť náš právní systém, na rozdíl od québeckého, nezná pojem duálního vlastnictví. Při tvorbě občanského zákoníku tak byl použit model odlišný, a to model autonomního majetku, který po svém vyčlenění nepatří nikomu. „*The separate existence of the trust fund entails its immunity from claims by the trustee's spouse, heir and personal creditors.“* *„Oddělená existence majetku fondu zahrnuje jeho nedotknutelnost před nároky správcovy manželky, dědice a jeho vlastních věřitelů.“* [45]

V žádném případě se však nemůže jednat o věc ničí, res nullius, neboť v takovém případě by se jednalo o majetek opuštěný a jako s takovým by s ní mohlo být nakládáno[46].

Do pomyslného rozporu se tak dostává ustanovení § 1448 odst. 3) občanského zákoníku: „*Vlastnická práva k majetku ve svěřenském fondu vykonává vlastním jménem na účet fondu svěřenský správce; majetek ve svěřenském fondu však není ani vlastnictvím správce, ani vlastnictvím zakladatele, ani vlastnictvím osoby, které má být ze svěřenského fondu plněno*“, a to s ust., § 1011 občanského zákoníku: „*Vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné, je jeho vlastnictvím.“*

Náš občanský zákoník tedy sám o sobě vylučuje možnost vlastnictví bez vlastníka, kdežto Québecký občanský zákoník počítá s možností děleného či

[44] JOSKOVÁ, L., PĚSNA, L. Správa cizího majetku, Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2017, str. 109
[45] Čl. 1 odst. 3 abstrahovaných principů evropského trustu dle HAYTON, D. J., KORTMANN, S. C. J. J.
[46] § 1045 občanského zákoníku

bezsubjektového vlastnictví, a to ve svém článku 2: „*Every person is the holder of a patrimony. It may be the subject of a division or of an appropriation to a purpose, but only to the extent provided by law.”*

„Každý člověk je držitelem dědictví. Může to být předmětem rozdělení nebo přivlastnění účelu, ale pouze v rozsahu stanoveném zákonem. “

Závěrem lze tedy konstatovat, že u majetku svěřenského fondu se jedná o správu souboru aktiv, kdy statutem fondu, popřípadě zákonem, je stanoveno, komu tento majetek připadne, je to tedy pouze dočasně majetek bez vlastníka a nenaplňuje tak definici majetku opuštěného, protože původní vlastník tento majetek neopouští, nýbrž ho dočasně vyčleňuje právě do svěřenského fondu za určitým jasným účelem.

6.3.2 Vymezený účel majetku

a) Soukromý

Svěřenský fond zřízený k soukromému účelu je zpravidla zřízen ve prospěch určité osoby, popřípadě i na její památku. Soukromý fond může být rovněž zřízen za účelem investování, tedy za účelem zisku, tedy lze ho založit rovněž jako obdobu obchodní společnosti, za účelem provozování obchodního závodu, může být zřízen jako pro osobu žijící, počaté, ale dosud nenarozené dítě (nasciturus), dokonce i pro dítě dosud nepočaté či zesnulého.[47]

b) Veřejný

Účelem veřejného svěřenského fondu je naplňování veřejných zájmů, jako například zájmů kulturních, vědeckých, charitativních (například vývařovna pro nemajetné), na ochranu památek apod. Na rozdíl od soukromých svěřenských fondů nemůže být veřejný fond vytvořen za účelem dosahování zisku, půjde zde tedy zpravidla o tzv. prostou správu.

Zajímavou myšlenkou je v této souvislosti varianta vytvoření svěřenského fondu obce, který by obec založila za veřejně prospěšným účelem, což by samozřejmě muselo být vymezeno ve statutu tohoto fondu, jakož i podrobný popis aktivit či programů, které z tohoto fondu mohou být financovány. Jistou výhodou je pružnost jednání takového fondu a financování aktivit, na rozdíl od nadace, určitá nejistota zde naopak -může být v osobě správce, kdy by patrně muselo být přistoupeno k pluralitě

[47] ELISCHER, D. in DVOŘÁK, J. ŠVESTKA, J. a kol. Občanské právo hmotné, díl třetí, věcná práva. Praha Wolters Kluwer ČR, a.s., 2015, str. 185

těchto správců, případně i osoby vykonávající dohled, aby bylo eliminováno nebezpečí zneužití tohoto fondu pro jiné, než statutem stanovené účely.[48]

Jako názorný příklad rozdílů mezi fondem soukromým a veřejným lze uvést tento:

„Je-li svěřenský fond zřízen za účelem podpory vzdělání nemajetných dětí, bude se jednat o veřejně prospěšný svěřenský fond. Je-li svěřenský fond naproti tomu zřízen k pokrytí nákladů na studia zakladatelových vnuků (byť v daném okamžiku ještě nenarozených), bude se jednat o soukromý svěřenský fond.“[49]

6.3.3 Autonomní správce

Svěřenským správcem může být každý svéprávný člověk, dle ust. § 1453 OZ „*právnická osoba může být správcem, stanoví-li to zákon*.“ Dle ust. § 11 odst. 6 a) zákona č. 240/2013 Sb., jakož shodně i dle § 151 téhož zákona, „*může být investiční společnost (za podmínek zde dále stanovených, tedy pokud má investiční společnost povolení poskytovat investiční služby a přesáhnout tak rozhodný limit), a zahraniční osoba (která má povolení poskytovat investiční služby a povolení dle ust. 481 shora citovaného zákona) svěřenským správcem svěřenského fondu, který není investičním fondem.“*

V českých právních podmínkách se tak právnická osoba může stát správcem pouze tehdy, je-li licencovaná Českou národní bankou a po celou dobu podléhá jejímu dozoru.

Otázkou je skutečná míra autonomie svěřenského správce, který má hájit především zájmy obmyšleného, ovšem je zpravidla jmenován zakladatelem, který je rovněž nadán pravomocí tohoto správce odvolat. Zakladatel tedy nesmí udílet pokyny správci, nicméně právě možnost jeho odvolání je nástrojem, kterým může zakladatel správce do velké míry ovlivňovat, třeba i v neprospěch obmyšlených.

6.3.4 Široká autonomní vůle zakladatele

Právě míra vůle zakladatele je projevena ve statutu fondu, proto je zapotřebí věnovat značnou pozornost právě statutu, tedy základnímu vnitřnímu předpisu svěřenského fondu, kterým se řídí veškeré vztahy uvnitř svěřenského fondu a je pro něj předepsána zákonem forma notářského zápisu.[50]

[48] Moderní obec č. 5/2017, legislativa, s. 59-60
[49] JOSKOVÁ, L., PĚSNA, L. Správa cizího majetku, Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2017, str. 133
[50] § 1452 odst. 3 občanského zákoníku

Velmi diskutovanou otázkou je ve vztahu k autonomii vůle zakladatele a ve vztahu ke statutu pak jeho neměnnost.

Při aplikaci § 1 odst. 2 a § 976, 977 a 978 občanského zákoníku lze dojít k závěru, že statut fondu je neměnný. Zákon pak dále explicitně umožňuje změnu statutu pouze v ust. § 1468 a 1470 občanského zákoníku, tedy u zvýšení majetku fondu, popřípadě zásahem soudu jak do účelu fondu, tak do statutu fondu.

K argumentaci o neměnnosti statutu přispívá i myšlenka, že jakmile zakladatel majetek do fondu vložil, tento přestal být jeho majetkem a veškeré podmínky a možnosti dalšího nakládání s ním určil právě ve statutu. Tedy po vyčlenění majetku do fondu mu již není dána možnost obsah statutu jakkoli měnit, což z mého pohledu může být pro samotného zakladatele v určité situaci nepříjemné. Myslím, že by bylo vhodné, aby si zakladatel mohl ve statutu vymínit možnosti a podmínky jeho změny. Logicky pak statut nemůže měnit ani správce či snad obmyšlený. Tento názor je opřen především o samotnou podstatu věcných práv, kdy dle ust. § 376 občanského zákoníku *„absolutní majetková práva působí vůči každému, nestanoví-li něco jiného zákon“*, což zakládá právní jistotu vztahů uvnitř fondu, jakož i vztahů fondu navenek.

Naproti tomu existují názory připouštějící možnost změny statutu, například dle článku Vlastimila Pihery a Kateřiny Ronovské uveřejněného v Bulletinu advokacie č. 7-8/2020, rubrika Články, s. 44-47.

Dle tohoto článku lze dle ust. § 1469 rozhodnutím soudu za určitých podmínek měnit statut fondu s tím, že „*neobsahuje-li statut jiná pravidla, lze jej měnit pouze tímto postupem“*.

Autoři zde dále vyjadřují svůj nesouhlas se závěry JUDr. Svejkovského o neměnnosti statutu, a to na základě argumentace § 978 občanského zákoníku, nicméně autoři oponují tím, že v občanském zákoníku není explicitně řečeno, že statut svěřenského fondu lze měnit pouze rozhodnutím soudu. Mají za to, že možnost změn jiným způsobem prostě neupravuje.

Autoři ba naopak argumentují analogií s rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR ve věci sp. zn. 29 Cdo 3225/2016, kdy je uvedeno „*že ačkoli není u nadačních fondů (na rozdíl od nadací) výslovně stanovena možnost zakladatele vyhradit si sobě nebo některému z orgánů nadačního fondu možnost měnit zakládací listinu, z teleologického hlediska není důvodu, proč by zakladatel nadace měl možnost si toto oprávnění vyhradit a zakladatel nadačního fondu nikoli. Uzavřel proto, že takový stav by se neslučoval s principem hodnotové bezrozpornosti právního řádu. Uvážíme-li*

funkcionální podobu fundací a svěřenských fondů, která je v občanském zákoníku ještě více zdůrazněna zakotvením statutu jako základního normativního dokumentu svěřenského fondu plnícího podobnou roli jako zakladatelská právní jednání fundací, měla by být otázka možnosti jeho změn řešena v principu shodně jako otázka změn zakladatelských právních jednání fundací. Neexistuje proto relevantní důvod upírat možnost zakladateli svěřenského fondu svým projevem vůle ve statutu vyhradit možnost změny jeho obsahu sám sobě, svěřenskému správci či jiné osobě.“[51]

Osobně se přikláním k názoru autorů článku, neboť právě svěřenský fond měl být novým, flexibilním institutem českého práva a případná absolutní neměnnost statutu, vyjma rozhodnutí soudu, by z něj činila naopak nástroj velmi rigidní, což patrně nebylo ani smyslem jeho implementace do českého právního řádu.

6.4 Svěřenský fond jako právnická osoba, otázka jeho právní subjektivity

Na první pohled se zdá být zřejmým, že svěřenský fond není osobou, nemá tudíž žádnou subjektivitu[52], má být tedy považován pouze za institut práva. Jak již bylo shora řečeno, tento institut byl do české právní úpravy převzat z Québeckého občanského zákoníku, který ovšem také nemá jasno v postavení svěřenských fondů. Právní názory se i zde liší, například jedním z nich je názor Lionela Smitha[53], kdy má za to, že by québecká fiducie měla mít alespoň částečnou právní subjektivitu, a to procesní, podobně i Madeleine Cantin Cumyn, která dokonce má fiducii za nový druh právního subjektu[54].

Dle ust. § 20 odst. 1) občanského zákoníku: “*Právnická osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Právnická osoba může bez zřetele na předmět své činnosti mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou*.“

Tedy nejen v českém právním řádu, ale ani dle Québeckého občanského zákoníku není zcela jasno v tom, zda je trust právnickou osobou. Našemu ustanovení

[51] PIHERA, V., RONOVSKÁ, K. Bulletin advokacie č. 7-8/2020, rubrika Články, str. 44 - 47
[52] ust. § 18 občanského zákoníku „*Osoba je fyzická, nebo právnická*.“
[53] SMITH, L. Trust and Patrimony, in Valsan, R (ed.): Trusts and patrimonies, Edinburgh University Press, Edinburgh 2015, str. 58.
[54] CUMYN, C. M. La fiducie un nouveau sujet de droit? In J Beaulne(ed) :Mélanges Ernest Caparos, Montréal, 2002, str. 131

§ 1448 odst. 2 občanského zákoníku[55], které může naznačovat podobnost s právnickou osobou, odpovídá v CCQ čl. 1261 „*The trust patrimony, consisting of the property transferred in trust, constitutes a patrimony by appropriation, autonomous and distinct from that of the settlor, trustee or beneficiary and in which none of them has any real right.“*

„Svěřenecké dědictví, skládající se z majetku převáděného do trustu, představuje dědictví přivlastněním, autonomní a odlišné od majetku zakladatele, správce nebo beneficienta, a ve kterém žádný z nich nemá žádná skutečná práva.“

Je třeba podotknout, že právnickou osobou se podrobněji již dříve zabýval Karel Eliáš[56], dále rovněž i Bohumil Havel, který však nedochází k jednoznačnému závěru ve vztahu ke svěřenským fondům, spíše si všímá některých dílčích způsobilostí, jako například způsobilosti procesní a deliktní, nicméně dle jeho názoru nelze způsobilost svěřenského fondu dovodit, když svěřenský fond nemá majetkovou samostatnost a s jeho majetkem nakládá správce.[57]

Ovšem pro opačný názor, přiklánějící se k existenci subjektivity svěřenského fondu, na druhé straně svědčí jeho pojetí a úprava v českém právním systému. Svěřenský fond je totiž nepochybně organizovaným útvarem, jeho existence je jasně upravena v ust. § 1448 – 1474 občanského zákoníku, jeho podstatným znakem mimo jiné je právě vymezení jeho účelu statutem, má vlastní označení a svou strukturu. Nadto počínaje 1. 1. 2018 dle novely zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, byla i svěřenským fondům stanovena striktní povinnost zápisu do evidence svěřenských fondů, a to dokonce i svěřenských fondů existujících před 1. 1. 2018, dle ust. čl. II zákona č. 460/2016 Sb., kterým se mění občanský zákoník, a další související předpisy: „*Svěřenský fond, který vznikl přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se zapíše do evidence svěřenských fondů do šesti měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Nebude-li návrh na zápis podán v této lhůtě, správa svěřenského fondu zanikne.“*

Osobně se přikláním k názoru, že svěřenský fond by měl být považován za subjekt práva, už s ohledem na výše uvedené. Povinnou registrací sám zákonodárce

[55] § 1448 odst. 2 občanského zákoníku *„Vznikem svěřenského fondu vzniká oddělené a nezávislé vlastnictví vyčleněného majetku a svěřenský správce je povinen ujmout se tohoto majetku a jeho správy.“*
[56] Komentáře k dřívějšímu § 18 zákona č. 40/1964 Sb.
[57] HAVEL, B. in MELZER, F., TÉGL, P. Občanský zákoník – velký komentář. Sv. I. § 117. Obecná ustanovení. 1. vyd. Praha: Leges, 2013, str. 275

ještě více přiblížil úpravu režimu svěřenských fondů režimu právnických osob. Jeho neuznání subjektem práva může dále způsobovat problémy zejména ve vztahu vůči třetím osobám, když jejich právní ochrana je v podstatě omezena, neboť vůči svěřenskému fondu se nemohou například domáhat náhrady vzniklé škody, naopak, musí tuto realizovat vůči správci, nicméně ten za tuto škodu odpovídá pouze svým majetkem, nikoli majetkem fondu, tedy adekvátní nápravy může být dosaženo jen stěží.

Další diskutovanou otázkou v návaznosti na právní subjektivitu je, zda je tedy svěřenský fond věcí. I zde však panují odlišné názory, kdy na jedné straně je za věc v pojetí právním považován[58], na straně druhé však má i toto pojetí své odpůrce.[59]

[58] ZVÁNOVEC, V. Založení svěřenského fondu se zvláštním důrazem na oddělení majetku in TICHÝ, L., RONOVSKÁ, K., KOCÍ, M. (eds): Trust a srovnatelné instituty v Evropě. Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity, Karlovy v Praze, 2014, str. 128.

[59] SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 1186, *„Současně není svěřenský fond ani věcí, tj. sám o sobě není předmětem právních vztahů, což na druhou stranu nevylučuje, aby majetek ve svěřenském fondu měl povahu např. hromadné věci.“*

7 Vznik svěřenského fondu obecně

Svěřenský fond vznikne vyčleněním aktiv z vlastnictví zakladatele.

Dle článku 1260 CCQ „*A trust results from an act whereby a person, the settlor, transfers property from his patrimony to another patrimony constituted by him which he appropriates to a particular purpose and which a trustee undertakes, by his acceptance, to hold and administer.*" *"Trust vzniká z jednání, kdy osoba, zakladatel, převádí majetek ze svého dědictví na jiné jím zřízené dědictví, které si přivlastňuje ke konkrétnímu účelu a které se svěřenský správce zavazuje svým přijetím držet a spravovat."*

K vyčlenění majetku je oprávněn pouze zakladatel, popřípadě jím zmocněná osoba. Vyčlení-li zakladatel ještě za svého života majetek do svěřenského fondu, pak tak může učinit pouze dvoustranným právním jednáním (smlouvou). Naopak, vyčleňuje-li majetek pro případ smrti, učiní tak pouze jednostranným právním jednáním[60]. Předpokladem založení fondu u svěřenského fondu inter vivos je, že správce přijme pověření ke správě, fond pak vzniká svou registrací v rejstříku svěřenských fondů, samozřejmě kromě fondu mortis causa, kde ke vzniku dochází okamžikem smrti zůstavitele, bez ohledu na to, zda správce pověření přijal, následný zápis v rejstříku je pak pouze deklaratorní.

Další náležitostí je pak existence samotného statutu fondu, o němž již bylo pojednáno shora.

7.1 Smlouva se správcem

Dle ust. § 1451 „*Svěřenský fond je zřízen, když svěřenský správce přijme pověření k jeho správě; je-li svěřenských správců více, postačí, pokud pověření přijme alespoň jeden z nich.*"

Náležitosti smlouvy se správcem nejsou zákonem taxativně vymezeny, lze předpokládat, že by smlouva mezi správce a zakladatelem měla obsahovat především tato ustanovení:

1. určení správce,
2. vymezení spravovaného majetku,
3. stanovení odpovědnosti za škodu,
4. případnou možnost a podmínky delegace správy,

[60] ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek III (absolutní majetková práva), 1. vydání. Praha. Wolters Kluwer ČR, a.s., 2014, str. 1195.

5. počátek správy,
6. způsob určení či výše určení odměny správce,
7. případná omezení správce.

7.2 Svěřenský fond inter vivos a mortis causa

Shora uvedenou novelou zákona č. 304/2013 Sb., a to zákonem č. 460/2016 Sb., s účinností od 1. 1. 2018, došlo k výraznému rozdílu ve vzniku svěřenského fondu inter vivos a svěřenského fondu mortis causa, když touto novelou byla zavedena povinná registrace svěřenských fondů.

7.2.1 Svěřenský fond inter vivos (mezi živými)

U tohoto typu svěřenského fondu je nutno rozlišovat mezi zřízením fondu, tj. okamžikem, kdy správce přijme pověření býti správcem[61], a vznikem fondu, k němuž dochází dnem zápisu fondu do evidence svěřenských fondů[62]. U svěřenských fondů zřízených inter vivos je tedy zápis do evidence svěřenských fondů zápisem konstitutivním. Je-li správců více, postačí akceptace jednoho z nich, zároveň dochází k uzavření smlouvy mezi správcem (správci) a zakladatelem.

Správci akceptací pověření vzniká plná správa majetku, do příslušných registrů, např. do katastru nemovitostí, se pak zapisuje do části A, „Vlastník, jiný oprávněný“ spravovaný svěřenský fond, např. „Soukromý svěřenský fond Omega“, bez uvedení sídla, dále údaj o osobě svěřenského správce, včetně jeho rodného čísla a pobytu. Evidenci svěřenských fondů v katastru nemovitostí se budu podrobněji věnovat v další kapitole.

Základními právními dokumenty fondu inter vivos jsou jednak smlouva mezi správcem a zakladatelem, dále pak statut fondu.

Smlouvu zakladatel uzavírá s budoucím svěřenským správcem, přičemž její součástí bude i závazek tohoto správce majetek do fondu vyčleněný držet a spravovat. Možná je i varianta, že smlouva bude uzavřena s jinou osobou, například s obmyšleným. Na rozdíl od statutu, kde dle ust. § 1452 odst. 3) občanského zákoníku je striktně stanovena forma veřejné listiny, není pro smlouvu stanovena, až na výjimky, závazná forma.[63] V praxi však dle mého názoru bude docházet k tomu, že jak statut,

[61] § 1451 odst. 1) občanského zákoníku
[62] § 1451 odst. 2) občanského zákoníku
[63] § 148 odst. 1 zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech

tak smlouvu, bude sepisovat notář. Návrh na zápis svěřenského fondu do evidence svěřenských fondů pak podává svěřenský správce.[64]

Dle ust. § 1452 odst. 1) občanského zákoníku „*Každý svěřenský fond musí mít statut. Statut svěřenského fondu vydává zakladatel. Zřizuje-li se svěřenský fond pořízením pro případ smrti, použije se přiměřeně § 311.*“ Dle ust. § 1452 odst. 2) téhož zákona, *statut obsahuje alespoň:*

a) označení svěřenského fondu,

b) označení majetku, který tvoří svěřenský fond při jeho vzniku,

c) vymezení účelu svěřenského fondu,

d) podmínky pro plnění ze svěřenského fondu,

e) údaj o době trvání svěřenského fondu; není-li uvedena, platí, že fond byl zřízen na dobu neurčitou,

f) má-li být ze svěřenského fondu plněno určité osobě jako obmyšlenému, určení této osoby, nebo způsobu, jak bude obmyšlený určen, a

g) počet svěřenských správců a způsob jejich jednání.

Přesto, že je statut velmi důležitým dokumentem, dle dřívější právní úpravy zákon nestanovoval lhůtu, v níž bylo nutné tento statut vydat, ačkoli ten měl již logicky existovat v okamžiku vzniku fondu, tedy před novelou zákonem č. 460/2016 Sb., zákon č. 304/2013 Sb., k registraci fondu statut nevyžadoval. Nastávala tedy otázka, zda může existovat svěřenský fond bez statutu, neboť zákon s jeho absencí žádné sankce nespojoval.

7.2.2 Svěřenský fond mortis causa (pro případ smrti)

Tento druh fondu, označovaný rovněž jako testamentární svěřenský fond, je na rozdíl od fondu inter vivos poměrně více formalizovaný a zakládá se pořízením pro případ smrti, přičemž je striktně vyžadována písemná forma. Fond vzniká smrtí zůstavitele a jeho zápis do evidence svěřenských fondů je deklaratorního charakteru, přičemž návrh na jeho zápis podává notář, coby soudní komisař. Majetek se tak stává odděleným a nezávislým

O to více je však kladen důraz na obsah statutu fondu, kdy se přiměřeně aplikují ustanovení týkající se statutu nadace, vzniklého pořízením pro případ smrti[65]. Statut tohoto fondu tak musí minimálně obsahovat název svěřenského fondu, účel tohoto

[64] § 65b zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících
[65] § 311 odst. 1 a 2 občanského zákoníku

fondu, údaje o majetku tvořícím fond, podmínky plnění z fondu a jistě je také vhodné zde určit obmyšlené, popřípadě alespoň způsob jejich určení. Základními právními jednáními v případě testamentárního svěřenského fondu je tak jednak pořízení pro případ smrti a dále statut fondu, přičemž statut musí být opět ve formě notářského zápisu.

Velkou otázkou při testamentárním svěřenském fondu je pro mne otázka možnosti vyloučení z procesu převodu, či přechodu, majetku zůstavitele tzv. neopominutelných dědiců, když dle ust. § 1492 občanského zákoníku „*Pořízením pro případ smrti nelze zkrátit povinný díl nepominutelného dědice, který se práva na povinný díl nezřekl a nedošlo-li ani k vydědění. Pokud tomu pořízení pro případ smrti odporuje, náleží nepominutelnému dědici povinný díl.“* Dle ust. § 1642 téhož zákona pak *„Nepominutelnému dědici náleží z pozůstalosti povinný díl“,* přičemž dle ust. § 1643 odst. 1 jsou neopominutelnými dědici děti zůstavitele a nedědí-li, pak jsou jimi jejich potomci.

Majetek zůstavitele se dle ust. § 1451 odst. 3 občanského zákoníku stává odděleným a nezávislým vlastnictvím již smrtí zůstavitele. Paradoxem však je, že dle ust. § 1479 občanského zákoníku „*Dědické právo vzniká smrtí zůstavitele. Kdo zemře před zůstavitelem, nebo současně s ním, nedědí*.“ Tudíž k okamžiku smrti se jednak majetek vyčleněný do svěřenského fondu mortis causa stává odděleným a nezávislým, zároveň však dědicové nabývají vlastnictví k okamžiku smrti majetek zůstavitele.

Je tedy otázkou, zda ve svém pořízení pro případ smrti společně se statutem může zůstavitel platně vyčlenit majetek, který by jinak musel dle zákona připadnout tzv. neopominutelným dědicům. Dle některých názorů by byla možnost vyčlenění libovolného majetku do testamentárního svěřenského fondu v podstatě rovna vydědění, ovšem mnohem jednodušší cestou, když u vydědění jsou důvody dány taxativně[66].

Jak jsem již uvedla shora, trusty byly do několika evropských zemí implementovány Haagskou konvencí uzavřenou dne 1. července 1985, kdy v článku 15 písm. c) je stanoveno, že pokud kolizní normy daného státu obsahují odlišná pravidla dědického práva, pak se na svěřenské fondy uplatní tyto normy. Nicméně, jak je rovněž shora uvedeno, náš stát nebyl účastníkem této smlouvy, a proto se nelze

[66] § 1646 a násl. občanského zákoníku

opřít o tuto Haagskou konvenci. „*V případě, že rozhodné právo určené podle Úmluvy o trustu neumožňuje existenci trustů nebo určitého typu trustu, neklade si Úmluva o trustu ambici konstatovat neplatnost takového trustu, o to méně pak stanovit hmotněprávní pravidla pro posouzení platnosti trustu; v takovém případě se Úmluva o trustu neaplikuje.*“[67] Myslím, že zde opět došlo k nedokonalému převzetí ustanovení z Québeckého občanského zákoníku, který pojem neopominutelného dědice nezná, tedy dle tohoto zákona může v testamentárním svěřenském fondu zůstavitel naložit se svým majetkem v podstatě bez ohledu na dědice.

Pro tento názor svědčí především ta myšlenka, že pořízením pro případ smrti vzniká k okamžiku smrti zůstavitele svěřenský fond, jakožto oddělený a nezávislý majetek, pak tento vyčleněný majetek nemůže býti v žádném případě předmětem dědického řízení, tj. součástí pozůstalosti. V opačném případě by tedy i vznik testamentárního fondu musel projít dědickým řízením, na konci něhož by bylo soudem, prostřednictvím soudního komisaře, rozhodnuto, kdo je k okamžiku smrti zůstavitele jeho vlastníkem, což takto aplikováno není a ani být nemůže, neboť by to popíralo absolutně význam testamentárního svěřenského fondu, jakož i ust. § 1451 odst. 3) občanského zákoníku[68]. Další myšlenkou podporující tuto teorii je, že vyčleněným majetkem mohou být pouze aktiva, kdyby bylo smyslem tohoto včleněného majetku, že podléhá běžnému dědickému řízení, pak by nutně měly na svěřenský fond, co by „dědice“, přecházet i dluhy, což se rovněž neděje.

Vůbec akceptace neopominutelných dědiců při zřizování testamentárního svěřenského fondu by znamenala výrazné omezení vůle zůstavitele oproti ostatním možnostem svěřenských fondů a diskriminaci práv zůstavitele chtějícího založit testamentární svěřenský fond a vložit do něho majetek dle své vlastní vůle, což by ve velmi širokém pojetí mohlo být považováno za rozpor s článkem 1 Listiny základních práv a svobod, kde je řečeno, že „*Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné*.“

Myslím, že podstatným argumentem, mimo samotné respektování vůle zůstavitele, je také skutečnost, že zákonodárce v žádném ustanovení občanského

[67] BĚLOHLÁVEK, A. J. Trust jako institut (ne)známý z pohledu mezinárodního práva soukromého. Obchodněprávní revue, č. 7, ročník 2009, str. 181 a násl.
[68] Byl-li však svěřenský fond zřízen pořízením pro případ smrti, vznikne smrtí zůstavitele. Do evidence svěřenských fondů se zapíše po svém vzniku.

zákoníku týkajícím se testamentárního fondu výslovně vůli zůstavitele ve vztahu k neopominutelným dědicům neomezuje.

Budeme-li srovnávat jiné právní úpravy, nalezneme samozřejmě takové, kde je nutno v rámci trustu respektovat práva neopominutelných dědiců, v právních předpisech těchto zemí je však tato skutečnost jasně zakotvena, popřípadě jsou signatáři shora uvedené Haagské konvence.

Například v Lousianě je právo neopominutelného dědice respektováno, nicméně za naplnění v zákoně uvedených podmínek lze i s tímto majetkem v rámci trustu disponovat:

„Article 1841 of the Lousiana Trust Code of 1964 specifies that the legitime may be placed in trust, provided: (1) the income accuring to the forced heir be paid to him at least once a year, (2) there be no charges or conditions on the forced heir´s interest other than those dealing with spendthrift provisions, with a legally sanctioned usufruct burdering the legitime, and with conditions imposed in the class trust, (3) the term of the trust as it affects the legitime not exceed the life of the forced heir, except where the legitime is burdened with legal usufruct held by settlor´s surviving spouse, and (4) the principal be delivered to the forced heir, his heirs, legatees or assigness at the termination of the part of the trust affecting legitime.“[69]

„Článek 1841 Trust Kodexu Lousiana z roku 1964 stanoví, že podíl neopominutelného dědice lze svěřit do trustu za předpokladu, že: (1) neopominutelnému dědici bude vyplacen alespoň jednou ročně příjem, (2) nebudou mu účtovány žádné poplatky ani podmínky, kromě těch, kteří se zabývají ustanoveními o utrácení, s právně sankcionovaným uživatelským právem překračujícím zákonný podíl a s podmínkami uloženými v třídním trustu, (3) doba trustu, která ovlivňuje podíl, nepřekračuje dobu života neopominutelného dědice, s výjimkou případů, kdy je onen podíl zatížen zákonným požívání drženým přeživším manželem zakladatele, a (4) jistina bude doručena dědici, jeho dědicům, odkazovníkům nebo postupníkovi při ukončení části trustu ovlivňující zákonný podíl“.

Na základě shora popsaného mám za to, že skutečně současná česká legislativa nikde striktně neurčuje povinnost zůstavitele vyčlenit do fondu pouze majetek, který by neměl připadnout neopominutelným dědicům. Vhodné by bylo například jako v Lousianě přímo jednoznačně upravit podmínky, za jakých je možno

[69] STONE, F.F. Trusts in Lousiana. The international and Comparative Law Quarterly, 1952, č. 3, s. 370-371

zahrnout i tento majetek případných neopominutelných dědiců do testamentárního trustu. Na jedné straně je zde zřejmá ochrana těchto dědiců, na straně druhé je zde však nastolena nepoměrná nespravedlnost vůči zůstaviteli, který by byl tímto ve své svobodné vůli v nakládání se svým majetkem výrazně omezen.

Nežli dojde k vyjasnění právní úpravy týkající se testamentárního fondu a neopominutelných dědiců, bylo by asi proto nejvhodnější založit svěřenský fond za života potenciálního zůstavitele, nicméně v tom případě by se testamentární fond jevil jako poněkud zbytečný institut.

8 Další možnosti dělení svěřenských fondů[70]

Členění fondů v České republice ne zcela reflektuje dělení fiducie v Québecu, kde jsou rozlišovány tři druhy fiducie, a to dle účelu: osobní trusty (personal trust), soukromé trusty (private trust), sociální trusty (social trust)[71]. Dle quebeckého vzoru[72] lze jako nejčastěji možné rozlišit v našich podmínkách tyto druhy svěřenských fondů

8.1 Obchodní svěřenský fond

V Québecu bývá označován jako fiducie commerciale, je určen zpravidla k realizaci finančních projektů a bude ve smyslu ust. § 95 zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, nástrojem především pro investiční fondy, nicméně může být také vhodným nástrojem pro fondy penzijní. Ve srovnání s kogentními ustanoveními zákona o obchodních korporacích se jedná o mnohem pružnější institut. Několik podnikatelských subjektů tak vlastně může vytvořením společného svěřenského fondu obejít nutnost aplikace zákona o obchodních korporacích, neboť tento bude spravovat svěřenský správce, na něhož se ustanovení tohoto zákona nevztahují. Navíc je vytvoření svěřenského fondu daňově výhodné, když dle zákona o dani z příjmů činí sazba daně u základního investičního fondu 5 %.[73]

8.2 Rodinný svěřenský fond

Tento fond bývá v Québecu označován jako fiducie familiale a je vhodným nástrojem k řešení mezigeneračních přechodů rodinného jmění. Tyto fondy mohou mít více variant dle obsáhlosti autonomní vůle správce, kdy při rozsáhlých kompetencích může být pověřen svým vlastním uvážením, zda a v jaké míře v budoucnu poskytne plnění z fondu beneficientům. Tento typ rodinného fondu se nazývá v Québecu fiducie familiale discrétionnaire. Dále lze vytvořit tzv. fiducii au bénéfice exclusif duconjoint a fiducie en faveurdel´ex conjoint[74], tedy fond k zajištění současného či bývalého manžela, přičemž v Québecu je tato forma fondu daňově zvýhodněna.[75]

---

[70] Typy svěřenských fondů [online]. Praha: Svěřenská správa s.r.o., [cit. 23. 8. 2021]. Dostupné z: https://www.svsp.cz/typy-sverenskych-fondu.
[71] CLAXTON, J.B. Studies on the Quebec law of trust. Toronto: Thomson, 2005 str. 96-98.
[72] ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kolektiv, Občanský zákoník, komentář, svazek III (§ 976 až 1474), Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2014, str. 1206
[73] § 21 odst. 2) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
[74]) ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kolektiv, Občanský zákoník, komentář, svazek III (§ 976 až 1474, Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2014, str. 1207
[75] V českém právu taková možnost není, vyživovací povinnost manželů je pouze stanovena v ust. § 697 občanského zákoníku.

8.3 Zajišťovací svěřenský fond

V Québecu je označován jako fiducie-sûreté, který využívají například banky za účelem zhodnocování svých finančních prostředků, kdy banka vloží své hypoteční úvěry či jiná aktiva vytvářející zisk. Tímto způsobem lze zajišťovat i investice v zemích, jejichž právní systém omezuje možnost nabývání majetku pro cizince, jako tomu bylo dříve v České republice dle zákona č. 219/1995 Sb., devizový zákon, který v ust. § 17 omezoval nabývání nemovitostí cizozemci.

8.4 Diskreční svěřenský fond

Označován jako fiducie discrétionnaire, jak už z jeho názvu vyplývá, jedná se o fond, v němž je správce nadán velkou mírou uvážení. V této souvislosti se hovoří o horizontální či vertikální diskreci[76], kdy u horizontální správce může rozhodnout o přerozdělení v rámci roční kvóty, kdežto u vertikální může rozhodnout o celkové přerozdělované sumě. Jeho práva ve vztahu k obmyšleným jsou rozdílná dle toho, zda je dána pouze skupina potenciálních obmyšlených, z níž bude správce vybírat, či zda jsou obmyšlení striktně dáni.

8.5 Testamentární svěřenský fond

O testamentárním svěřenském fondu, neboli fiducii testamentaire, již bylo blíže pojednáno shora u svěřenských fondů mortis causa.

8.6 Bezúplatný svěřenský fond mezi živými

V Québecu je tento fond nazýván fiducie entre vifs créée à titre gratuit. V podstatě jde svým způsobem o darování „sám sobě“, neboť zakladatel je zároveň jediným obmyšleným. Čerpá tedy plnění z majetku, který mu však nepatří.

8.7 Ochranný svěřenský fond

„*Ochranný svěřenský fond (v Québecu fiducie de protection d´actifs) zahrnuje dvě formy svěřenského fondu známé z anglosaského práva, totiž a) asset protection trusts a b) protective trusts. V prvním případě zakladatel vyčlení část svého majetku do svěřenského fondu a vyjme ho tak z dosahu potenciálních budoucích věřitelů, pokud nenaplní předpoklady, za nichž by toto právní jednání mohlo být prohlášeno za relativně neúčinné (§ 589 až 599), resp. za nichž by mohlo být věřiteli úspěšně*

[76] ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kolektiv, Občanský zákoník, komentář, svazek III (§ 976 až 1474), Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2014, str. 1208

odporováno podle insolvenčního práva (§ 235 až § 243) insolvenčního zákona. Ve druhém případě je statut formulován tak, aby obmyšlený neměl na plnění z fondu automatický právní nárok, na který by mohli nastoupit jeho případní budoucí věřitelé.“[77]

[77] ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kolektiv, Občanský zákoník, komentář, svazek III (§ 976 až 1474), Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2014, str. 1209

9 Subjekty svěřenského fondu

V zásadě se jedná vždy o vztah trojstranný, ačkoli není vyloučeno, aby jedna za stran tohoto vztahu zastávala více funkcí. Stranami svěřenského fondu jsou tak zakladatel, správce a obmyšlený, je však zcela možné, aby zakladatel či obmyšlený byli zároveň i správci tohoto fondu, ovšem v takovém případě je nutné, aby byl zároveň ustanoven i spolusprávce, který jedná společně se správcem.[78] Možná je rovněž i pluralita nejen správců, ale také zakladatelů a zejména pak obmyšlených.

9.1 Zakladatel

Zakladatelem tedy může být jak každá svéprávná[79] fyzická osoba, tak za okolností presumovaných zákonem rovněž i osoba právnická. Postavení zakladatele je v rámci fondu jedinečné, o čemž svědčí i skutečnost, že pokud jiná osoba dodatečně navýší majetek fondu, nestává se automaticky jeho zakladatelem či spoluzakladatelem.[80]

Zakladatel má zejména právo:

a) vyhradit si právo určit beneficienty, a to i po vzniku fondu,
b) právo jmenovat a také odvolat správce,
c) právo dohlížet nad správou svěřenského fondu, tj. právo na informace, předložení vyúčtování, jakož i udělit souhlas s určitým právním jednáním, např. je-li součástí svěřenského fondu bytový dům a správce má zájem jeden z bytů si odkoupit sám pro sebe, bude k tomuto jednání potřebovat souhlas zakladatele,
d) právo navrhnout soudu, aby správci uložil či naopak zakázal určité jednání.

Ačkoli si zakladatel může vymezit ve statutu určitý svůj vliv na správu fondu, neměl by udělovat závazné pokyny správci, ovšem jak jsem již zmínila výše, bude toto ustanovení patrně jen stěží naplnitelné, když správce je svým způsobem na zakladateli závislý, neboť tento ho může nejen jmenovat, ale také odvolat. Zakladatel má také omezenou možnost delegace, když většina práv a povinností je vázána přímo na jeho osobu, nicméně může některá přeci jen delegovat na jinou osobu, například práva spojená s dohledem nad svěřenským fondem, kdy tímto dohledem pověří odborně způsobilou osobu.

[78] § 1454 občanského zákoníku
[79] § 30 OZ.
[80] § 1468 občanského zákoníku *„Kdo zvýší majetek svěřenského fondu smlouvou nebo pořízením pro případ smrti, není jeho zakladatelem. Majetek takto nabytý podléhá správě podle statutu a zákona.“*

Právní úprava předpokládá u svěřenských fondů inter vivos aktivního zakladatele, nicméně toto není nezbytné, stejně dobře může fungovat fond i bez dalšího vlivu zakladatele. Jak již bylo řečeno, zakladatel může být zároveň jak správcem (se spolusprávcem), tak i obmyšleným z fondu, nicméně v tomto případě pak je možné pochybovat o účelu založení takového fondu, proto platí zásada převzatá z québeckého zákoníku „*There still must have been a complete divestiture; a transfer of the trust property to the trustee.*“ „*Vždy musí dojít ke kompletnímu vyčlenění majetku; k převodu majetku trustu na trustee.*“[81]

9.2 Obmyšlený (beneficient)

Beneficientem je osoba, která má obdržet plnění ze svěřenského fondu a v jejíž prospěch byl tedy majetek do fondu vložen, ačkoli je nutné mít na zřeteli, že fond může být založen i za jiným objektivně vymezeným účelem, který není ku prospěchu určité osoby. Příkladem může být zřízení svěřenského fondu za účelem zhotovení památníku významné historické události či na zajištění doživotní péče o oblíbené zakladatelovo zvíře.

Beneficientem může být jakákoli právnická či fyzická osoba, a to i dosud neexistující.[82]

Důvodová zpráva k občanskému zákoníku uvádí na str. 342 až 343 : „*K § 1457 až 1462:*

Obmyšlený svěřenského fondu je ten, komu má být ze svěřenského fondu plněno. Plnění ze svěřenského fondu může být reprezentováno poskytováním plodů, užitků, výnosů ze svěřenského fondu nebo podílu z nich, anebo vydáním podstaty nebo podílu na podstatě svěřenského fondu při jeho zániku. Protože zakladatelem fondu může být i člověk, navrhuje se v zájmu spravedlivého uspořádání vztahů založených vznikem svěřenského fondu stanovit, že ***obmyšleným svěřenského fondu zřízeného bezúplatně může být jen osoba, která je způsobilá po zakladateli v den vzniku svěřenského fondu dědit“.***

Tento záměr tvůrci občanského zákoníku zamýšleli převzít z ust. čl. 1279 CCQ:

„Only a person having the qualities to receive by gift or by will at the time his right opens may be the beneficiary of a trust constituted gratuitously.“

[81] CLAXTON, J. B. Studies on the Quebec Law of Trusts. Toronto: Thomson, 2005, str. 122.
[82] § 1464 občanského zákoníku

„Pouze osoba, která má způsobilosti přijímat darem nebo vůlí v době, kdy vzniká právo, může být příjemcem ze svěřenského fondu vytvořeného bezúplatně“.

Česká úprava však nakonec toto ustanovení québeckého občanského zákoníku nepřevzala.

Obmyšlený nemusí být ve statutu určen přímo, může zde být pouze vymezen okruh osob a splňují-li tyto osoby další stanovené podmínky, poté obmyšleného vybere z tohoto okruhu správce, tedy se bude jednat s ohledem na výběr obmyšleného o tzv. diskreční svěřenský fond.

„*Pochybnosti však panují ohledně otázky, zda zakladatel může zřídit svěřenský fond ve prospěch osob, které sám teprve následně jmenuje (k tomuto závěru může svádět dikce § 1457 odst. 1 OZ). Předně je nutné uvést, že nelze připustit existenci svěřenského fondu, kdy by zcela scházelo jakékoli vymezení okruhu budoucích beneficientů, a tato otázka se nechávala na budoucí volné úvaze zakladatele. Svěřenský fond by pak postrádal vymezený účel, který je základním předpokladem jeho vzniku. Lze zřejmě připustit omezenou možnost zakladatele vymezení beneficientů upravit. Takové právo však odpovídá oprávnění měnit účel svěřenského fondu, a tedy i ve vztahu k této otázce uplatnit to, co jsme výše uvedli ve vztahu ke změně statutu a změně účelu svěřenského fondu. Sporná je otázka, zda si může zakladatel vyhradit oprávnění jmenovat po vzniku svěřenského fondu obmyšlené z okruhu osob uvedených ve statutu. Kloníme se spíše k závěru, že ani toto řešení není možné, protože zákon svěřuje tuto působnost svěřenskému správci, přičemž zakladatel nemůže být sám jediným správcem (§ 1454 OZ).*“[83]

S výše uvedeným názorem autorů nemohu zcela souhlasit. Jednak pokládám rigidnost statutu za poněkud svazující, nicméně pokud by zakladatel po vyčlenění majetku již vůbec nemohl zasahovat do určení obmyšlených, mohlo by to být nepraktické například v případě, že stanoví coby obmyšlené své dva legitimní potomky, které řádně označí jejich údaji, následně však vyjde najevo, že má ještě potomka dalšího, o němž nevěděl, tento však již žádné plnění z fondu obdržet nemůže, ledaže by změnu obmyšlených připustil soud, proti takovému rozhodnutí však budou legitimní potomci velmi pravděpodobně brojit. Výsledek bude víceméně na vůli soudu, nikoli zakladatele, přestože soud je povinen si vyžádat jeho stanovisko.

[83] SPÁČIL, J. kol. Věcná práva. Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku, 1. vydání, Praha. C. H. Beck, 2018,str. 283

Podobný názor je prezentován ve výkladu k ust. § 1457, Občanský zákoník, komentář, svazek III (§ 976 až 1474), ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kolektiv, Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2014, s. 1232: *„Toto extenzivní chápání jmenovacího oprávnění zakladatele umožňuje, aby zakladatel jmenoval dalšího obmyšleného např. za takových okolností, kdy ve statutu původně určil pouze jednoho obmyšleného, který následně zemřel. Není důvodu, aby v tomto případě musel za účelem jmenování dalšího obmyšleného postupovat změnu statutu prostřednictvím soudu (§ 1468 až 1470), neboť pak by o jmenování obmyšleného rozhodoval de facto soud s pouhým přihlédnutím ke stanovisku zakladatele a mohl by tak rozhodovat i proti jeho vůli. Nestanoví-li to výslovně statut, neměl by o obmyšleném namísto zakladatele logicky rozhodovat ani svěřenský správce. Restriktivní výklad tohoto ustanovení by při jeho aplikaci v praxi vedl k nepřiměřeným, ne-li přímo nesmyslným následkům.“*

Mimo správce a zakladatele může být dále právo jmenovat obmyšleného svěřeno třetí osobě, a to i přesto, že český občanský zákoník v této části nepřevzal québeckou úpravu v čl. 1282 CCQ, který zakladateli výslovně povoluje převést právo obmyšleného na třetí osobu.

Delegace této kompetence na třetí osobu může být vhodná v případě, kdy je nutné důkladně vyhodnotit, zda případný obmyšlený splňuje kritéria stanová zakladatelem, což nejlépe zajistí odborně způsobilá osoba. Například může být zřízen svěřenský fond určený k plnění pro nejlepší vědeckou práci na určité téma, což jistě bude vyžadovat odborné posouzení, které je většinou mimo možnosti zakladatele.

Obmyšlený má zejména tato práva:

a) Právo na plnění, kdy toto právo bude poskytováno v souladu s podmínkami danými statutem či oprávněnou osobou (například svěřenský fond, z něhož bude pozůstalá manželka v souladu se statutem dle svého uvážení poskytovat plnění potomkům dle toho, jakou péči jí poskytují).
b) Právo vzdát se práva na plnění, přičemž toto právní jednání musí mít formu notářského zápisu[84]. Je-li obmyšlených více a práva na plnění se vzdá pouze některý z nich, přechází jeho právo poměrně na ostatní obmyšlené se stejným druhem plnění. S ohledem na quebeckou právní úpravu v čl. 1286 CCQ lze

[84] § 1461 odst. 2 občanského zákoníku

dovozovat, že toto právo přechází jen na obmyšlené se stejným druhem plnění a v tomtéž stupni[85].

c) Právo dohledu nad správou svěřenského fondu.
d) Právo na nestranné zacházení.[86]

9.3 Svěřenský správce

Svěřenským správcem je osoba, která spravuje majetek vyčleněný zakladatelem do svěřenského fondu. Dle ust. § 1456 občanského zákoníku „*Svěřenskému správci náleží plná správa majetku ve svěřenském fondu. Do veřejného seznamu nebo do jiné evidence se svěřenský správce zapíše jako vlastník majetku ve svěřenském fondu s poznámkou "svěřenský správce"*.

Správcem, jak již bylo shora uvedeno, může být každý svéprávný člověk či stanoví-li to zákon, pak i právnická osoba, přičemž jediným zákonem, který tak výslovně stanovuje, je v současnosti zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech.

V České republice neexistuje ve srovnání s jinými zeměmi institut profesionálního správce, pomineme-li volnou živnost zavedenou novelou zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), a to od 1. 1. 2021, příloha č. 4 bod 80 k ust. § 25 odst. citovaného zákona, která byla implementována zákonem č. 527/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb. (AML).

Zákon neklade na svěřenského správce zvláštní požadavky týkající se vzdělání, podstatné však je, že svěřenský správce je při své činnosti povinen postupovat s péčí řádného hospodáře[87], tudíž za naplnění tohoto předpokladu, není-li

---

[85] Čl. 1286 CCQ *„If the beneficiary renounces his right, or if his right lapses, it passes, according to whether he is the beneficiary of the fruits and revenues or of the capital, to the co-beneficiaries of the fruits and revenues or of the capital, in proportion to the share of each.*
If he is the sole beneficiary of the fruits and revenues of his rank, his right passes, in proportion to the share of each, to the beneficiaries of the fruits and revenues of the second rank, or where there are no such beneficiaries, to the beneficiaries of the capital.“
„Pokud se oprávněný zřekne svého práva nebo jeho právo zanikne, přechází podle toho, zda je příjemcem plodů a výnosů nebo kapitálu, na spolupříjemce plodů a výnosů nebo kapitálu v poměru na podíl každého.
*Pokud je jediným příjemcem plodů a výnosů své hodnosti, přechází jeho právo, v poměru k podílu každého z nich, na příjemc*e plodů a příjmů druhé hodnosti, nebo pokud takoví příjemci nejsou, na *příjemci kapitálu.“*

[86] Zejména při tzv. pluralitě obmyšlených, dle Vlastimila Pihery: *„Je přirozené, že v této imanentní pozici střetu zájmů musí být požadavek nestrannosti správce cizího majetku zvláště zdůrazněn.“* PIHERA, V. in SPÁČIL, J. a kol., str. 1164.

[87] § 1411 občanského zákoníku

ve smlouvě ujednáno jinak, může být současně svěřenským správcem ve vícero fondech zároveň.[88]

V posledním srpnovém týdnu roku 2021 podal ombudsman Stanislav Křeček na popud české advokátní komory návrh Ústavnímu soudu ČR (Ústavní soud) proti tzv. „vinklaření", tedy neoprávněnému poskytování právních služeb. Podstata problému tkví v tom, že od počátku roku 2021 byla zavedena nová volná živnost „poskytování služeb pro právnické osoby a svěřenské fondy"[89], přičemž oprávnění pro tuto činnost může získat každý, tedy všechny bezúhonné a svéprávné osoby bez ohledu na kvalifikaci. Advokátní komora tedy brojí proti této volné živnosti, neboť nesouhlasí s poskytováním těchto služeb osobami bez patřičného vzdělání. Pokud by komora rovnou žádala Ústavní soud o zrušení této novely živnostenského zákona, potřebovala by k tomu nejméně 41 poslanců, popřípadě 17 senátorů, z praktických důvodů se tak obrátila na ombudsmana s požadavkem na řešení. Ombudsman přitom ve svém návrhu Ústavnímu soudu uvádí, že „*nelze vykládat evropskou směrnici o AML[90] tak, že českého zákonodárce nutí vytvořit z toho, co je v právním řádu považováno za vinklaření, legální živnost*". Paradoxně, pokud by Ústavní soud tomuto návrhu vyhověl, živnost v zákoně nadále zůstane, ovšem bez obsahu. Je tedy nyní otázkou, jak se Ústavní soud ČR k návrhu ombudsmana postaví.[91]

Jak již bylo uvedeno shora, svěřenským správcem může být také zakladatel či obmyšlený, v takovém případě však musí být jmenován spolusprávce, přičemž však správci musí právně jednat společně.[92]

K výkonu funkce správce je nutné naplnění předpokladu, že tento s výkonem funkce správce souhlasí a správcovství přijme. Pokud by žádná ze zamýšlených osob přesto výkon správy nepřijala, pak dle ust. § 1455 odst. 2 občanského zákoníku jmenuje správce ten, kdo na tom má právní zájem (zpravidla zakladatel či obmyšlený). Toto ustanovení je vlastně opatřením před vznikem situace, kdy by existující svěřenský fond neměl správce a teoreticky by tak mohlo dojít k zániku fondu, pokud však

---

[88] ŽALOUDEK, J., HÁJEK, J. Svěřenský fond jako nástroj ochrany majetku. Daňové právo v praxi č. 1, ročník 2014, str. 10 a násl. *„Vyvstává otázka, jakým způsobem řešit situaci, kdy svěřenský správce spravuje více SF. V takovém případě by jistě bylo praktické, aby i ve veřejných rejstřících bylo u jednotlivého majetku zapsáno kromě svěřenského správce i označení SF, do nějž příslušný majetek náleží."*

[89] zákonem č. 527/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 253/2008 Sb. (AML).

[90] Anti-Money-Laundering, zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

[91] Hospodářské noviny, 27. 8. - 29. 8. 2021, str. 13

[92] Srov. § 1454 občanského zákoníku a čl. 1275 CCQ

zakladatel trval na určení konkrétního správce, který však výkon správy odmítl převzít, nelze dle mého názoru ust. § 1455 odst. 2 občanského zákoníku uplatnit.

Zcela logicky je pak jedním ze stanovených požadavků na osobu správce osvědčení absence úpadku svěřenského správce dle ust. § 1438 občanského zákoníku, přičemž za osvědčení o úpadku je dle ust. § 136 odst. 1 považováno usnesení insolvenčního soudu o tom, že je správce v úpadku, či že mu tento hrozí.

9.3.1 Omezení správce

Správce je při své činnosti omezen zákonem, a to zejména dle ust. § 1432-1435 OZ, která jsou sice prioritně stanovena pro prostou správu, nicméně dle některých názorů by se tato pravidla měla uplatnit i na správu plnou.[93] Také je omezen podmínkami danými zakladatelem ve statutu.

Další zákonná omezení správce:

1. Dle ust. § 1415 odst. 1) OZ „*Správce se může stát stranou smlouvy týkající se spravovaného majetku, smluvně nabýt právo na tento majetek nebo nabýt právo vůči beneficientovi jen se souhlasem beneficienta“*.

2. Dle ust. § 1415 odst. 2) OZ „*Správce může užívat spravovaný majetek nebo informace získané při správě k vlastnímu prospěchu jen se souhlasem beneficienta, ledaže možnost takového užití určují stanovy či jiná smlouva nebo stanoví-li tak zákon.“*

3. Dle ust. § 1416 OZ „*Správce může bezúplatně převést svěřený majetek jen tehdy, je-li to přímo v povaze správy, nebo jedná-li se o majetek nepatrné hodnoty, jehož se správce zbavuje v zájmu beneficienta či ve shodě s účelem správy*.“

9.3.2 Vznik funkce správce

Jak již bylo popsáno shora, správce bude jmenován zpravidla zakladatelem, přičemž tento může správce jmenovat i v době trvání fondu, popřípadě rozhodnutím soudu. Ke jmenování správce může dojít několika dalšími způsoby:

1) Jmenování správce stávajícím správcem.

[93] JOSKOVÁ, L., Postavení svěřenského správce in TICHÝ, L., RONOVSKÁ, K., KOCÍ, M. (eds): Trust a srovnatelné instituty v Evropě, Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014, str. 182.

K této formě jmenování dochází stávajícím správce, což může být nevýhodné, neboť záleží velmi na osobě správce, zda bude při výběru spolusprávce postupovat objektivně, či naopak bude postupovat ve svém zájmu.

2) Jmenování původním svěřenským správcem.

K této formě bude docházet v případě, že stávající správce ví, že chce svou činnost ve fondu ukončit, je tedy povinen jmenovat správce nového. Stejně jako v předchozím případě i zde je riziko osoby správce, dle jakých kritérií bude nového správce vybírat.

3) Jmenování obmyšlenými.

Jelikož jsou obmyšlení příjemci plnění ze svěřenského fondu, je u nich důvodný předpoklad, že budou správce vybírat ve svém zájmu, tedy takového, který bude jednat v jejich prospěch.

4) Jmenování osobou vykonávající dohled.

Dle ust. § 1463 občanského zákoníku, může být statutem fondu určena osoba vykonávající dohled. Tedy případně i tato osoba může jmenovat správce.

9.3.3 Zánik funkce správce

Lze konstatovat, že jak bylo shora uvedeno, zánik funkce svěřenského správce nemá vliv na trvání svěřenského fondu, neboť rovněž i v českém právu platí zásada, že absence správce nemůže způsobovat zánik fondu („*The trust will not fail for want of a trustee*“).

Končící svěřenský správce je povinen přijmout nezbytná opatření, která mají zabránit tomu, aby obmyšlený utrpěl ztrátu[94], dále má povinnost předložit obmyšlenému závěrečné vyúčtování[95], rovněž má povinnost předat novému svěřenskému správci majetek fondu.[96]

K zániku funkce správce může dojít zpravidla jednostranným právním jednáním, a to buďto ze strany správce (odstoupením), kdy však správce dle ust. § 1440 odst. 2 občanského zákoníku „*nesmí od správy odstoupit v nevhodnou dobu, ani jinak odstoupením porušit své povinnosti k řádné správě, jinak nahradí škodu podle části čtvrté tohoto zákona“*, kdy toto oznámení o odstoupení musí správce písemně

[94] § 1443 občanského zákoníku
[95] § 1445 občanského zákoníku
[96] § 1446 občanského zákoníku

doručit obmyšlenému, dalším správcům a osobě, která je oprávněna jmenovat správce nového, pokud z nějakého důvodu tyto osoby vyrozumět nelze, je nutné učinit toto oznámení vůči ministerstvu financí.[97]

K jednostrannému ukončení funkce správce může také dojít odvoláním ze strany zakladatele, či ze strany některého dalšího svěřenského správce, což však mírně odporuje zásadě nezávislého správce dle ust. § 1454 občanského zákoníku. Může být rovněž odvolán obmyšleným, což však stejně jako u odvolání zakladatelem může vést k tomu, že správce, v obavě z odvolání, se bude řídit příkazy obmyšleného. Správce může rovněž odvolat osoba vykonávající dohled, je-li dle statutu určena. Zde se minimalizuje riziko manipulace se správcem, když tato osoba není na výsledku plnění fondu zainteresována, nadto je seznámena s vnitřními poměry fondu.

Pro odvolání správce nejsou stanoveny v podstatě žádné formální náležitosti, pouze ust. § 1441 občanského zákoníku má požadavek na písemnou formu tohoto jednání, přičemž odvolání je účinné jeho doručením správci. Samozřejmě, na návrh oprávněné osoby, může o odvolání správce rozhodnout i soud.

Další možnosti zániku funkce správce jsou dále omezení jeho svéprávnosti, osvědčení úpadku či smrt správce - fyzické osoby. U zániku správce - právnické osoby je podstatné, zda tato zaniká s likvidací, či s právním nástupcem, neboť v tomto případě k zániku funkce nedojde, nýbrž přejde na právního nástupce. U těchto způsobů zániku funkce správce se hovoří o tzv. fikci pokračování správy ve vztahu ke třetí osobě, která je povinna oznámit smrt, resp. zánik osoby, stejně tak omezení svéprávnosti správce.

Komentář k § 1444 odst. 1 občanského zákoníku: „*Třetí povinnou osobu je ten, kdo má povinnost zařídit záležitosti zemřelého či nesvéprávného správce nebo zaniklé právnické osoby. Ve všech těchto případech by to měl být opatrovník podle § 465 a násl., resp. § 486, který by za tímto účelem měl být ustanoven soudem. Soud by při rozhodování, kdy bere v úvahu i další okolnosti, měl přihlížet nejen k povinnosti oznamovací, ale zejména též k povinnostem podle § 1444 odst. 2. Opatrovník či jiná osoba jsou povinni bezodkladně, tj. zpravidla během tří dnů poté, co se dozvěděli o správcově smrti, omezení jeho svéprávnosti či o zániku právnické osoby, tuto skutečnost oznámit ustavující osobě („tomu, kdo správce správou pověřil“, obdoba s §*

[97] V čl. 1357 CCQ doslova: *„Where there are no such persons or where it is impossible to give notice to them, the notice is given to the Minister of Revenue.“ Tam, kde nejsou žádné takové osoby nebo kde není možné dát oznámení jim, oznámení je dáno ministru příjmů.“*

1441). Lhůta pro ustavení opatrovníka začne běžet od právní moci rozhodnutí. Z povahy věci by se o osud správce měl starat beneficient či vlastník proto, aby zabránil negativním dopadům absence osoby správce. To platí zejména tehdy, je-li v daném případě správce jediný.“[98]

[98] ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kolektiv, Občanský zákoník, komentář, svazek III (§ 976 až 1474), Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2014, str. 1186

10 Dohled nad správou svěřenského fondu

Tento dohled je z principu povinen vykonávat zejména zakladatel a obmyšlení, popřípadě soud. Ovšem dle vzoru zahraničních právních úprav ohledně trustů, určí-li to statut, může být k dohledu povolána i osoba další, a to tzv. protektor trustu[99], který se dostal do mezinárodního trustu zejména z tzv. offshorových jurisdikcí.[100]

Statut může stanovit podrobná pravidla výkonu dohledu, jakož i oprávnění osoby vykonávající dohled, jako je například neomezený přístup ke všem informacím, včetně účetních dokladů, účetních knih, soupisu majetku, jakož i přístup k uzavřeným smlouvám. Na straně druhé nese tato osoba odpovědnost, dojde-li ke ztrátě fondu, které mohla osoba vykonávající dohled při řádném výkonu svých povinností zabránit.

Právo dohledu je v českém právu právem osobním, na rozdíl od quebecké úpravy v čl. 1287 CCQ: „*The administration of a trust is subject to the supervision of the settlor or of his heirs, if he has died, and of the beneficiary, even a future beneficiary.“*

„Správa svěřenského fondu podléhá dohledu zakladatele nebo jeho dědiců, pokud zemřel, a nad oprávněným, dokonce i budoucím oprávněným“.

V důvodové zprávě k občanskému zákoníku sice zákonodárce počítal s přechodem těchto práv, nicméně do textu zákona se toto ustanovení nedostalo.[101]

[99] § 1464 občanského zákoníku *„Je-li svěřenský fond zřízen ve prospěch obmyšleného, který v den vzniku fondu ještě není, nebo kterého v den vzniku fondu nelze určit, jmenuje zakladatel osobu oprávněnou dohlížet na správu svěřenského fondu v zájmu obmyšleného. Není-li to možné, nebo je-li zakladatel nečinný, jmenuje takovou osobu soud na návrh správce nebo toho, kdo na tom má zájem.“*

[100] Za offshorové společnosti se označují firmy založené a registrované se sídlem v zemi s vhodným daňovým režimem, tzv. „daňový ráj“. Základem těchto spolčeností je, že jejich podnikání se děje mimo území jejich registrace. Takovými „daňovými ráji“ jsou například Seychely, také Estonsko Belize, či Mauritius.

[101] Důvodová práva k OZ, k § 1463: *“Protože svěřenský správce spravuje majetek, který není jeho, jeví se jako vhodné vyřešit také otázku kontroly jeho činnosti. Vzhledem k povaze svěřenského fondu musí jít o kontrolu dvojí. Předně musí právo kontroly náležet zakladateli svěřenského fondu, případně - při smrti nebo zániku zakladatele - jeho právnímu nástupci.“*

11 Ingerence soudu

Dle ust. § 1466 odst. 1) občanského zákoníku „*Zakladatel, obmyšlený nebo i jiná osoba, která na tom má právní zájem, může soudu navrhnout, aby svěřenskému správci určité jednání uložil nebo zakázal, anebo aby svěřenského správce odvolal nebo jmenoval nového. Tyto osoby se také mohou dovolat neplatnosti právního jednání, kterým správce poškozuje svěřenský fond nebo právo obmyšleného; nabyla-li však třetí osoba právo v dobré víře, nesmí to vést k její újmě.“*

Jedná se tedy o právní jednání správce, která poškozují majetek svěřenského fondu, přičemž poškozováním je nejen jednání, které újmu již způsobilo, nýbrž i takové jednání, z něhož újma teprve hrozí. Musí se tedy jednat o bezprostřední hrozbu újmy, která může být jak materiální, tak imateriální. Předpokladem sankce neplatnosti je samozřejmě příčinná souvislost mezi jednáním a škodou, či bezprostřední hrozbou škody. „*Zavinění správce je nerozhodné (zásadně odlišně Pihera, lit.č. 1, s. 1218). Škodlivé či ohrožující jednání musí být přičitatelné správci.“*[102]

V souvislosti s poškozením třetí osoby jednáním správce je však velmi zajímavé, či spíše nepochopitelné ust. § 1461 odst. 1 OZ „*Zakladatel, obmyšlený nebo i jiná osoba, která na tom má právní zájem, může soudu navrhnout, aby svěřenskému správci určité jednání uložil nebo zakázal, anebo aby svěřenského správce odvolal nebo jmenoval nového. Tyto osoby se také mohou dovolat neplatnosti právního jednání, kterým správce poškozuje svěřenský fond nebo právo obmyšleného; nabyla-li však třetí osoba právo v dobré víře,* ***nesmí to vést k její újmě****.“* Nabyvatel je zde bez zjevného důvodu tedy podstatně silněji chráněn než zakladatel či obmyšlený, neboť se bude jen velmi těžko prokazovat, že v dobré víře v okamžiku nabytí nebyl.

Ochranná role soudu vůči svěřenskému fondu je dle OZ zakotvena v ust. § 1469 odst. 1) a odst. 2), kdy „*Soud může na návrh osoby, která na tom má právní zájem, rozhodnout, že svěřenský fond zruší, pokud je dosažení účelu svěřenského fondu nemožné nebo obtížně dosažitelné, zejména následkem okolností zakladateli neznámých nebo pro zakladatele nepředvídatelných. Jedná-li se o svěřenský fond zřízený za veřejně prospěšným účelem, může soud rozhodnout, že jeho původní účel nahradí podobným účelem.*

[102] ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kolektiv, Občanský zákoník, komentář, svazek III (§ 976 až 1474), Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2014, str. 1256

Lze-li ve shodě s původním úmyslem zakladatele účelu svěřenského fondu dosáhnout nebo mu lépe prospět změnou statutu fondu, soud statut upraví.“

Dle ust. § 1470 si však soud před svým rozhodnutím musí vyžádat stanovisko zakladatele či jeho právního nástupce, svěřenského správce, obmyšleného a toho, komu nad správou svěřenského fondu náleží dohled, pokud nejsou navrhovateli.

12 Doba trvání svěřenského fondu

Doba trvání svěřenského fondu je dle ust. § 1452 občanského zákoníku jednou z náležitostí statutu, nicméně zákona dále uvádí, že pokud zde doba trvání uvedena není, má se zato, že byl fond zřízen na dobu neurčitou.

V důvodové zprávě k zákonu č. 89/2012 Sb., k § 1448 – 1452 je uvedeno mimo jiné: *„Z toho důvodu zasahují správce svěřenského fondu povinnosti zatěžující správce cizího majetku podle předchozích oddílů. Svou povahou se svěřenské fondy blíží nadacím, liší se od nich však zejména nedostatkem právní osobnosti, dočasným trváním, větší variabilitou účelu a zásadní absencí veřejnoprávního dohledu nad nimi. Svěřenské fondy se také častěji zřizují jen na omezenou dobu, zejména, jedná-li se o fondy zřízené k prospěchu určité osoby nebo k jinému soukromému účelu.“*

Dobu trvání u soukromých svěřenských fondů pak jasně vymezuje ust. § 1460 odst. 1) a odst. 2) občanského zákoníku *„Byl-li svěřenský fond zřízen za soukromým účelem, vznikne právo obmyšleného na plnění nejpozději uplynutím sta let od vzniku svěřenského fondu, a to i když statut určil pozdější dobu. I po uplynutí sta let však může vzniknout právo na plnění tomu obmyšlenému, jemuž se má podle statutu dostat podílu na majetku nejpozději při zániku posledního práva na plody nebo užitky, jakož i tomu obmyšlenému člověku, jenž byl zakladatelovým současníkem či dítětem zakladatele nebo jeho současníka, pokud má podle statutu nastoupit nejpozději při smrti nebo zániku obmyšleného s dřívějším pořadím, aby jako další v pořadí nabýval plody nebo užitky; po dobu jeho života mohou spolu s ním nabývat plody nebo užitky i jiné osoby.*

Byl-li svěřenský fond zřízen za soukromým účelem, zanikne právo obmyšleného na plody nebo užitky nejpozději uplynutím sta let od vzniku svěřenského fondu; u člověka však takové právo může trvat až do jeho smrti.“

Z výše uvedeného tak jednoznačně vyplývá, že doba trvání svěřenského fondu je omezena jen u soukromých svěřenských fondů, kdežto u veřejných fondů je ponecháno na vůli zakladatele, zda dobu trvání tohoto fondu omezí či nikoli.

Přihlédneme-li však blíže k ustanovení § 1460 občanského zákoníku, dojdeme k závěru, že zákonodárce stanovil odlišně režim vzniku a zániku práva na plnění z majetku ve svěřenském fondu a práva na plody a užitky. Stanovení lhůty pro plnění bylo převzato opět z CCQ, čl. 1272: „*The right of beneficiaries of the first rank opens not later than 100 years after the trust is constituted, even if a longer term is stipulated.*

The right of beneficiaries of subsequent ranks may open later but solely for the benefit of those beneficiaries who have the required quality to receive at the expiry of 100 years after the constitution of the trust."

„Právo beneficientů první úrovně vzniká nejpozději 100 let po vytvoření trustu, i když je stanoveno delší období. Právo příjemců následných plnění může vznikat později, ale pouze ve prospěch těch příjemců, kteří splňují požadované podmínky, aby mohli získat plnění po uplynutí 100 let od vytvoření svěřenského fondu.

V české právní úpravě tak obmyšlenému práva na plnění mohou vzniknout nejpozději 100 let od vzniku svěřenského fondu, nicméně tuto skutečnost nelze považovat za omezení doby trvání fondu na 100 let, protože samotné právo na majetkové plnění při zániku svěřenského fondu stoletým limitem být nemůže, po vzniku práva na výnos z fondu může docházet k jeho konzumaci i opakovaně, tedy tato další plnění mohou být poskytována i delší dobu.[103]

„*Tedy i po sto letech bude obmyšlenému moci vzniknout právo na plnění v případě, kdy se má obmyšlenému podle statutu dostat podílu na majetku nejpozději při zániku posledního práva na plody nebo užitky, nebo pokud obmyšlený byl zakladatelovým dítětem, současníkem, nebo dítětem zakladatelova současníka, pokud má takový obmyšlený nastoupit nejpozději při smrti či zániku obmyšleného s dřívějším pořadím, aby jako další v pořadí nabýval plody nebo užitky. Oproti tomu právo obmyšleného na plody a užitky z majetku ve svěřenském fondu zanikne ze zákona uplynutím sta let od vzniku svěřenského fondu, popřípadě až smrtí obmyšleného, pokud k ní dojde později.*"[104]

[103] ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kolektiv, Občanský zákoník, komentář, svazek III (§ 976 až 1474), Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2014, str. 1240
[104] NĚMEC, L. zdroj: Soudce č. 11/2013, rubrika Články- úvahy-analýzy, str. 34-36

13 Relativní neúčinnost

Vytvoření vyčleněného majetku „nikoho“ může lákat k využití svěřenského fondu jako vhodné ochrany před případnými věřiteli. Tato možnost se dokonce stala i předmětem podnikání některých osob, které vyloženě tyto služby nabízejí.[105] Zakladatel, který se stane dlužníkem, nemůže při nejlepší vůli vydat věřitelům majetek, který mu již právně nenáleží, tito věřitelé se jen stěží mohou domáhat uspokojení pohledávek na majetku, který je již součástí svěřenského fondu.

Mírnou ochranou je zde ust. § 1467 OZ „*Účastní-li se svěřenský správce, zakladatel nebo obmyšlený činů sledujících úmyslné poškození práv zakladatelova věřitele nebo poškození svěřenského fondu, jsou zavázáni společně a nerozdílně*.“

Nicméně je otázkou, kdo bude muset dokazovat ono „úmyslné poškození práv“, domnívám se, že tíha důkazního břemene zde bude na domáhajícím se věřiteli.

Dalším institutem ve prospěch věřitele je zde pak ust. § 589 a § 590 OZ, kdy se právě věřitel může domáhat vůči dlužníkovi (tedy i vůči fondu, co by vyčleněnému majetku) relativní neúčinnosti.

Obecně lze však konstatovat, že majetek fondu může být postižen jak insolvencí, tak exekucí, neboť jednání správce zpravidla zavazují fond, tedy dlužníkem je tento vyčleněný majetek, to znamená, že lze exekucí postihnout účty fondu, movitý i nemovitý majetek. Stejně tak u insolvence, neboť „*Jako autonomní vlastnictví může být osvědčen též úpadek svěřenského fondu, resp. může tvořit samostatnou majetkovou podstatu podle InsZ; jako procesní subjekt na straně dlužníka pak vystupuje svěřenský správce“.*[106] Vystupuje-li fond jako dlužník, pak se na něj jistě vztahuje i insolvenční zákon, který používá rovněž pojmu „dlužník“, o nutnosti právní subjektivity dlužníka nehovoří.

[105] Např. na stránkách https://fivoka.cz/sluzby/sverenske-fondy/?utm_source=sklik&utm_medium=cpc&utm_campaign=fondy, nebo https://sverenskyspravce.org/

[106] SPÁČIL, J. a kol.: Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 1192.

14 Evidence svěřenských fondů a evidence skutečných majitelů

14.1 Evidence svěřenských fondů

V souladu s novelou občanského zákoníku zákonem č. 460/2016 Sb., účinnou od 1. 1. 2018, byla stanovena pro svěřenské fondy povinnost evidence v evidenci svěřenských fondů s tím, že u svěřenských fondů inter vivos je zápis do rejstříku svěřenských fondů zápisem konstitutivním, u fondů mortis causa se pak jedná o zápis deklaratorní. Uvedeným zákonem č. 460/2016 Sb., došlo také k novelizaci zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů. Je pravdou, že povinnost registrace byla u svěřenských fondů zavedena i v jiných zemích[107], nicméně česká úprava patří mezi ty nepřísnější, naopak registry nevedou některé jiné evropské země, jako například Itálie, Německo, Švýcarsko.

Rovněž québecká úprava sice přistoupila v roce 2014 zákonem Legal Publicity Act[108] k povinnosti registrace, ovšem jen některých fiducií[109], a to obchodních společností vyvíjejících podnikatelskou činnost.

Obecně lze konstatovat, že se jedná o další „zformalizování“ původně zamýšleného flexibilního institutu, kdy už dřívější požadavek na statut ve formě notářského zápisu vybočoval z právní úpravy jiných zemí, čímž se vzdaluje od svého avizovaného québeckého vzoru, natož od liberálního common law.

Evidence svěřenských fondů je obdobou jiných veřejných seznamů, tuto evidenci vedou rejstříkové soudy, které také provádí zápisy údajů. Součástí ESF je také sbírka listin, stejně jako např. u obchodního rejstříku.

[107] Např. v Lichtenštejnsku je stanovena také povinnost zápisů fondů do registrů, nicméně pouze těch, které jsou zřízeny na dobu delší než 12 měsíců, a to jen tehdy není-li majetek zapsán v jiných registrech.
[108] V plném znění an Act respecting the legal publicity of enterprises s účinnosti od 1. července 2014 [online] [cit. 24. 8. 2021]. Dostupné z: http://www.legisquebec.gouv.qc.ca/en/showdoc/cs/P-44.1
[109] Québecký obchodní rejstřík. Registraire des entreprises Québec uvádí: „trust operating a comercial enterprise“ [online]. Publikováno 26. 5. 2014 [cit. 24. 8. 2021]. Dostupné z: http://www.legisquebec.gouv.qc.ca/en/showdoc/cs/P-44.1

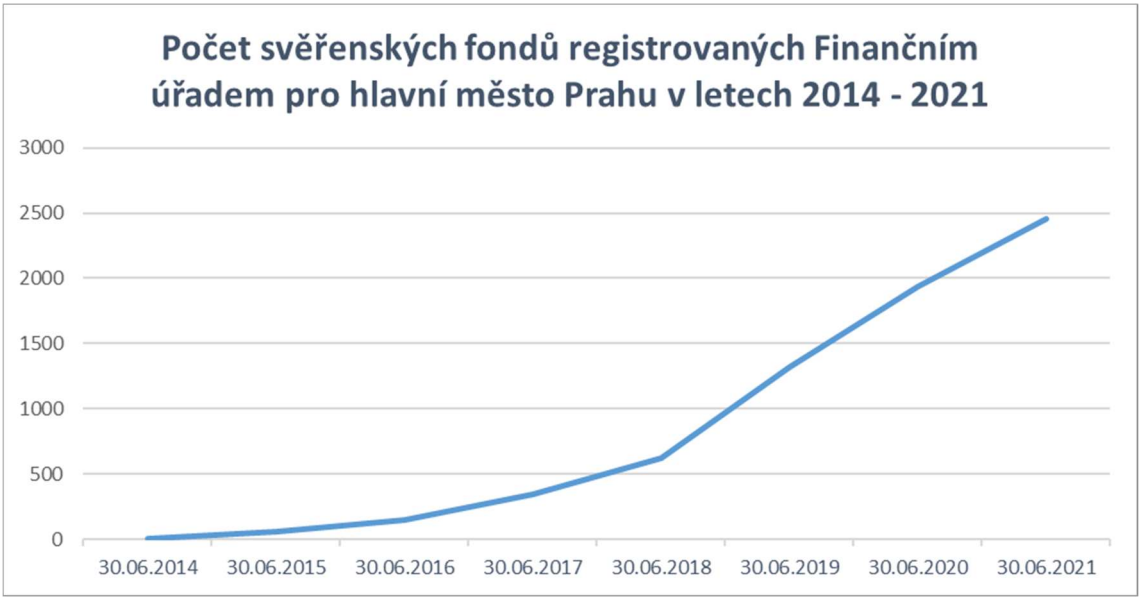

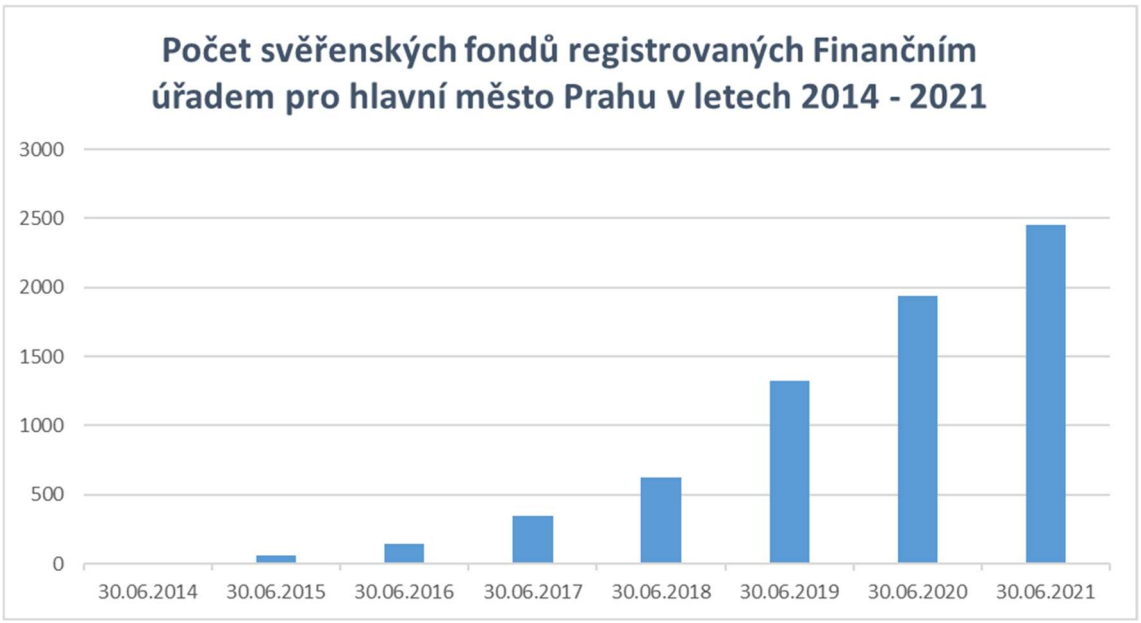

Shora uvedené grafy vyjadřují počet fondů registrovaných u Finančního úřadu pro hlavní město Prahu v letech 2014-2021, přičemž stav počtu je brán vždy k 30. 6. daného roku. Zcela evidentní je logicky nárůst registrovaných svěřenských fondů od 1. 1. 2018, přičemž dle sdělení Finančního úřadu pro hlavní město Prahu, ze dne 24. 8. 2021, čj. 7081649/21/2000-00061-106444, na základě vlastní žádosti dle

zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, byla v období od 1. 1. 2018 do 30. 6. 2021 zahájena registrace ex offo u 434 svěřenských fondů, což bráno procentuálně z celkového počtu registrovaných fondů k datu 30. 6. 2021, tj. 2451, činí cca 18 %, tedy poměrně hodně, což je dáno tím, že fondy založené před 1. 1. 2018 nebyly na tuto právní změnu dostatečně připraveny.

Datum	Počet SF[110] registrovaných FÚ[111] pro hlavní město Prahu
30. 6. 2014	6
30. 6. 2015	62
30. 6. 2016	147
30. 6. 2017	347
30. 6. 2018	622
30. 6. 2019	1324
30. 6. 2020	1941
30. 6. 2021	2451

Dle ust. § 65a odst. 2) ESF „*se do evidence svěřenských fondů se zapisují svěřenské fondy a zahraniční svěřenské fondy, přičemž zahraniční svěřenský fond působí na území České republiky zejména, pokud*

a) je z území České republiky spravován,

b) je tvořen majetkem, který je převážně umístěn na území České republiky,

c) je v něm spravována nemovitá věc nacházející se na území České republiky,

d) jeho svěřenský správce nebo osoba v obdobném postavení má bydliště nebo sídlo na území České republiky,

e) jeho svěřenský správce nebo osoba v obdobném postavení ve vztahu ke spravovanému majetku navázali na území České republiky obchodní vztah, nebo

f) účelu sledovaného jeho vytvořením má být dosaženo na území České republiky.“

[110] Svěřenských fondů
[111] Finančním úřadem

Tato povinnost evidence svěřenských má být výrazem právní jistoty, navíc u zápisu do evidence svěřenských fondů (ESF) podléhají listiny o vyčlenění majetku i o zřízení svěřenského fondu přezkumu. Jak již bylo shora řečeno, pro statut svěřenského fondu je stanovena povinně forma notářského zápisu, návrh na zápis u svěřenských fondů inter vivos podává správce fondu, u fondů mortis causa pak notář v postavení soudního komisaře.

Povinnost registrace je jedním z argumentů, proč by měl být svěřenský fond považován za právnickou osobu, když z důvodu jejího neuznání je nutné v některých právních předpisech vytvářet fikce, například v zákoně č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML), je pro účely tohoto zákona považován například zakladatel, správce, obmyšlený či orgán dohledu za ovládající osobu.[112]

Poněkud chaos způsobilo přechodné ustanovení v článku II. bod 3. zákona č. 460/2016 Sb., kdy bylo stanoveno, že „*svěřenský fond, který vznikl přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se zapíše do evidence svěřenských fondů do šesti měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Nebude-li návrh na zápis podán v této lhůtě, správa svěřenského fondu zanikne".* Zákon nereflektoval skutečnost, že tyto svěřenské fondy, dříve bez povinnosti evidence, mají často ve vyčleněném majetku věci nemovité a jsou zapsány ve veřejném seznamu, tj. v katastru nemovitostí. Došlo tak k paradoxní situaci, kdy v katastru nemovitosti byl stále evidován jako vlastník nemovitého majetku svěřenský fond, který však de facto již neexistoval, protože dle shora citovaného ustanovení zákona č. 460/2016 Sb., již ex offo zanikl, neboť správce fondu nedostál povinnosti zde uvedené a včas fond nezaregistroval. Dle sdělení Finančního úřadu pro hlavní město Prahu, ze dne 24. 8. 2021, čj. 7081649/21/2000-00061-106444, byla v období od 1. 1. 2018 do 30. 6. 2021 zahájena registrace ex offo (nebyla podána přihláška k registraci) u 434 svěřenských fondů, pouze u některých z nich je již registrace dokončena.[113]

Jeden z těchto případů řešil Katastrální úřad pro Moravskoslezský kraj, Katastrální pracoviště Ostrava, kdy správce svěřenského fondu svou povinnost opomněl a chtěl tedy v druhé polovině roku 2018 provést výmaz svěřenského fondu

[112] SVEJKOVSKÝ J., zdroj: Bulletin advokacie č. 5/2020, rubrika Články, str. 36-39
[113] Sdělení Finančního úřadu pro hlavní město Prahu, ze dne 24. 8. 2021, čj. 7081649/21/2000-00061-106444, na základě vlastní žádosti dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím")

z katastru nemovitostí, neboť tento ex offo zanikl, poté vytvořit nový fond a provést jeho registraci a návazně opět nový zápis do katastru. Nastala poměrně komplikovaná situace při řešení problému, jaká listina má být ke vkladovému řízení dle § 11 zákona č. 256/2013 Sb., podkladem pro výmaz svěřenského fondu vkladem, který zanikl ex offo. V konečné fázi došlo k dohodě mezi správcem svěřenského fondu, který byl zároveň zakladatelem, a obmyšlenými, což dle mého názoru plně koresponduje s ust. § 1472 občanského zákoníku, nemovitosti byly na základě smlouvy o vydání nemovitých věcí z majetku fondu, uzavřené mezi správcem (zároveň zakladatelem) a obmyšlenými, tedy zapsány do podílového spoluvlastnictví obmyšlených[114], následně byl zřízen nový fond, řádně registrovaný, kdy došlo k vyčlenění stejného majetku do svěřenského fondu a tento byl následně zapsán do katastru nemovitostí.[115]

Aby účastníci docílili původně zamýšleného stavu zápisu v katastru, kde již nyní byli zapsáni všichni obmyšlení jako podíloví spoluvlastníci, přičemž záměrem byl jediný zakladatel, využili ust. § 1468 občanského zákoníku „*Kdo zvýší majetek svěřenského fondu smlouvou nebo pořízením pro případ smrti, není jeho zakladatelem. Majetek takto nabytý podléhá správě podle statutu a zákona.*“ Zakladatelem byl tedy dle statutu pouze jeden z nich, který založil svěřenský fond s hodnotou 10 000 Kč, ostatní pak pouze navýšili majetek fondu tím, že tam smluvně vložili své podíly na daných nemovitostech.

14.2 Evidence skutečných majitelů

Další podstatnou změnou, pro zakladatele svěřenských fondů patrně nepříjemnou, bylo přijetí zákona č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů (ZESM), a to s účinností od 1. 6. 2021.

Cílem této právní úpravy bylo zejména:

„- vymezit pojem skutečného majitele;

- stanovit rámec práv a povinností při zjišťování a evidenci skutečného majitele;

- upravit proces zápisu údajů o skutečném majiteli, tj. zápis v řízení prostřednictvím soudu nebo prostřednictvím notáře;

- umožnit automatický průpis některých údajů z veřejných rejstříků;

- zjednodušit způsob přístupu k údajům v evidenci skutečných majitelů;

- vyřešit nesprávnost a chybovost údajů v evidenci skutečných majitelů;

[114] vkladové řízení V-19250/2018-807
[115] Vkladové řízení V-5466/2019-807

- stanovit sankce za porušení povinností spojených s evidencí skutečných majitelů.“[116]

Dle ust. § 12 odst. 2) zákona č. 37/2021 Sb., „*do evidence skutečných majitelů se dále zapisují nebo automaticky propisují zákonem stanovené údaje o skutečných majitelích právních uspořádání, jejichž svěřenský správce má bydliště, sídlo nebo pobočku*

a) na území České republiky, nebo

b) mimo území některého z členských států Evropské unie a

1. právní uspořádání je z území České republiky spravováno,

2. právní uspořádání je tvořeno majetkem, který je převážně umístěn na území České republiky,

3. v právním uspořádání je spravována nemovitá věc nacházející se na území České republiky,

4. ve vztahu ke spravovanému majetku navázal na území České republiky obchodní vztah, nebo

5. účelu sledovaného vytvořením právního uspořádání má být dosaženo na území České republiky.“

Cílem ZESM je objasňovat skutečný stav, tedy nově nejsou v RSF uvedeny pouze osoby, které jsou formálními vlastníky, ale i skutečné postavení osob zajišťujících dohled nad správou svěřenského fondu. Tedy mimo formální osoby svěřenskému fondu je nově v RSF evidována každá osoba, která:

- je osobou, jež je oprávněná k výkonu dohledu nad správou svěřenského fondu, může jmenovat nebo odvolat svěřenského správce nebo obmyšleného[117]

- je koncovým příjemcem, tedy osoba, která může mít přímo nebo nepřímo prostřednictvím svěřenského fondu podstatnou část z celkového majetkového prospěchu tvořeného při správě či zániku svěřenského fondu a tento prospěch dále nepředává[118]

- má koncový vliv na správu svěřenského fondu, tedy osoba, která může bez pokynů jiného přímo nebo nepřímo uplatňovat rozhodující vliv na správu svěřenského fondu[119].

[116] www.pravniprostor.cz
[117] § 6 odst. 3 písm. c) ZESM
[118] § 2 písm. c) ZESM
[119] § 2 písm. d) ZESM

K řízení o zápisu skutečného majitele právního uspořádání je příslušný krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud svěřenského správce. Má-li svěřenský správce bydliště nebo sídlo mimo území České republiky, je k řízení o zápisu skutečného majitele příslušný Městský soud v Praze.[120]

Není-li žádná osoba, která naplňuje materiální hledisko skutečného majitele, budou zapsány jen osoby podle formálního hlediska, a to zpravidla automatickým průpisem z evidence svěřenských fondů, což ovšem je možné pouze u českého „skutečného majitele“, u zahraničního se tzv. propisuje pouze údaj o svěřenském správci.

Dle ust. § 14 a § 15 ZESM jsou některé údaje přístupné veřejně na internetových stránkách, zbylé pak jsou zpřístupněny pouze na základě rozhodnutí soudu.

V části IV. ZESM jsou rovněž stanoveny přestupky a sankce za tyto přestupky, přičemž výše pokuty za přestupek může dosáhnout výše 500 000 Kč.

[120] § 19 odst. 2) ZESM

15 Zánik svěřenského fondu

Uplyne-li doba, na kterou byl svěřenský fond zřízen, je-li dosaženo účelu, pro který byl svěřenský fond zřízen, nebo rozhodne-li tak soud, správa svěřenského fondu končí. Byl-li svěřenský fond zřízen za soukromým účelem, končí jeho správa i v případě, že se všichni obmyšlení vzdají práva na plnění ze svěřenského fondu.[121]

Zánikem správy svěřenského fondu však nemůže zaniknout fond samotný, konec správy fondu je spíše jedním z kroků k jeho zániku. Správce s majetkem při jeho zániku naloží dle statutu a vydá ho tedy osobě, která dle statutu má na majetek nárok. Pokud dle statutu nemá na majetek svěřenského fondu nárok beneficient, vydá jej správce zakladateli, pokud není ani zakladatele, připadne majetek fondu státu[122].

Toto ustanovení je poněkud nešťastné, neboť v tom případě zcela popírá logiku, proč by zakladatel testamentárního fondu musel při vyčlenění majetku do svěřenského fondu brát ohled na podíly neopominutelných dědiců, když při absenci zakladatele tento majetek fondu nepřejde logicky na jeho právní nástupce, nýbrž připadne státu. Pokud je vycházeno z myšlenky, že vyčleněním majetku do svěřenského fondu přestává být zakladatel jeho vlastníkem, pak by toto ustanovení mělo platit stejně na obě situace, tj. na nabytí majetku státem v popsaném případě, ale stejně tak by bylo vhodné akceptovat, že není-li zůstavitel vlastníkem vyčleněného majetku, pak nemohou mít neopominutelní dědicové nárok na své zákonné podíly z něj.

V důvodové zprávě k občanskému zákoníku je k § 1471 uvedeno: „*Protože svěřenský správce není vlastníkem svěřenského fondu, musí vydat majetek reprezentující svěřenský fond oprávněným osobám. Kdo je k získání takového majetku oprávněn, má především stanovit statut fondu. Mlčí-li statut, náleží majetek ze svěřenského fondu obmyšlenému; není-li obmyšlený, pak tento majetek připadne zakladateli svěřenského fondu“.*

Zákonodárce tedy neměl v úmyslu ustanovit stát jako nabyvatele majetku takového svěřenského fondu. Logické je, že k vypořádání majetku fondu musí dojít před jeho samotným zánikem.

Na rozdíl od rozhodnutí soudu o zániku je splnění důvodů zániku fondu velmi volné, nepožaduje žádnou specifickou formu, nicméně, jak je již uvedeno v kapitole

[121] § 1471 občanského zákoníku, dále BEDNAŘÍKOVÁ, B., Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku, 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2014. Právní monografie Wolters Kluwer ČR, a.s., ISBN 978-80-7478-585-6, str. 149.
[122] § 1472 občanského zákoníku.

u správy cizího majetku, mohou mezi jednotlivými stranami nastat pochybnosti, zda k dosažení jeho účelu skutečně došlo, tedy jeho dosažení musí konstatovat obě (všechny) strany správy.

Poněkud problematické bude, komu vydat majetek fondu, je-li tento předlužený, neboť během své existence fondu bezesporu dluhy vzniknout mohou. Může jít například o úvěr v rámci investice do podnikání, což je v souladu se záměrem dosažení zisku soukromého svěřenského fondu. Osoby, kterým má být majetek vydán, musí tento přijmout či odmítnout jako celek, tedy aktiva včetně pasiv. Nelze se vzdát je části, tedy například dluhů.[123]

Dle ust. § 1474 občanského zákoníku *„Naloží-li svěřenský správce při zániku správy s majetkem podle statutu, popřípadě vydá-li majetek podle § 1472 nebo převede-li jej podle § 1473, svěřenský fond zanikne. Svěřenský správce podá návrh na výmaz svěřenského fondu z evidence svěřenských fondů do třiceti dnů od zániku svěřenského fondu.“*

[123] ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kolektiv, Občanský zákoník, komentář, svazek III (§ 976 až 1474), Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2014, str. 1268

16 Další případné možnosti využití svěřenských fondů v českém právu

V praxi se často diskutuje o svěřenských fondech jako o nebezpečí, kdy do tohoto fondu může budoucí dlužník vyčlenit svůj majetek a znemožnit tak svým věřitelům uspokojit se z jeho majetku. Zcela jistě i toto byl jeden z důvodů přijetí zákona č. 37/2020 Sb., o evidenci skutečných majitelů, když v praxi patrně často docházelo k situaci, kdy zakladatel byl zároveň beneficientem, de facto však žádný majetek nevlastnil a věřitelé se tedy nemohli z jeho majetku uspokojit.

Mimo citovaný ZESM je ještě částečnou ochranou věřitelů ust. § 589 a násl. občanského zákoníku *„Zkracuje-li právní jednání dlužníka uspokojení vykonatelné pohledávky věřitele, má věřitel právo domáhat se, aby soud určil, že právní jednání dlužníka není vůči věřiteli právně účinné. Toto právo má věřitel i tehdy, je-li právo třetí osoby již vykonatelné, anebo bylo-li již uspokojeno. Neúčinnost právního jednání dlužníka se zakládá rozhodnutím soudu o žalobě věřitele, kterou bylo odporováno právnímu jednání dlužníka (odpůrčí žaloba)“.*

Dle § 590 občanského zákoníku je pak dáno, že *„věřitel se může dovolat neúčinnosti právního jednání,*

a) které dlužník učinil v posledních pěti letech v úmyslu zkrátit své věřitele, byl-li takový úmysl druhé straně znám,

b) kterým dlužník v posledních dvou letech zkrátil své věřitele, musel-li být druhé straně znám dlužníkův úmysl věřitele zkrátit, nebo

c) kterým byl věřitel zkrácen a k němuž v posledních dvou letech došlo mezi dlužníkem a osobou jemu blízkou nebo které dlužník učinil ve prospěch takové osoby, ledaže druhé straně v době, kdy se právní jednání stalo, dlužníkův úmysl zkrátit věřitele znám nebyl a ani znám být nemusel.“

Otázkou je, kdo je zde legitimovanou osobu v případě svěřenského fondu, který dle současné právní úpravy za právnickou osobu považován není a nemá tudíž subjektivitu. Bude zde „druhou stranu“ suplovat správce? Tedy bude otázkou, zda správce věděl, že tak dlužník činí v úmyslu zkrátit věřitele? Patrně ne.

16.1 USA – trusty odvolatelné a neodvolatelné

Při úvaze nad touto možná „nedokonalostí“ svěřenských fondů mne zaujala velmi vyspělá podoba trustů v USA, kde mimo jiné trusty rozdělují podle toho, má-li

zakladatel možnost dispozice s majetkem vloženým do trustu, či nikoli. Dle tohoto kritéria se pak totiž odvíjí i možnost dobytí pohledávek jeho věřitelů.

Tyto trusty se v USA dělí na trusty odvolatelné (revocable) a neodvolatelné (irrevocable). Odvolatelný trust je v podstatě pouze „quasitrustem“, když za jeho vlastníka je považován i po vyčlenění majetku zakladatel, který zůstává dokonce i plátcem daně. Na jedné straně tedy ponechává zakladateli rozsáhlou dispozici s majetkem trustu, na druhé ho však logicky téměř nechrání před věřiteli, a to dle zásady: „Může-li na majetek dosáhnout zakladatel, pak na něj musí mít možnost dosáhnout i věřitelé“.

Druhou možností je pak trust neodvolatelný, kdy jsou po vyčlenění majetku zakladatelova práva minimální a většinu z nich může vykonávat pouze se souhlasem soudu. Vzhledem k tomu, že zakladatel již nemá nad majetkem žádnou kontrolu, nemohou na tento majetek, dle shora uvedené zásady, dosáhnout ani jeho věřitelé[124].

Možná by tato úprava mohla být inspirací pro naši právní úpravu, kdy by si zakladatel musel vybrat, zda chce nadále ovlivňovat nakládání s majetkem v trustu a riskovat jeho přístupnost věřitelům, či naopak se skutečně vyčleněním majetku do fondu připraví o veškeré kompetence týkající se nakládání s majetkem fondu, zároveň tím ovšem znemožní i přístup potenciálních věřitelů k majetku fondu.

16.2 Svěřenský fond jako obdoba plnění vyživovací povinnosti

V Časopise pro právní vědu a praxi č. 4/2016, str. 675, mne dále velmi zaujal článek „Svěřenský fond jako nástroj vhodný ke správě výživného určeného k tvorbě úspor“ autorů Martiny Grochové a Vlastimila Vitoula[125].

Autoři se ve svém článku zabývají myšlenkou vytvoření svěřenského fondu za účelem plnění výživného nezletilého dítěte. Myslím, že tato myšlenka má svůj potenciál, jen je nutné vzít v potaz, že patrně menší procento rodičů se dohodne na stanovení výživného, ve většině případů o něm rozhodne soud a i tak ne vždy je řádně a včas v prospěch nezletilých plněno. V úvahu by tedy tento institut připadal jen u výživného, na němž jsou oba rodiče schopni se dohodnout a dohodu dodržovat, těžko by asi soud v tomto případě rozhodoval o vzniku svěřenského fondu a stanovoval správce, statut, jakož i podmínky, za nichž bude ze svěřenského fondu výživné plněno.

[124] MIMROVÁ T., Svěřenský fond jako efektivní nástroj ochrany majetku před věřiteli, Olomouc
[125] Časopis pro právní vědu a praxi č. 4/2016, str. 675, GROCHOVÁ M. a VITOUL V.

Autoři jsou rozdílného názoru, jako příhodnější se jim právě jeví řešení, *„kdy by zákonodárce provedl novelizace současné právní úpravy svěřenských fondů a výslovně zakotvil možnost soudu zřídit svým rozsudkem svěřenský fond, a to za účelem správy majetku dítěte“.* Jistě by to bylo přínosné, ale v praxi si to při současné vytíženosti soudů, kdy řízení o výchově a výživě nezletilého může trvat i rok, neumím představit.

Do tohoto fondu by mohl být majetek vyčleněn jednorázově a správce by jej poté spravoval, autoři dále uvažují o možnosti opakovaného pravidelného plnění do fondu, kdy naspořené prostředky lze také samozřejmě účelově vázat. *„Takový rozsudek by měl pak být vydán s doložkou rebus sic stantibus, tedy s výhradou změny poměrů, tak jak je tomu obecně v rozhodování o výživném“.*

Jak jsem uvedla shora, myšlenka autorů na vytvoření svěřenského fondu za účelem plnění výživného nezletilého dítěte mne skutečně zaujala, nicméně její realizace předpokládá novelizaci občanského zákoníku a z mého úhlu pohledu by měl být svěřenský fond spíše nástrojem „výživného“ u rodičů dítěte, kteří se na tomto způsobu dohodnou, nikoli aby o zřízení svěřenského fondu rozhodoval soud, dále bych okruh této možnosti (dobrovolné) rozšířila i na nesezdané rodiče nezletilých dětí, zvláště uvážíme-li, že v současné době se přibližně polovina dětí narodí mimo manželství.

16.3 Zaměstnanecký svěřenský fond

Zajímavou myšlenkou je rovněž vytvoření zaměstnaneckého svěřenského fondu, jakožto diskrečního svěřenského fondu. Myšlenka mne zaujala především proto, že v dnešní době je poměrně složité získat kvalitního zaměstnance a benefity, které může zaměstnavatel nabídnout, jsou jistě výhodou. Z hlediska katastrálního úřadu, kde v současné době pracuji, je bohužel tato myšlenka nepoužitelná, ale myslím, že například v pojetí zemědělského družstva či výrobního podniku by jistě byla velmi funkční a motivující.

Tento druh fondů je poměrně běžný v USA, kde jsou tyto zaměstnanecké fondy označovány jako ESOPs[126] (Employee Stock Ownership Plans), kdy jsou zaměstnanci právě motivováni na zisku společnosti tím, že prostřednictvím ESOPs je jim dána

[126] Vytváření ESOPs je přípustné dle Employee Retirement Income Security Act *(ERISA)* z r. 1974. https://legcounsel.house.gov/

možnost vlastnit akcie společnosti, a to buďto po dobu trvání jejich zaměstnaneckého poměru u společnosti či do doby, do kdy jsou beneficienty.

Akcie jsou drženy prostřednictvím ESOTs[127] (Employee Stock Ownership Trusts), které jsou právnickými osobami, což je pro české poměry poněkud problém, setrváme-li na myšlence, že svěřenský fond není právnickou osobou.

V českých poměrech, pokud by chtělo například uvedené zemědělské družstvo zainteresovat své zaměstnance na zisku společnosti, by patrně muselo vyčlenit majetek do svěřenského fondu, ustanovit správce, který by poté z tohoto majetku nakoupil akcie společnosti, ovšem za předpokladu naplnění ust. § 301 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), dále též jen „ZOK“, kdy dle ust. § 301 odst. 1 tohoto zákona „*Společnost může sama nebo prostřednictvím jiné osoby jednající vlastním jménem na účet společnosti nabývat vlastní akcie, jen byl-li zcela splacen jejich emisní kurs, a jen pokud*

a) se na nabytí vlastních akcií usnesla valná hromada,

b) nabytí akcií, včetně akcií, které společnost nabyla již dříve a které stále vlastní, a akcií, které na účet společnosti nabyla jiná osoba jednající vlastním jménem, nezpůsobí snížení vlastního kapitálu pod upsaný základní kapitál zvýšený o fondy, které nelze podle tohoto zákona nebo stanov rozdělit mezi akcionáře, a

c) společnost má zdroje na vytvoření zvláštního rezervního fondu na vlastní akcie, je-li vytvoření tohoto fondu podle § 316 vyžadováno.“

Dále by bylo vhodné zakotvit do stanov společnosti počet hlasů spojených s jednou akcií, lépe řečeno, že tyto akcie budou vydány bez hlasovacího práva.[128] Akcie, co by motivující benefit, jsou samozřejmě příjemným bonusem, nicméně asi není v zájmu vlastníka společnosti, aby všichni zaměstnanci s těmito akciemi disponovali hlasovacím právem.

Tomuto řešení napomáhá i novelizované ust. § 41 ZOK „*Ustanovení § 40 odst. 3 platí obdobně při poskytnutí zálohy, zápůjčky nebo úvěru obchodní korporací pro účely získání jejích podílů nebo poskytnutí zajištění obchodní korporací pro tyto účely (dále jen "finanční asistence") a při nabývání akcií zaměstnanci za zvýhodněných*

[127] MILLER, S. D., ESOPs: Sway Strategy for Tax Management, Succession, and Continuity. John Wiley & Sons, 2017, str. 41.
[128] § 250 odst. 2 písm. e) ZOK

podmínek.“ Z uvedeného vyplývá, že shora popsaný způsob „distribuce akcií“ by nebyl považován ve smyslu ZOK za finanční asistenci.

Samozřejmě, velmi podstatnou zde zůstává samotná osoba, či spíše osobnost, správce, tudíž velmi podstatné bude podrobné a jednoznačné určení podmínek plnění a nakládání s majetkem ve statutu fondu.

17 Daňové aspekty fondu

První povinností správce je v souladu se zákonem č. 304/2013 Sb., nově vzniklý fond řádně registrovat v rejstříku svěřenských fondů, následně pak do 15 dnů je povinen registrovat fond k dani z příjmu[129]. Vzhledem k tomu, že svěřenský fond nemá sídlo, je věcně a místně příslušným finančním úřadem st. § 12 odst. 1 zákona č. 456/2011 Sb., o finanční správě České republiky, Finanční úřad pro hlavní město Prahu, Územní pracoviště pro Prahu 7[130]. Svěřenský fond je dle zákona č. 568/1991 Sb., zákona o účetnictví, účetní jednotkou[131], která vede účetnictví v plném rozsahu, kdy tento zákon pro účely daní vytváří u svěřenského fondu dle ust. § 17 a násl. fikci právnické osoby, čímž je pro fond stanovena daňová povinnost ve výši 19%.[132]

Daňová problematika svěřenských fondů není dosud zcela jednoznačná. Při vyčlenění majetku do svěřenského fondu či při navýšení jeho majetku vkladem nemovitostí však není toto nabytí zatíženo daní z nabytí nemovitostí, když se nejedná o úplatný převod[133].

Při vkladu nemovitého majetku do fondu není vyžadován znalecký posudek, nicméně je v zájmu obmyšlených i správce, jakožto odpovědné osoby, aby znali hodnotu majetku, tedy se doporučuje tento znalecký posudek vyhotovit, neboť hodnota vloženého majetku má i své daňové souvislosti.[134]

Daňová povinnost fondu je dána zákonem č. 280/2009 Sb., daňový řád, a to zejména v jeho ust. § 125[135], § 20 odst. 1).[136]

---

[129] § 39a zákona č. 586/1992 Sb., zákon o daních z příjmů

[130] JOSKOVÁ, L., PĚSNA, L., Správa cizího majetku, Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, str. 150

[131] § 1 odst. 2 písm. i) zákona o účetnictví

[132] 21 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb., zákon o daních z příjmů.

[133] Zápis z jednání Koordinačního výboru s Komorou daňových poradců ČR ze dne 23. 4. 2014, [cit. 13. 8. 2019] dostupné on-line na: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-prispevky-kv-dp/Zapis_KV_KDP_2014-04-23.pdf. „*Vyčlenění nemovité věci do svěřenského fondu a zvýšení majetku ve fondu o nemovitou věc nebude předmětem daně z nabytí nemovitých věcí, pokud zakladatel či jiná osoba, která nemovitou věc vyčleňuje do majetku fondu nebo o ni majetek ve fondu zvyšuje, neobdrží za toto vyčlenění či zvýšení úplatu. Skutečnost, že by tato osoba byla zároveň obmyšleným, není úplatou ve smyslu definice uvedené v § 4 ZDNNV. Úplatou není ani skutečnost, že svěřenský správce má povinnost s vyčleněným majetkem nakládat podle smlouvy, resp. statutu. Stejný závěr bude platit v případě obmyšleného, pokud obdrží nemovitou věc jako plnění z majetku svěřenského fondu. Tento závěr potvrzuje výslovně i důvodová zpráva (K § 3), když říká, že „… za „nabytí vlastnického práva k nemovité věci“ se pro účely daně z nabytí nemovitých věcí považují i případy, kdy je nemovitá věc vyčleněna nebo nabyta do svěřenského fondu. Nicméně i zde musí jít o úplatné vyčlenění, či nabytí nemovité věci. Vyčlenění majetku do svěřenského fondu může být sjednáno za úplatu nebo jiné protiplnění např. od osoby, která se má stát obmyšleným, ale i od osoby jiné.*“

[134] § 10 odst. 3 písm. c) bod 3 zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu

[135] *„Registrační povinnost vzniká daňovému subjektu, kterému vznikne povinnost podat přihlášku k registraci k jednotlivé dani.“*

[136] *„Daňovým subjektem je osoba, kterou za daňový subjekt označuje zákon, jakož i osoba, kterou zákon označuje jako poplatníka nebo jako plátce daně.“*

18 Evidence svěřenského fondu v katastru nemovitostí

Přesto, že katastr není jediným rejstříkem, v němž by mohla (měla) být svěřenská správa evidována, je jediným, který změnou své právní úpravy implementoval institut svěřenského fondu s vyznačením informace o svěřenském správci do svého právního předpisu, na rozdíl například od plavebního rejstříku[137], námořního rejstříku[138], leteckého rejstříku[139] či registru silničních vozidel[140].

Právní úprava zápisu práv o nemovitostech evidovaných ve veřejném seznamu, tj. katastru nemovitostí, je dána již tradičně intabulačním principem. Počínaje 1. 1. 2014 se systém zápisů práv do katastru velmi podstatně změnil, zejména v tom směru, že se nově vkladem, tedy dle ust. § 11 zákona č. 256/2013 Sb., zákona o katastru nemovitostí (katastrální zákon), zapisují vznik, změna, zánik, promlčení a uznání existence či neexistence práv v § 11 vymezených, ovšem s tím, že se tímto způsobem zapisují jak práva, která k okamžiku doručení návrhu již dříve existují (například nabytí vlastnického práva dědicem dle usnesení o dědictví, či zánik zástavního práva na základě jednostranného potvrzení věřitele o jeho zániku), tak i práva, která vznikají teprve vkladem do katastru nemovitostí, a to zpětně k okamžiku doručení návrhu na vklad. Katastrální úřad tak paradoxně nově u některých vkladových řízení „rozhoduje“ o právech, která již jsou dána a jejich vklad do katastru nemovitostí je tak ryze deklaratorní povahy.

Novým katastrálním zákonem počínaje 1. 1. 2014 byl do tohoto zákona v návaznosti na nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb., rovněž účinný od 1. 1. 2014, implementován institut svěřenského fondu, kdy vznik tohoto práva se dle ust. § 11 odst. 1 písm. j) KZ zapisuje vkladem.

Oblíbenost svěřenských fondů, jejichž majetek tvoří mimo jiné i nemovité věci, stoupá, jak vyplývá z níže uvedené tabulky a navazujícího grafu.

[137] § 14 zákona č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě
[138] § 7 a násl. zákona č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě
[139] § 4 zákona č. 49/1997 Sb., o civilním letectví
[140] § 4 zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích

Počet svěř. fondů								
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
KÚ-BRME	0	2	8	18	23	43	62	76
KÚ-CBUD	0	1	2	8	18	21	28	45
KÚ-HKRA	0	1	3	8	9	17	23	31
KÚ-JIHL	2	2	2	6	8	8	12	14
KÚ-KVAR	0	1	4	6	6	7	14	16
KÚ-LIBE	1	2	8	11	14	22	33	43
KÚ-OLOM	5	6	14	15	17	21	28	28
KÚ-MSK	1	2	11	12	23	33	40	57
KÚ-PARD	0	0	1	3	4	7	9	12
KÚ-PLME	0	1	3	8	13	16	30	45
KÚ-PRME	0	5	15	27	45	72	112	140
KÚ-PRVY	0	5	12	18	31	55	81	108
KÚ-USTL	0	2	9	13	14	19	28	43
KÚ-ZLIN	0	2	3	5	10	20	31	32
Celkový součet	**9**	**32**	**95**	**158**	**235**	**361**	**531**	**690**

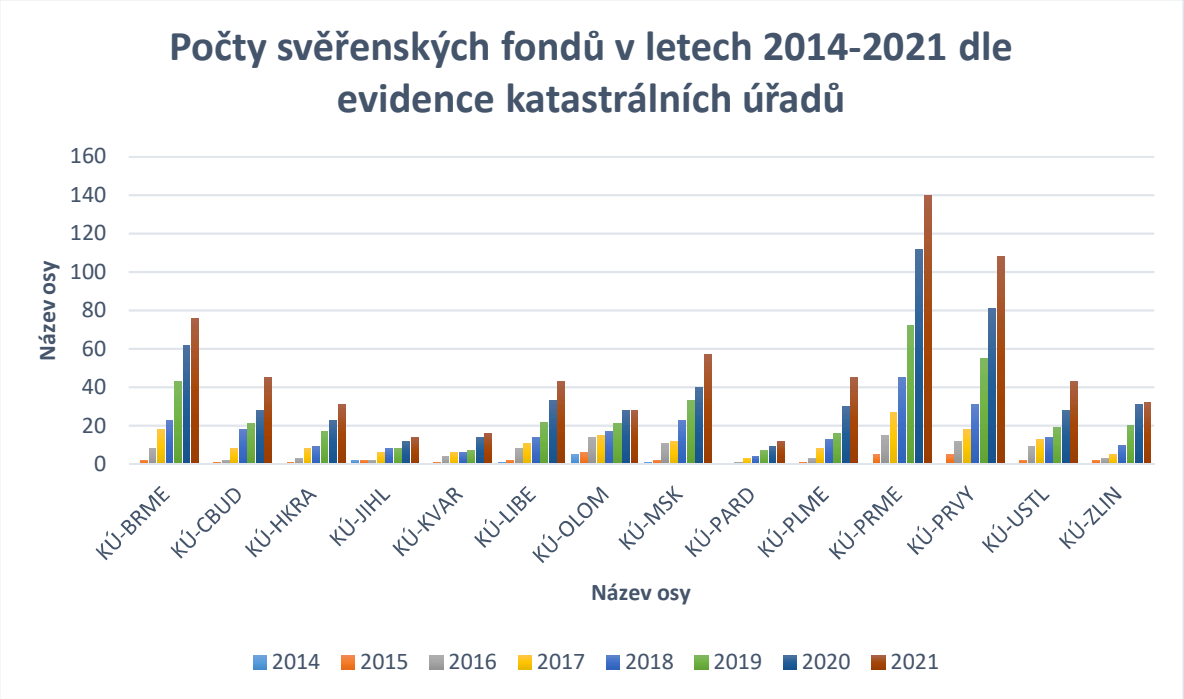

141

[141] Dle číselníku ČÚZK: BRME-KÚ pro Jihomoravský kraj, CBUD-KÚ pro Jihočeský kraj, HKRA-KÚ pro Královéhradecký kraj, JIHL-KÚ pro KÚ pro Vysočinu, KVAR–KÚ pro Karlovarský kraj, LIBE-KÚ pro Liberecký kraj, OLOM-KÚ pro Olomoucký kraj, MSK-KÚ pro Moravskoslezský kraj, PARD-KÚ pro Pardubický kraj, PLME-KÚ pro Plzeňský kraj, PRME-KÚ pro Hlavní město Prahu, PRVY-KÚ pro Středočeský kraj, USTL–KÚ pro Ústecký kraj, ZLIN –KÚ pro Zlínský kraj

Celkově je tak v České republice evidováno k 30. 6. 2021 u všech katastrálních úřadu celkem 690 svěřenských fondů, jejichž jmění tvoří (mimo jiné) nemovitý majetek, tedy z celkového počtu fondů registrovaných Finančním úřadem pro hlavní město Prahu, tj. 2451, je to 28 %.

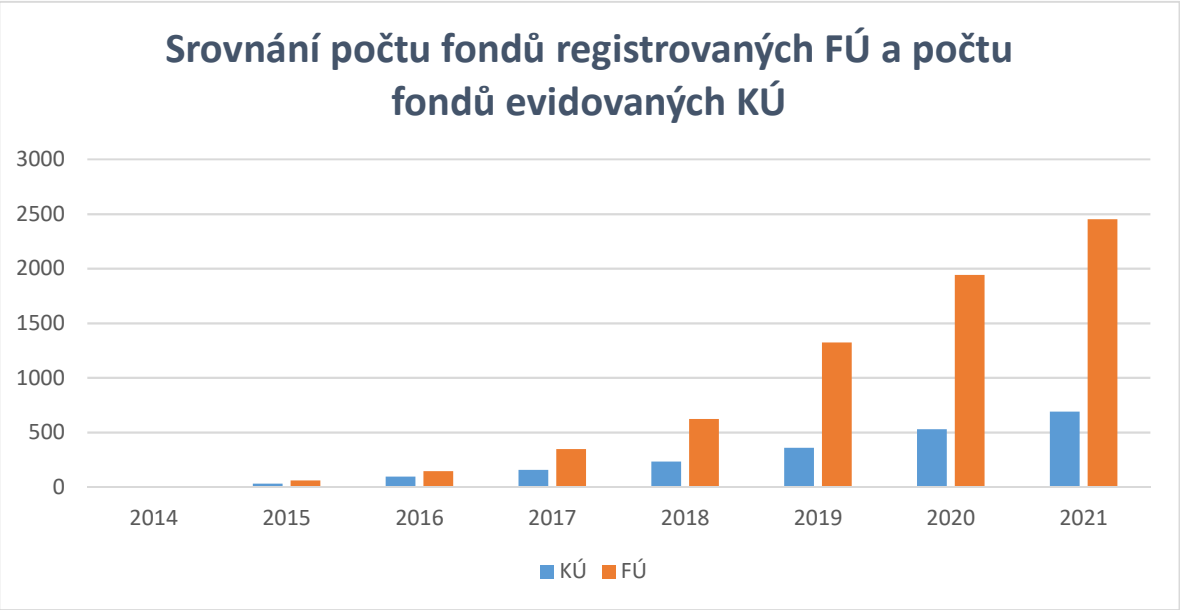

Úřad/rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
KÚ	9	32	95	158	235	361	531	690
FÚ	6	62	147	347	622	1324	1941	2451

Data pro uvedené grafy a tabulky byla získána jednak ze shora citovaného sdělení Finančního úřadu pro hlavní město Prahu, dále z informací Katastrálního úřadu pro Moravskoslezský kraj prostředky ISKN[142].

Bohužel, právní úprava, zahrnující zápis správy svěřenského fondu do katastru nemovitostí je velmi strohá, v podstatě je dána pouze citovaným ustanovením jediného písmene KZ, a to ust. § 11 odst. 1 písm. j) KZ, dále ve vztahu k údajům evidovaným je upravena v katastru nemovitostí, ust. § 15 odst. 2) KatVyhl., pak už jen vnitřním předpisem katastrálních úřadů, a to Návodem pro správu katastru nemovitostí Českého úřadu zeměměřického a katastrálního, ve znění dodatku č. 1, č. j. ČÚZK-

[142] Informační systém katastru nemovitostí

08960/2017-22, účinného od 15. srpna 2017 (Návod), který je však pouze vnitřním předpisem, nelze je tedy použít ve vztahu k veřejnosti.

Zájem o zápisy správy svěřenských fondů však neustále stoupá, což je patrné i ve statistikách ČÚZK, dostupných na webových stránkách ČÚZK.[143]

Dle mého názoru se nerozlišuje, zda se jedná o svěřenský fond inter vivos či mortis causa, při zápisu vzniku či zániku správy těchto fondů se bude postupovat shodně, tj. v obou případech vkladem.

V katastru nemovitostí se u svěřenského fondu zapisuje jeho správa, přičemž požadavek na jeho evidenci je primárně stanoven již v ust. § 1456 občanského zákoníku.[144]

18.1 Návrh na vklad správy svěřenského fondu do katastru nemovitostí

Jak již bylo řečeno, nejčastěji vzniká správa svěřenského fondu na základě smluvního ujednání, když tento vznik lze rozdělit do dvou fází. Titulem pro vznik správy svěřenského fondu je smlouva, modem pak zápis této správy do veřejného rejstříku. Až poté může následovat vklad práva správy svěřenského fondu do katastru nemovitostí. Vklad práva správy svěřenského fondu provede katastrální úřad na základě bezvadné smlouvy učiněné v písemné formě, kdy podpisy smluvních strany musí být na téže listině. V opačném případě vyzve účastníky řízení k doplnění, řízení přeruší, popř. vklad zamítne.

Dle ust. 14 odst. 1) KZ „*Návrh na zahájení vkladového řízení se podává na stanoveném formuláři a musí obsahovat:*

a) označení katastrálního úřadu, kterému je návrh určen,

b) označení účastníků vkladového řízení, a to u fyzických osob jménem, popřípadě jmény, a příjmením, adresou místa trvalého pobytu nebo u cizozemců adresou bydliště v cizině, rodným číslem, nebo, není-li přiděleno, datem narození, a jsou-li navrhovateli, též číslem elektronicky čitelného identifikačního dokladu, pokud se jim vydává; u právnických osob názvem, sídlem a identifikačním číslem, pokud je přiděleno,

---

143 https://www.cuzk.cz/Katastr-nemovitosti/Statisticke-udaje-o-transakcich/Statisticke-udaje-o-vybranych-transakcich-s-ne-(1).aspx

144 § 1456 občanského zákoníku „*Svěřenskému správci náleží plná správa majetku ve svěřenském fondu. Do veřejného seznamu nebo do jiné evidence se svěřenský správce zapíše jako vlastník majetku ve svěřenském fondu s poznámkou "svěřenský správce".*

c) označení nemovitostí a práv, která k nim mají být zapsána do katastru nebo z něj vymazána,

d) podpis navrhovatele.“

U bodu b) § 14 odst. 1) je nutné si uvědomit, že ačkoli podstatou zápisu je vlastně správa svěřenského fondu, tak tento s ohledem na absentující právní subjektivitu nemůže být účastníkem řízení. Dle ust. § 13 KZ „*účastníkem řízení o povolení vkladu (dále jen "vkladové řízení") je ten, jehož právo vzniká, mění se nebo se rozšiřuje, a ten, jehož právo zaniká, mění se nebo se omezuje.“* Zakladatel sice již smlouvou vyčlenil majetek do fondu, nicméně k nabytí nemovité věci je nezbytný zápis do veřejného seznamu (katastru)[145], tedy účastníkem řízení je svěřenský správce a zakladatel (je-li vkladatelem), kteří jsou rovněž i navrhovateli zápisu. S touto variantou však katastrální zákon, a potažmo ani vyhláška č. 359/2013 Sb., o stanovení vzoru formuláře pro podání návrhu na zahájení řízení o povolení vkladu, nepočítají. Otázkou tedy je, kam ve formuláři, jehož použití je závazné[146], vepsat, že zápis je prováděn ve prospěch správy svěřenského fondu.

Do části II. A formuláře „Navrhuje se vklad vlastnického práva pro:“ bude tedy nutné uvést svěřenského správce s jeho osobními údaji, skutečnost, že se jedná správně o zápis ve prospěch správy svěřenského fondu, pak bude nutné uvést do části III. „Sdělení pro katastrální úřad“. Uvedený formulář sice nabízí možnost výběru vkladu či výmazu různých práv, nicméně správa svěřenského fondu zde není, nezbývá tedy, než nesprávně použít možnost nejbližší a označit vlastnické právo, ačkoli podstatou svěřenského fondu paradoxně je, že je to vyčleněný majetek, který nemá vlastníka.

Uvedený návrh na vklad pak podepíše svěřenský správce a zakladatel[147], kteří jsou účastníky řízení a zároveň navrhovateli (postačí, je-li navrhovatelem jeden z nich).

Nesplňuje-li návrhu na vklad předepsané náležitosti, vyzve katastrální úřad navrhovatele k odstranění nedostatků návrhu na vklad a poskytne mu přiměřenou lhůtu. Po dobu této lhůty může katastrální úřad řízení přerušit. V případě, že

[145] § 1105 OZ *„Převede-li se vlastnické právo k nemovité věci zapsané ve veřejném seznamu, nabývá se věc do vlastnictví zápisem do takového seznamu.“*

[146] § 14 odst. 1 KZ

[147] Zakladatel je však účastníkem řízení pouze v případě, že je zároveň vkladatelem nemovitostí, pokud pouze fond založil, a vkládá do něj někdo další, zakladatel účastníkem řízení není, nýbrž tato osoba navyšující majetek fondu.

navrhovatel ve stanovené lhůtě nedostatky návrhu na vklad neodstraní, katastrální úřad řízení dle ust. § 66 odst. 1 písm. c) zastaví. V případě, že návrh na vklad není podepsán všemi účastníky řízení jako navrhovateli[148], katastrální úřad tyto vyrozumí dle ust. § 47 zák. č. 500/2004 Sb., správní řád, o zahájení vkladového řízení[149].

Jak již bylo shora uvedeno, po podání návrhu katastrální úřad v souladu s ust. § 16 odst. 1) KZ o skutečnosti, že právní poměry jsou dotčeny změnou, informuje vlastníka nemovitosti jiného oprávněného. Dle článku 15 bod (2) JŘ KÚ „*O tom, že došlo k vyznačení plomby, katastrální úřad informuje osoby, **jejichž práva zapsaná v katastru se mají podle navrhovaného zápisu omezit nebo zaniknout** (dále jen „zapsané osoby“), a to bez ohledu na to, zda jsou ve vkladovém řízení případně zastoupeny na základě plné moci. Navrhovaným zápisem se rozumí i zápis, který má být proveden na základě soudní listiny.“*

V případě zápisu fondu inter vivos tak bude informací o vyznačení plomby obesílán zakladatel (je-li zároveň vkladatelem nemovitostí), v případě navýšení majetku fondu dalším vkladem, pak tito vkladatelé, neboť jejich práva zanikají. Od chvíle odeslání informace o plombě počíná tedy běh „ochranné lhůty“ 20 dní, v níž nelze vklad práva povolit. Tato právní úprava mi přijde poněkud nadbytečná a ochranu zajišťuje jen formálně, neboť dle KZ je katastrální úřad povinen „zaslat informaci“, velmi často se však nedoví, zda tato vůbec byla příjemci doručena, neboť pro toto obeslání

[148] Čl. 14 bod (5) jednacího řádu *„Katastrální úřad vyrozumí o zahájení vkladového řízení bez zbytečného odkladu všechny účastníky řízení, kteří nepodali návrh na vklad (§ 47 správního řádu). Ve vyrozumění katastrálního úřadu musí být mimo jiné uvedeno, jakých práv se zahájené řízení týká a na základě jaké listiny se řízení vede. V případě, že zahájené řízení se netýká všech nemovitostí uvedených v přiložené listině, musí být ve vyrozumění též uvedeno, kterých nemovitostí se řízení týká. V případě, že je vyrozumění o zahájení vkladového řízení zasíláno v listinné podobě, zvolí katastrální úřad poštovní službu doporučená zásilka s dispozicí odesílatele „nevracet, vložit do schránky“.*

[149] Čl. 14 bod (6) jednacího řádu *„Katastrální úřad formou vyrozumění dá účastníkům řízení, kteří nejsou současně navrhovateli (tedy i všem účastníkům řízení, které bylo zahájeno bez návrhu doručením soudní listiny), možnost seznámit se s podklady pro rozhodnutí, pokud se tohoto práva předtím nevzdali. Katastrální úřad formou vyrozumění dá možnost seznámit se s podklady pro rozhodnutí všem účastníkům řízení, pokud nehodlá vklad provést v plném rozsahu podle návrhu. Ve vyrozumění se uvede místo a doba, po kterou se mohou účastníci s podklady pro rozhodnutí seznámit. Dobu, po kterou se mohou účastníci seznámit s podklady pro rozhodnutí, stanoví katastrální úřad datem jejího konce nebo délkou počítanou ode dne odeslání písemnosti. Při stanovení data konce této doby nebo její délky vezme katastrální úřad v úvahu přiměřenou dobu potřebnou pro doručení písemnosti. V případě, že je vyrozumění o možnosti seznámit se s podklady pro rozhodnutí zasíláno v listinné podobě, zvolí katastrální úřad poštovní službu doporučená zásilka s dispozicí odesílatele „nevracet, vložit do schránky“ a je-li to možné, spojí je s vyrozuměním podle odstavce 5.“*

je vnitřním předpisem stanovena forma standardního doporučeného dopisu s dispozicí odesílatele „nevracet, vložit do schránky“.[150]

Na straně druhé si však nelze představit, že by bylo ust. § 16 odst. 1 KZ v návaznosti na ust. § 18 odst. 1 KZ striktně dodržováno obesíláním informace o vyznačení „plomby“ doporučeně s doručenkou a katastrální úřad by s povolením vkladu vyčkával na její vrácení poskytovatelem poštovních služeb, neboť by patrně nedokázal ve většině případů rozhodnout ani v nejzazší 30 denní lhůtě, když doručenky bývají poskytovatelem poštovních služeb nezřídka vráceny až po třech týdnech od převzetí zásilky adresátem. Je tedy otázkou, zda je institut ochranné 20 denní lhůty vůbec funkční a zda je ho skutečně zapotřebí, když od účinnosti nového katastrálního zákona, tj. od 1. 1. 2014, nezaznamenal např. Katastrální úřad pro Moravskoslezský kraj jediný důvodný případ, kdy by se dotčený vlastník či oprávněný skutečně na základě obeslání informace o plombě obrátil na katastrální úřad s tím, že se jedná o podvodné jednání. Spíše zejména počátkem roku 2014 docházelo k nepříjemnostem, neboť povinní z exekutorského zástavního práva, které je od 1. 1. 2014 rovněž zapisováno zcela nelogicky vkladem, se po obdržení informace o plombě obraceli na katastrální úřad s „reklamací“, že mají pohledávku již uhrazenu, a proto nesouhlasí se zápisem, což však katastrální úřad v daném řízení, s deklaratorním zápisem, nemohl nikterak řešit.

Dle bodu (4) téhož článku pak platí, že *„V případě, kdy osoba, jejíž právo zapsané v katastru se má podle navrhovaného zápisu omezit nebo zaniknout, neexistuje (jedná se např. o výmaz věcného břemene zaniklého smrtí oprávněného, zápis výsledku dědického řízení bez vypořádání SJM nebo o zápis vlastnického práva, k jehož přechodu došlo v důsledku fúze sloučením či splynutím), katastrální úřad informaci o vyznačení plomby nezasílá. Stejně tak katastrální úřad informaci o vyznačení plomby nezasílá v případech, kdy dochází k takové změně práva, kterou nelze považovat za jeho zánik nebo omezení (např. zápis vlastnického práva k nově*

[150] Dle ust. čl. 15 bod (6) JŘ KÚ *„Osobám, které mají zřízenu službu sledování změn v katastru, katastrální úřad informaci o vyznačení plomby zasílá pouze prostřednictvím této služby. V ostatních případech zašle katastrální úřad informaci do datové schránky. Nemá-li obesílaná osoba aktivní datovou schránku, zašle katastrální úřad informaci doporučeným dopisem s dispozicí odesílatele „nevracet, vložit do schránky“ na adresu*
a) místa trvalého pobytu u fyzických osob s trvalým pobytem v ČR,
b) bydliště v cizině u fyzických osob, které nemají trvalý pobyt v ČR,
c) sídla u právnických osob.“

vznikajícím jednotkám na základě prohlášení vlastníka) nebo jde o zápis nové samostatné budovy.“

Z výše uvedeného vyplývá, že v případě zápisu fondu mortis causa, kdy zakladatel byl zároveň jediným vkladatelem nemovitého majetku, již neexistuje osoba, která by měla být obeslána informací o vyznačení „plomby“, tudíž se na tento zápis nevztahuje lhůta presumovaná ust. § 18 odst. 1 KZ, není tedy nutno vyčkávat 20 dní (lhůta nezačala vůbec běžet), a toto řízení lze v katastru nemovitostí zapsat v průběhu několika dní, adekvátně jako rozhodnutí o dědictví, kdy zůstavitel byl výlučným vlastníkem majetku, který je předmětem dědictví. Těmito zápisy bez informace o plombě jsou také dány příznivé průměrné lhůty pro provedení vkladu, které činí cca 22 dní, neboť jsou průměrovány právě s těmito podáními, u nichž 20 denní lhůta neběží a lze je zapsat tedy dříve.

Vzor návrhu na vklad správy svěřenského fondu

Návrh na vklad práva do katastru nemovitostí podle § 14 zákona č. 256/2013 Sb.

Spisová značka _____
vyplní katastrální úřad

Určeno:
Katastrálnímu úřadu pro Moravskoslezský kraj
Katastrálnímu pracovišti Ostrava
Vítkovická 3056/2, Moravská Ostrava, 70200 Ostrava

I. Údaje o účastnících řízení – fyzických osobách

pořadové číslo	příjmení	jméno, příp. druhé jméno
1	**Přecechtěl**	**Jiří**

titul před	titul za	rodné číslo	datum narození	typ a číslo elektronicky čitelného identif. dokladu
		1111111111		

Adresa místa trvalého pobytu (není-li povolen, adresa bydliště)

ulice	č. p.	č. or.	část obce (v Praze název katastrálního území)
Mostecká	**11**		**Žižkov**

PSČ	obec	městský obvod v Praze
15000	**Praha**	**Praha 8**

příjmení a jméno zástupce, pokud je účastník zastoupen	podpis navrhovatele

II.A Označení práv, která mají být zapsána ke stavbám, pozemkům a právu stavby

Navrhuje se vklad vlastnického práva

pro: Jiří Přecechtěl (RČ: 1111111111)

v pořadí	Číslo řízení, pod kterým byla zapsána poznámka nebo zástavní právo určující pořadí

k následujícím nemovitostem:

Pozemky:

katastrální území	parcelní číslo	údaje dřívější pozemkové evidence	číslo geom. plánu	spoluvl. podíl
Hrabůvka	**311/14**			**1/1**
Hrabůvka	**st. 1913**			**1/1**

III. Sdělení pro katastrální úřad

Další sdělení:
Soukromý fond k zajištění bytových potřeb Josefa Překvapila vznikl zápisem v evidenci svěřenských fondů dne 12.1.2019, vedené u Krajského soudu v Praze pod značkou SF 1395555581K50S, pod identifikačním číslem 011111111. Zakladatelem je pan Josef Překvapil, RČ 1111111111, čp. 11, 15000 Praha, který ustanovil svěřenským správcem fondu Jiřího Přecechtěla, bytem Mostecká 11, 150 000 Praha, narozen 1.1.1900, rč. 000101/ 000 , a tento své pověření přijal. Vkladatel, Josef Překvapil, RČ 1111111111, čp. 11, 15000 Praha, prohlašuje, že vlastní níže uvedený nemovitý majetek a tento svým právním jednáním vyčleňuje ze svého vlastnictví a zároveň s tím, majetek svěřuje správci - Jiřímu Přecechtělovi.

V. Přílohy návrhu na vklad

Stručný název přílohy:	v počtu:
Jiná listina, Notářský zápis NZ 230/2018	**1**

Pomocné řízení: ZPV-696670/2021-20
20.8.2021 14:04:21

Vytvořeno pomocí interaktivní aplikace ČÚZK (https://nv.cuzk.cz/Web/Uvod.aspx)

Ve shora uvedeném příkladu použitím závazného formuláře tak došlo k situaci, že je nesprávně v části II.A navrhováno vlastnického práva pro správce svěřenského fondu, jemuž však vlastnické právo nesvědčí. V části „Sdělení“ je pak fakticky popsáno, že je zřízen Svěřenský fond k zajištění bytových potřeb p. Josefa Překvapila, který je rovněž zakladatelem fondu, přičemž správcem je určen p. Jiří Přecechtěl, doba fondu je dána patrně statutem, neboť v návrhu na vklad není uvedena.

18.2 Přílohy návrhu na vklad správy svěřenského fondu

Dle ust. § 15 odst. 1) KZ *„Přílohou návrhu na zahájení vkladového řízení je*

a) listina, na jejímž základě má být zapsáno právo do katastru (dále jen "vkladová listina"),

b) plná moc s úředně ověřeným podpisem zmocnitele, je-li účastník vkladového řízení zastoupen zmocněncem; pokud se provádí vklad na základě veřejné listiny a zmocněncem je osoba, která veřejnou listinu sepsala, podpis zmocnitele nemusí být úředně ověřen,

c) výpis z obchodního nebo jiného zákonem stanoveného rejstříku, pokud je účastníkem vkladového řízení právnická osoba a není-li výpis možno získat bezplatně dálkovým přístupem v českém jazyce; výpis se nevyžaduje, pokud je vkladová listina veřejnou listinou,

d) další listiny, pokud jejich potřeba vyplývá z jiného právního předpisu, například souhlas příslušného orgánu veřejné moci s dělením nebo scelováním pozemků nebo souhlas příslušného orgánu veřejné moci k právnímu jednání účastníka vkladového řízení.“

Dle bodu a) odst. 1) § 15 KZ v případě správy svěřenského fondu je touto vkladovou listinou smlouva, kterou zakladatel vyčlení konkrétní majetek ze svého vlastnictví a svěří správci tento majetek k určitému účelu a svěřenský správce se zaváže tento majetek držet a spravovat. Tedy smlouva je zde právotvornou listinou, dle níž přechází vyčleněný majetek na svěřenský fond. Alternativou u svěřenského fondu mortis causa je pak pořízení pro případ smrti, kterým je svěřenský fond založen, jehož součástí je statut fondu. Proto již v této smlouvě, resp. pořízení pro případ smrti, musí být předmětné nemovitosti označeny v souladu s ust. § 8 KZ.

18.3 Rozsah přezkumu

Dle ust. § 8 KZ „*V listinách pro zápis práv do katastru musí být nemovitosti označeny údaji katastru, a to*

a) pozemek parcelním číslem s uvedením názvu katastrálního území, ve kterém leží, a v případě, že jsou v katastrálním území pozemky vedeny ve dvou číselných řadách a jde o stavební parcelu, též údajem o této skutečnosti, jinak se má za to, že jde o pozemkovou parcelu,

b) pozemek, který je evidován zjednodušeným způsobem, parcelním číslem podle dřívější pozemkové evidence s uvedením, zda se jedná o parcelní číslo podle pozemkového katastru, přídělového operátu, scelovacího operátu nebo evidence nemovitostí, s uvedením názvu katastrálního území, ve kterém leží, a s uvedením názvu původního katastrálního území, pokud byl pozemek dotčen změnou hranice katastrálního území,

c) budova, která není součástí pozemku ani práva stavby, označením pozemku, na němž je postavena, číslem popisným nebo evidenčním a příslušností budovy k části obce, pokud je název části obce odlišný od názvu katastrálního území, v němž se nachází pozemek, na kterém je budova postavena,

d) budova, která není součástí pozemku ani práva stavby a číslo popisné ani evidenční se jí nepřiděluje, je hlavní stavbou na pozemku a nejedná se o drobnou stavbu, označením pozemku, na němž je postavena, a způsobem využití,

e) jednotka označením budovy, v níž je vymezena, pokud není součástí pozemku ani práva stavby, nebo označením pozemku nebo práva stavby, jehož součástí je budova, v níž je vymezena, číslem jednotky a jejím pojmenováním,

f) rozestavěná jednotka označením budovy, v níž je vymezena, pokud není součástí pozemku ani práva stavby, nebo označením pozemku nebo práva stavby, jehož součástí je budova, v níž je vymezena, číslem jednotky a označením, že se jedná o rozestavěnou jednotku,

g) právo stavby označením pozemku, ke kterému je zřízeno,

h) nemovitost evidovaná v katastru podle jiného zákona označením pozemku, na kterém je postavena, a způsobem využití.“

Vzhledem k tomu, že smlouva je právotvornou listinou, popř. pořízení pro případ smrti, nikoli statut, nepostačí, bude-li například ve smlouvě, v níž nemovité věci absentují či jsou neúplně označeny, uveden pouze odkaz na statut, který je přiložen,

a to zejména s ohledem na ust. § 561 odst. 2 občanského zákoníku.[151] Jiným případem by dle mého názoru bylo, kdyby celá smlouva byla ve formě notářského zápisu a statut by byl součástí tohoto notářského zápisu. Každopádně tedy přílohou návrhu na vklad svěřenské správy musí být tato smlouva (resp. pořízení pro případ smrti), dále by měl být přílohou rovněž i statut svěřenského fondu, neboť v tomto jsou zase obsaženy údaje zapisované o svěřenském fondu do katastru nemovitostí.[152]

Dle ust. § 17 odst. 1) KZ „*Ve vkladovém řízení katastrální úřad zkoumá u vkladové listiny, která je soukromou listinou, zda:*

a) splňuje náležitosti listiny pro zápis do katastru,

b) její obsah odůvodňuje navrhovaný vklad,

c) právní jednání je učiněno v předepsané formě,

d) účastník vkladového řízení není omezen právními předpisy v oprávnění nakládat s nemovitostí,

e) k právnímu jednání účastníka vkladového řízení byl udělen souhlas podle jiného právního předpisu,

f) z obsahu listiny a z jeho porovnání s dosavadními zápisy v katastru není patrný důvod, pro který by bylo právní jednání neplatné, zejména zda z dosavadních zápisů v katastru nevyplývá, že účastníci vkladového řízení nejsou oprávněni nakládat s předmětem právního jednání, nejsou omezeni rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu veřejné moci ve smluvní volnosti týkající se věci, která je předmětem právního jednání,

g) navrhovaný vklad navazuje na dosavadní zápisy v katastru; z tohoto hlediska není na překážku povolení vkladu, pokud logickou mezeru mezi zápisem v katastru a navrhovaným vkladem podle vkladové listiny navrhovatel doloží současně s návrhem na vklad listinami, které návaznost vkladové listiny na dosavadní zápisy v katastru doplní; tyto listiny však musí mít náležitosti vkladových listin.

(2) Pokud je vkladová listina veřejnou listinou, katastrální úřad zkoumá, zda:

a) splňuje náležitosti listiny pro zápis do katastru,

[151] § 561 odst. 2 OZ *„Jedná-li více osob, vyžadují se jejich projevy na téže listině při právním jednání, kterým se zřizuje nebo převádí věcné právo k nemovité věci, anebo kterým se takové právo mění nebo ruší.“*

[152] § 15 odst. 2 vyhl. č.357/2013 Sb., o katastru nemovitostí

b) její obsah odůvodňuje navrhovaný vklad,

c) navrhovaný vklad navazuje na dosavadní zápisy v katastru; odstavec 1 písm. g) se použije obdobně.“

Míra přezkumu katastrálním úřadem tedy bude odlišná v závislosti na tom, zda smlouva o vyčlenění majetku bude sepsána ve formě notářského zápisu či nikoli, statut má samozřejmě formu notářského zápisu danou zákonem.[153]

18.4 Nejčastější nedostatky podání ve věci svěřenských fondů

18.4.1 Nedostatky návrhu

V praxi dochází často k nesprávnému použití závazného formuláře na návrh na vklad, který by patrně bylo vhodné novelizovat, neboť formulář vůbec nepočítá s možností vkladu práva svěřenského fondu, jak je blíže popsáno výše. Často tak bývá nesprávně navrhován vklad vlastnického práva pro svěřenský fond, který však vlastníkem býti nemůže, nemá ani právní subjektivitu, tudíž nemůže být uveden ani jako účastník řízení, což je dalším běžným nedostatkem.

Dalším poměrně častým problémem je nedoložení statutu svěřenského fondu, zejména tehdy, podává-li návrh sám správce či zakladatel, popř. navyšovatel jmění fondu.

Tyto nedostatky návrhu jsou vadou odstranitelnou, katastrální úřad tedy vyzve navrhovatele (toho, kdo návrh podepsal), ve smyslu ust. 45 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb.,[154] aby ve stanovené lhůtě (zpravidla 15 dní ode dne doručení) uvedenou vadu návrhu odstranil, zároveň, je-li to účelné, může katastrální úřad na tuto dobu řízení dle ust. § 64 SŘ přerušit. Je-li vada ve stanovené lhůtě odstraněna, katastrální úřad pokračuje bez dalšího v řízení a navrhovaný vklad provede. Pokud stanovená lhůta uplyne marně, katastrální úřad po jejím uplynutí řízení dle ust. 66 SŘ zastaví.

18.4.2 Nedostatky v předložených listinách

U nedostatků v předložených listinách se jedná ve velké míře o vady neodstranitelné, tj. nenaplnění podmínek stanovených v ust. 17 odst. 1), případně odst. 2) KZ spočívající zejména v nedostatečném označení nemovitostí

[153] § 1452 odst. 3) OZ

[154] § 45 odst. 2 SŘ *„Nemá-li žádost předepsané náležitosti nebo trpí-li jinými vadami, pomůže správní orgán žadateli nedostatky odstranit na místě nebo jej vyzve k jejich odstranění, poskytne mu k tomu přiměřenou lhůtu a poučí jej o následcích neodstranění nedostatků v této lhůtě; současně může řízení přerušit (§ 64).“*

v předložených listinách, případně vadách v psaní (překlepy v čísle parcelním apod.) Také se může stát, že není dodržena zákonem presumovaná forma pro statut svěřenského fondu, tj. notářský zápis, tedy tato vada, s ohledem na ust. § 10 KZ[155], kdy katastrální úřad zkoumá splnění podmínek pro povolení vkladu dle stavu, jaký zde byl k okamžiku návrhu, je vadou neodstranitelnou. V těchto případech katastrální úřad zašle všem účastníkům, tedy nikoli pouze navrhovateli, jako u výzvy, seznámení s podklady rozhodnutí dle ust. § 36 odst. 3 SŘ[156]. V tomto obeslaní jim stanoví lhůtu zpravidla 10 dní ode dne doručení tohoto seznámení k vyjádření se k podkladům a k nahlédnutí do spisu. V dané lhůtě mohou účastníci dle ust. § 16 vzít svůj návrh zpět[157], popřípadě svůj návrh zúžit[158] ve vadné části (např. jsou navíc navrhovány nemovitosti, které již jsou ve správě daného fondu evidovány). V případě zpětvzetí návrhu katastrální úřad řízení dle ust. § 66 SŘ zastaví, v případě zúžení vydá písemné rozhodnutí o částem povolení vkladu a o částečném zastavení řízení (ve vadné části). V úvahu také připadá situace, že se jedná o zjevnou chybu v psaní, např. v návrhu jsou nemovitosti označeny správně, ve smlouvě 1x správně, poté 2x chybně. V takovém případě, doloží-li smluvní strany v reakci na seznámení s podklady rozhodnutí souhlasné prohlášení, lze návrh na základě souhlasného prohlášení účastníků o chybě v psaní povolit písemným rozhodnutím, kde je tato chyba a vypořádání se s ní popsáno. Uplyne-li lhůta pro seznámení s podklady rozhodnutí marně, katastrální úřad vydá rozhodnutí o zamítnutí návrhu na vklad.[159] Proti tomuto

[155] § 10 KZ „*Právní účinky zápisu nastávají k okamžiku, kdy návrh na zápis došel příslušnému katastrálnímu úřadu*“

[156] *„Nestanoví-li zákon jinak, musí být účastníkům před vydáním rozhodnutí ve věci dána možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí; to se netýká žadatele, pokud se jeho žádosti v plném rozsahu vyhovuje, a účastníka, který se práva vyjádřit se k podkladům rozhodnutí vzdal. V případě, že podkladem rozhodnutí jsou písemnosti a záznamy, které jsou za podmínek v § 17 odst. 3 uchovávány odděleně mimo spis, může se účastník, o jehož právním nároku se v řízení rozhoduje, s těmito podklady seznámit pouze v podobě, která nezmaří účel jejich utajení; není-li to možné, sdělí se takovému účastníkovi alespoň v obecné rovině, jaké skutečnosti z těchto podkladů vyplývají. Správní orgán si předtím, než účastníkovi umožní seznámit se s podklady podle předchozí věty, vyžádá vyjádření orgánu, který tyto podklady poskytl. Nerozhoduje-li se v řízení o právním nároku účastníka, není takový účastník oprávněn seznámit se s podklady rozhodnutí, které jsou za podmínek v § 17 odst. 3 uchovávány odděleně mimo spis.“*

[157] § 16 odst. 2 „*Vezme-li navrhovatel návrh na vklad zpět, vkladové řízení se zastaví pouze v případě, že s tím souhlasí všichni účastníci vkladového řízení.“*

[158] § 16 odst. 3 KZ *„Zúží-li navrhovatel návrh na vklad, rozhodne se o zúženém návrhu pouze v případě, že s tím souhlasí všichni účastníci vkladového řízení. Jinak se rozhodne o původním návrhu“.*

[159] § 18 odst. 1) KZ *„Jestliže jsou podmínky pro povolení vkladu splněny, katastrální úřad vklad povolí, nejdříve však po uplynutí lhůty 20 dnů ode dne odeslání informace podle § 16 odst. 1. V opačném případě, nebo i tehdy, ztratil-li návrh před rozhodnutím o povolení vkladu své právní účinky, návrh zamítne.“*

rozhodnutí je přípustná žaloba podle části V. zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení rozhodnutí.[160]

Další vadou listiny, zpravidla odstranitelnou, může být, že podpis některého z účastníků přiložené smlouvy není v rozporu s ust. § 62 - 63 vyhl. č. 357/2013 Sb., úředně ověřen. V takovém případě vyzve navrhovatele dle ust. § 7 KZ, aby uvedený nedostatek ve lhůtě do 30 dnů ode dne doručení podání katastrálnímu úřadu odstranil[161]. V praxi je zpravidla napraven tento nedostatek tím, že se dotyčný účastník, jehož ověření podpisu na listině absentuje, dostaví ke katastrálnímu úřadu, kde mu bude pravost jeho podpisu ověřena[162]. Lhůta je stanovena poněkud neobvykle, kdy její počátek je dán dnem doručení návrhu, není tedy její počátek vázán na doručení výzvy navrhovateli. Má-li tedy katastrální úřad delší lhůty pro rozhodování a výzvu odešle např. až 20. den po obdržení návrhu, tak včetně doby nutné k doručení příliš času navrhovateli nezbývá. Není-li tento nedostatek odstraněn v dané lhůtě, katastrální úřad řízení usnesením zastaví. Dle mého názoru by zde při zmeškání lhůty bylo vhodným nástrojem, zejména je-li marné uplynutí lhůty dáno částečně zaviněním katastru s ohledem na dlouhou prodlevu mezi přijetím návrhu a odesláním výzvy, podat proti usnesení odvolání a spojit s ním zmeškaný úkon, tedy dostavit se k ověření podpisu ke katastrálnímu úřadu.

V praxi se setkáváme s názorem, že není nutno již k návrhu na vklad správy svěřenského fondu dokládat samotný statut, resp. smlouvu o vytvoření svěřenského fondu ve formě veřejné listiny, neboť výpisy z evidence svěřenských fondů jsou dálkově veřejně přístupné.

Tomuto názoru však nelze přisvědčit, neboť v případě založení svěřenského fondu je právotvornou listinou smlouva o vyčlenění majetku, kterou přechází majetek na svěřenského správce, nicméně společně s výpisem z evidence svěřenských fondů není sama o sobě dostačující k provedení vkladu do katastru, neboť v této evidenci se nezveřejňují všechny údaje podstatné pro vklad do katastru a evidenci svěřenské správy, jak bude popsáno dále. Z tohoto důvodu je nutné doložit alespoň výpis ze

[160] § 18 odst. 5 KZ

[161] § 7 odst. 2 KZ *„Nejsou-li podpisy na soukromé listině úředně ověřeny, musí ten, kdo zápis navrhuje, prokázat jejich pravost. Nebude-li pravost podpisů prokázána ve lhůtě 30 dnů od podání návrhu na zápis, katastrální úřad řízení o povolení vkladu zastaví nebo vrátí listinu předloženou k zápisu záznamem či poznámkou tomu, kdo listinu předložil.“*

[162] § 63 odst. 1 písm. c) KatVyhl. *„Katastrální úřad považuje pravost vlastnoručního podpisu na soukromé listině za prokázanou, jestliže podepsaná osoba uznala před katastrálním úřadem, že jde o její vlastní podpis nebo o kopii jejího vlastního podpisu.“*

statutu, který obsahuje všechny skutečnosti zapisované dle ust. § 15 odst. 2) vyhl. č. 357/2013 Sb., tak, aby bylo zajištěno, že budou katastrálnímu úřadu předloženy podklady obsahující veškeré nezbytné údaje k provedení vkladu a zápisu svěřenské správy do katastru nemovitostí.

V případě vkladu nemovitosti do zahraničního svěřenského fondu, který vlastní nemovitosti na území České republiky, je otázkou, jaké listiny by měl dokládat jeho správce k zápisu do katastru nemovitostí, například výpis z ESF, který však není podmínkou vzniku a existence zahraničního svěřenského fondu, ačkoli i jemu zákon č. 304/2013 Sb., v § 65a odst. 2 písm. c) povinnost zápisu do této evidence stanoví. V citovaném zákoně není sice stanovena žádná sankce pro tento zahraniční trust, pokud zápis neprovede, nicméně je poté plně odpovědný za případnou škodu, která porušením dané povinnosti vznikne. Zápis zahraničního trustu do evidence je podstatný i pro katastrální úřad při povolení vkladu správy svěřenského fondu, neboť z něj lze dovodit, zda je tento zahraniční fond uznáván jako subjekt práva.[163]

Stejně jako u českých svěřenských fondů se tedy domnívám, že výpis z evidence svěřenských fondů u zahraničního trustu doložen být nemusí, nicméně by měl být zapsán tak, aby si jeho uznání českým právem mohl katastrální úřad ověřit.

Návazně dle ust. § 18 odst. 1)KZ „*Jestliže jsou podmínky pro povolení vkladu splněny, katastrální úřad vklad povolí, nejdříve však po uplynutí lhůty 20 dnů ode dne odeslání informace podle § 16 odst. 1. V opačném případě, nebo i tehdy, ztratil-li návrh před rozhodnutím o povolení vkladu své právní účinky, návrh zamítne*.“[164]

---

[163] Dle § 73 odst. 4) zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, *„Fond zřízený v zahraničí se uznává i v oblasti českého práva, vykazuje-li základní znaky požadované pro něj českým právem.“*

[164] Dle ust. § 16 odst. 1) *KZ „O vyznačení, že právní poměry jsou dotčeny změnou, katastrální úřad informuje, nejpozději den poté, co ke změně došlo, vlastníka nemovitosti a jiného oprávněného zasláním informace na adresu podle § 14 odst. 1 písm. b) nebo prostřednictvím datové schránky; pokud o to požádá, katastrální úřad informuje vlastníka také elektronicky na e-mailovou adresu nebo zprávou na mobilní telefon. Účastníky vkladového řízení, kteří mají zřízenu službu sledování změn v katastru, informuje prostřednictvím této služby.“* Velmi často se v praxi setkávám s názorem klientů, že vklad bude povolen za 20 dní od podání“, což je zcela nesprávný názor prezentovaný klientům zejména bankami, neboť se jedná o lhůtu zcela odlišnou, a to lhůtu právě od obeslání informace o tzv. plombě, po kterou nelze daný vklad povolit (lze však řízení přerušit, či zastavit apod.). Lhůta pro rozhodnutí je dána správním řádem a činí dle ust. § 71 odst. 3 písm. a) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. K tomu lze podotknout, že katastrální úřady v České republice nyní rozhodují o vkladových řízeních zpravidla v průměrně lhůtě 22 dní od okamžiku doručení návrhu na vklad: http://a200500.katastr.int/Dokumenty1/Forms/AllItems.aspx?RootFolder=/Dokumenty1/Informace%20%28nejen%29%20pro%20K%C3%9A/V%C4%9Bcn%C3%A9%20%C3%BAkoly%20K%C3%9A%20a%20Z%C3%9A/2021&FolderCTID=0x0120004A2125803087B142A8B598F962ECA9D0&View=%7b1D4A1C95-07AC-423A-96B0-C1E907098602%7d

Jsou-li tedy splněny všechny podmínky předpokládané ust. § 17 odst. 1), popř. odst. 2) KZ, katastrální úřad po uplynutí stanovené lhůty vklad povolí a zároveň ihned [165] provede vyznačení změn v informačním systému katastru nemovitostí (ISKN).

18.5 Údaje evidované o svěřenském fondu v katastru nemovitostí

Dle ust. § 15 odst. 2) vyhl. č. 357/2013 Sb., „U majetku ve svěřenském fondu se evidují:

a) text "svěřenský správce",

b) údaje o svěřenském správci,

c) označení svěřenského fondu,

d) údaj o době trvání svěřenského fondu,

e) spoluvlastnický podíl,

f) údaje o nemovitosti, která náleží do majetku svěřenského fondu,

*g) údaj o tom, že k užívání nemovitosti, která náleží do majetku svěřenského fondu, slouží nemovitosti v přídatném spoluvlastnictví*166*,*

h) údaj o uložení dohody spoluvlastníků o správě nemovitosti do sbírky listin a údaje o zakladateli.“

“*Právní vztahy typu vlastnictví jsou vztaženy k nemovitosti a s výjimkou přídatného spoluvlastnictví též vždy pro oprávněnou osobu s charakteristikou podle aktuálního číselníku* ***ISKN*** *„Charakteristika oprávněného subjektu“ (SC083). V údajích o nemovitosti jsou vyjádřeny příslušností k listu vlastnictví.*

Oprávněnými osobami jsou: spravovaný svěřenský fond na místě vlastníka spolu se svěřenským správcem, který vykonává vlastnická práva k majetku ve svěřenském fondu”.[167]

---

[165] Dle ust. § 18 odst. 2) KZ *„Pokud je rozhodnutím, kterým se vklad povoluje, zcela vyhověno návrhu na povolení vkladu, rozhodnutí se písemně nevyhotovuje. Záznamem ve spisu rozhodnutí o povolení vkladu práva nabývá právní moci.“* Ovšem v případech, kdy je to z hlediska právní jistoty vhodné (drobné chyby např. v označení účastníků, nemovitostí apod., které nebrání povolení vkladu, ale jsou zjevně nesprávné, vydá katastrální úřad písemné rozhodnutí o povolení vkladu, které je pravomocné až doručením všem účastníkům řízení. Samotné provedení vkladu v ISKN pak proběhne až poté, co katastrální úřad obdrží potvrzení od doručení (doručenky).

[166] Dle ust. § 1223 odst. 1) OZ *„Věc náležící společně několika vlastníkům samostatných věcí určených k takovému užívání, že tyto věci vytvářejí místně i účelem vymezený celek, a která slouží společnému účelu tak, že bez ní není užívání samostatných věcí dobře možné, je v přídatném spoluvlastnictví těchto vlastníků. Týká-li se přídatné spoluvlastnictví nemovité věci zapisované do veřejného seznamu, zapíše se do veřejného seznamu i přídatné spoluvlastnictví“.*

[167] Dle návodu na správu katastru článek 6.2.1.2 písm. ia) a ib

„Správa svěřenského fondu je v katastru vyjádřena údaji o spravovaném svěřenském fondu s kódem 22 charakteristiky oprávněné osoby a právním vztahem typu vlastnictví „Spravovaný svěřenský fond“ (kód 194), a dále údaji o svěřenském správci s kódem 25 (pro OFO) nebo 26 (pro OPO) charakteristiky oprávněné osoby a právním vztahem typu vlastnictví „Svěřenský správce“ (kód 193). Je-li správců téhož svěřenského fondu více, vyjádří se tato skutečnost vazbou k celému majetku ve svěřenském fondu pro každého ze správců.“[168]

“Správa svěřenského fondu je v katastru dále vyjádřena údaji o zakladateli prostřednictvím JPV „Zakladatel svěřenského fondu“ (kód 232), a pokud byl fond zřízen na dobu určitou, také údajem o době trvání svěřenského fondu prostřednictvím JPV „Doba trvání svěřenského fondu“ (kód 234).”[169]

“Vznik, změna a zánik správy svěřenského fondu se zapisuje do katastru vkladem v řízení „V“ s předmětem řízení „správa svěřenského fondu“ (kód 85). Změna osoby správce svěřenského fondu se zapisuje do katastru v řízení „Z“.[170]

“Listina, kterou se vytváří svěřenský fond, se naváže jak na svěřenský fond, tak na svěřenského správce. Listiny, na základě kterých je ve prospěch svěřenského fondu nabýván další majetek, se navazují pouze na svěřenský fond. Listina, na základě které dochází ke změně svěřenského správce, se navazuje pouze ke svěřenskému správci. K JPV „Zakladatel svěřenského fondu“ (kód 232) a JPV „Doba trvání svěřenského fondu“ (kód 234) se jako listina přiřadí statut svěřenského fondu.”[171]

Z výše uvedeného vyplývá, že součástí sbírky listin katastrálního úřadu se stává jak smlouva o vyčlenění konkrétního majetku, tak ale rovněž statut svěřenského fondu, což vnímám jako poněkud nevhodné, neboť katastrální úřad je povinen umožnit nahlížení do sbírky listin a vyhotovit ověřenou kopii každému žadateli, a to jen na základě předložení dokladu o jeho totožnosti [172]. Tedy údaje, které žadateli nebudou poskytnuty RSF, obdrží nahlédnutím do statutu, samozřejmě u svěřenských fondů, které mají v majetku nemovité věci.

[168] Dle návodu na správu katastru článek 6.2.2.7.1
[169] Dle návodu na správu katastru článek 6.2.2.7.2
[170] Dle návodu na správu katastru článek 6.2.2.7.3
[171] Dle návodu na správu katastru článek 8.2.9.4
[172] § 7 odst. 2. vyhl. č. 358/2013 Sb.

Ukázka listu vlastnictví se zapsanou správou svěřenského fondu

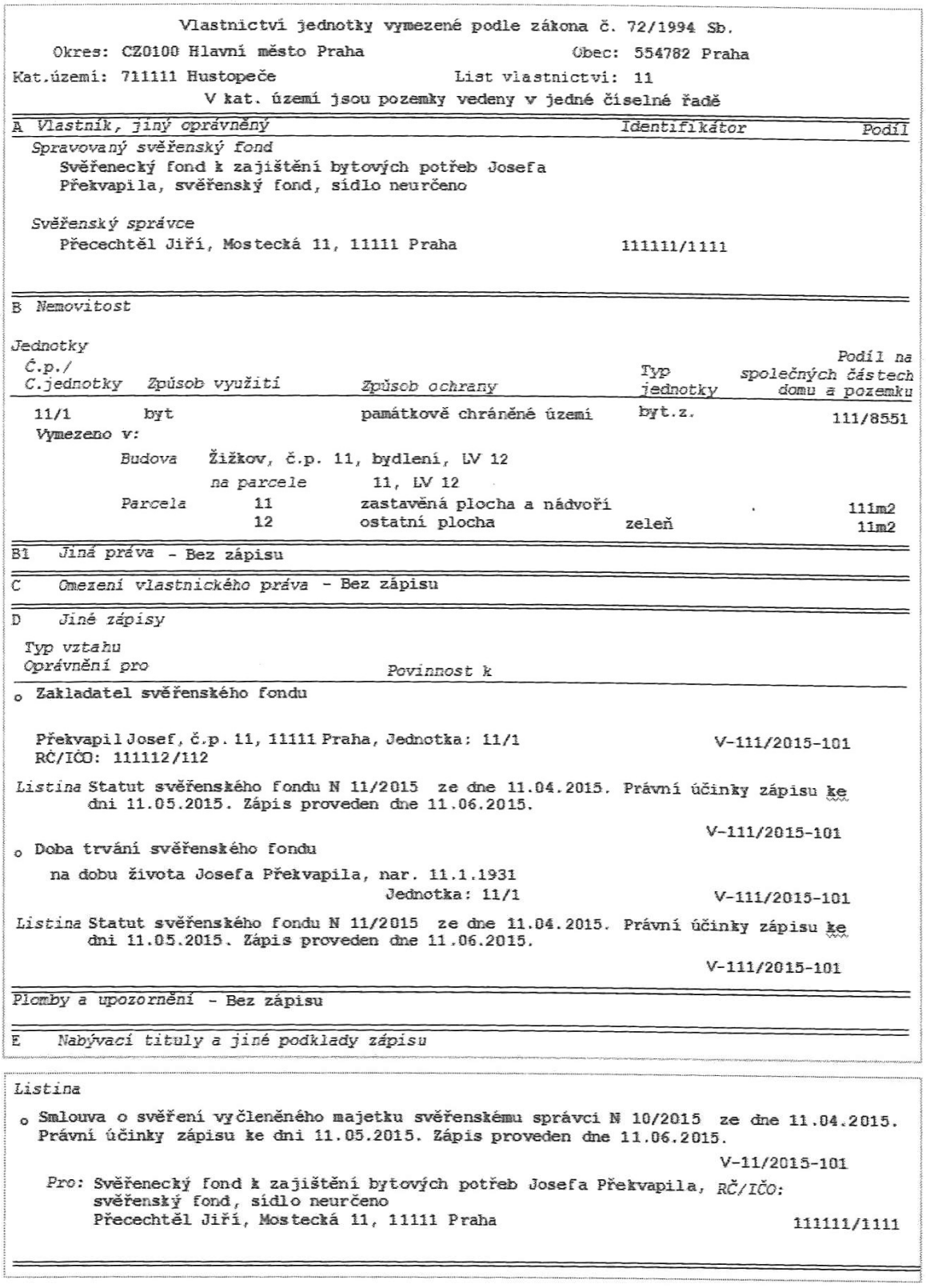

Vlastnictví jednotky vymezené podle zákona č. 72/1994 Sb.

Okres: CZ0100 Hlavní město Praha Obec: 554782 Praha

Kat.území: 711111 Hustopeče List vlastnictví: 11

V kat. území jsou pozemky vedeny v jedné číselné řadě

A *Vlastník, jiný oprávněný* — *Identifikátor* — *Podíl*

Spravovaný svěřenský fond
Svěřenecký fond k zajištění bytových potřeb Josefa Překvapila, svěřenský fond, sídlo neurčeno

Svěřenský správce
Přecechtěl Jiří, Mostecká 11, 11111 Praha — 111111/1111

B *Nemovitost*

Jednotky

Č.p./ C.jednotky	*Způsob využití*	*Způsob ochrany*	*Typ jednotky*	*Podíl na společných částech domu a pozemku*
11/1	byt	památkově chráněné území	byt.z.	111/8551

Vymezeno v:

Budova	Žižkov, č.p. 11, bydlení, LV 12			
na parcele	11, LV 12			
Parcela	11	zastavěná plocha a nádvoří		111m2
	12	ostatní plocha	zeleň	11m2

B1 *Jiná práva* - Bez zápisu

C *Omezení vlastnického práva* - Bez zápisu

D *Jiné zápisy*

Typ vztahu / *Oprávnění pro* — *Povinnost k*

o Zakladatel svěřenského fondu

Překvapil Josef, č.p. 11, 11111 Praha, Jednotka: 11/1 — V-111/2015-101
RČ/IČO: 111112/112

Listina Statut svěřenského fondu N 11/2015 ze dne 11.04.2015. Právní účinky zápisu ke dni 11.05.2015. Zápis proveden dne 11.06.2015.

V-111/2015-101

o Doba trvání svěřenského fondu

na dobu života Josefa Překvapila, nar. 11.1.1931
Jednotka: 11/1 — V-111/2015-101

Listina Statut svěřenského fondu N 11/2015 ze dne 11.04.2015. Právní účinky zápisu ke dni 11.05.2015. Zápis proveden dne 11.06.2015.

V-111/2015-101

Plomby a upozornění - Bez zápisu

E *Nabývací tituly a jiné podklady zápisu*

Listina

o Smlouva o svěření vyčleněného majetku svěřenskému správci N 10/2015 ze dne 11.04.2015. Právní účinky zápisu ke dni 11.05.2015. Zápis proveden dne 11.06.2015.

V-11/2015-101

Pro: Svěřenecký fond k zajištění bytových potřeb Josefa Překvapila, svěřenský fond, sídlo neurčeno — *RČ/IČO:*
Přecechtěl Jiří, Mostecká 11, 11111 Praha — 111111/1111

Katastr nemovitostí, Daniela Šustrová, Petr Borovička, Jaroslav Holý, Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2017, str. 145

Dle shora uvedeného výpisu z katastru tak byl zapsán do katastru nemovitostí svěřenský fond k zajištění bytových potřeb p. Josefa Překvapila, a to na dobu trvání jeho života, kdy zakladatelem fondu je rovněž p. Josef Překvapil, přičemž svěřenským správcem je ustanoven p. Jiří Přecechtěl.

V takovém případě pak „*zašle katastrální účastníkům vkladového řízení vyrozumění o tom, jaký vklad byl do katastru proveden, a vkladovou listinu vyjme ze spisu a založí ji do sbírky listin. Je-li účastník, jehož práva k nemovitosti podle zápisu zanikají nebo se omezují, ve vkladovém řízení zastoupen zmocněncem, vyrozumí ho o provedeném vkladu katastrální úřad nejen prostřednictvím zmocněnce, ale i přímo*.“[173]

18.6 Navýšení majetku fondu vkladem nemovité věci

Další možnou listinou pro zápis do katastru nemovitostí je pak smlouva o zvýšení majetku svěřenského fondu. Tuto smlouvu uzavírá vkladatel nemovité věci a správce, smlouvou pouze dochází ke vložení dalšího majetku do fondu, přičemž vkladatel se nestává zakladatelem. Účastníky vkladového řízení budou v takovém případě vkladatel a správce fondu, smlouva nemusí mít formu notářského zápisu.

Níže přikládám ukázku, kdy vkladatelé do již založeného fondu, který založila jako zakladatel osoba označená jako „Markéta“, a to pouze s hodnotou majetku 10 000 Kč. Následně níže uvedení spoluvlastníci vložili předmětné nemovitosti do tohoto již existujícího fondu.

[173] § 18 odst. 3 KZ

VÝPIS Z KATASTRU NEMOVITOSTÍ

prokazující stav evidovaný k datu *01.04.2019 00:00:00*

Okres: **CZ0806 Ostrava-město** Obec: **554821 Ostrava**

...t.území: **715174 Poruba** List vlastnictví: **6**

V kat. území jsou pozemky vedeny v jedné číselné řadě

Vlastník, jiný oprávněný	*Identifikátor*	*Podíl*
Vlastnické právo		
Kateřina MUDr., Havlíčkova 640,	**815904**	**1/3**
... Markéta MDDr., Květinová 1052/49,	**885628**	**1/3**
Pavlína, Květinová 1052/49,	**905618**	**1/3**

Nemovitosti

Pozemky

Parcela	*Výměra[m2]*	*Druh pozemku*	*Způsob využití*	*Způsob ochrany*
1546	**362**	**zastavěná plocha a nádvoří**		
Součástí je stavba: **Poruba, č.p. 786, byt.dům**				
Stavba stojí na pozemku p.č.: **1546**				
1557/2	**39**	**ostatní plocha**	**ostatní komunikace**	

Stavby

Typ stavby			
Část obce, č. budovy	*Způsob využití*	*Na parcele*	*Způsob ochrany*
Poruba, č.p. 2219	**jiná st.**	**2801/88, LV 1919**	

... Věcná práva sloužící ve prospěch nemovitostí v části B - **Bez zápisu**

Věcná práva zatěžující nemovitosti v části B včetně souvisejících údajů - **Bez zápisu**

Poznámky a další obdobné údaje - **Bez zápisu**

...omby a upozornění - **Bez zápisu**

Nabývací tituly a jiné podklady zápisu

...stina

Souhlasné prohlášení o vzniku práva ze zákona ze dne 21.10.2018. Právní účinky zápisu k okamžiku 23.11.2018 11:13:13. Zápis proveden dne 19.12.2018; uloženo na prac. Ostrava V-19250/2018-807

Pro: **Kateřina MUDr., Havlíčkova 640, ...** *RČ/IČO:* **815904/**

...á Pavlína, Květinová 1052/49, Svinov, ... **905618,**

... Markéta MDDr., Květinová 1052/49, ... **885628**

Vztah bonitovaných půdně ekologických jednotek (BPEJ) k parcelám - **Bez zápisu**

Návrh na vklad práva do katastru nemovitostí podle § 14 zákona č. 256/2013 Sb.

CUZK 100011116286

Spisová značka V- 5466/2019-807-
vyplní katastrální úřad

Určeno:
Katastrálnímu úřadu pro Moravskoslezský kraj
Katastrálnímu pracovišti Ostrava
Vítkovická 3056/2, Moravská Ostrava, 70200 Ostrava

Správní poplatek uhrazen ve výši 1 000,-Kč

Katastrální úřad pro Moravskoslezský kraj
Katastrální pracoviště Ostrava
Vítkovická 2, 702 00 Ostrava 4

Došlo: 09 -04- 2019 10:30 kolek: /

Č.j.: RO-9627/2019-807
Počet listů: Přílohy: 3
Spis. znak: Skart. znak:

I. Údaje o účastnících řízení – fyzických osobách

pořadové číslo	příjmení	jméno, příp. druhé jméno
1		Kateřina

titul před	titul za	rodné číslo	datum narození	typ a číslo elektronicky čitelného identif. dokladu
MUDr.			4. 9. 1981	

Adresa místa trvalého pobytu (není-li povolen, adresa bydliště)

ulice	č. p.	č. or.	část obce (v Praze název katastrálního území)
Havlíčkova	640		Zdice

PSČ	obec	městský obvod v Praze

příjmení a jméno zástupce, pokud je účastník zastoupen	podpis navrhovatele

pořadové číslo	příjmení	jméno, příp. druhé jméno
2		Alfred

titul před	titul za	rodné číslo	datum narození	typ a číslo elektronicky čitelného identif. dokladu
Ing.	CSc.		12. 8. 1956	

Adresa místa trvalého pobytu (není-li povolen, adresa bydliště)

ulice	č. p.	č. or.	část obce (v Praze název katastrálního území)
Francouzská	6015	69	

PSČ	obec	městský obvod v Praze
7		

příjmení a jméno zástupce, pokud je účastník zastoupen	podpis navrhovatele

pořadové číslo	příjmení	jméno, příp. druhé jméno
3		Markéta

titul před	titul za	rodné číslo	datum narození	typ a číslo elektronicky čitelného identif. dokladu
MDDr.			28. 6. 1988	

Adresa místa trvalého pobytu (není-li povolen, adresa bydliště)

ulice	č. p.	č. or.	část obce (v Praze název katastrálního území)
Květinová	1052	49	

PSČ	obec	městský obvod v Praze

příjmení a jméno zástupce, pokud je účastník zastoupen	podpis navrhovatele

pořadové číslo	příjmení	jméno, příp. druhé jméno
4		Pavlína

titul před	titul za	rodné číslo	datum narození	typ a číslo elektronicky čitelného identif. dokladu
			18. 6. 1990	

Adresa místa trvalého pobytu (není-li povolen, adresa bydliště)

ulice	č. p.	č. or.	část obce (v Praze název katastrálního území)
Květinová	1052	49	

PSČ	obec	městský obvod v Praze

příjmení a jméno zástupce, pokud je účastník zastoupen	podpis navrhovatele

II.A Označení práv, která mají být zapsána ke stavbám, pozemkům a právu stavby

Navrhuje se vklad vlastnického práva

pro: Ing. Alfred CSc.

v pořadí	Číslo řízení, pod kterým byla zapsána poznámka nebo zástavní právo určující pořadí

k následujícím nemovitostem:

Stavby:

stavba			na pozemku		spoluvl. podíl
typ	č. p.	část obce / způsob využití stavby	katastrální území	parcelní číslo	
budova s č. popisným	2219	Poruba	Poruba	2801/88	1/1
budova s č. popisným	2220	Poruba	Poruba	2801/87	1/3
budova bez č. popis. a evid.		garáž	Svinov	1163/107	1/1

Pozemky:

katastrální území	parcelní číslo	údaje dřívější pozemkové evidence	číslo geom. plánu	spoluvl. podíl
Bartovice	1290/2			1/1
Bartovice	1332/5			1/1
Lučina	646/17			1/1
Martinov ve Slezsku	3420			1/1
Martinov ve Slezsku	3421/1			1/1
Martinov ve Slezsku	3421/2			1/1
Martinov ve Slezsku	3422/1			1/1
Martinov ve Slezsku	3422/2			1/1
Martinov ve Slezsku	3435/2			1/1
Martinov ve Slezsku	3435/59			1/1
Martinov ve Slezsku	3435/61			1/1
Martinov ve Slezsku	3435/62			1/1
Martinov ve Slezsku	3435/70			1/1
Martinov ve Slezsku	3435/71			1/1
Martinov ve Slezsku	3435/83			1/1
Martinov ve Slezsku	3435/84			1/1
Martinov ve Slezsku	3435/87			1/1
Martinov ve Slezsku	3435/88			1/1
Martinov ve Slezsku	3435/89			1/1
Martinov ve Slezsku	3435/90			1/1
Martinov ve Slezsku	3435/91			1/1
Martinov ve Slezsku	3435/92			1/1
Poruba	1546			1/1
Poruba	1557/2			1/1
Stonava	1649			1/1
Stonava	1650			1/1
Stonava	1651			1/1
Stonava	1652			1/1
Svinov	802/193			1/2
Svinov	802/194			1/2
Svinov	802/358			1/1

II.B Označení práv, která mají být zapsána k jednotkám vymezeným podle zákona o vlastnictví bytů

Navrhuje se vklad vlastnického práva				
pro: Ing. Alfred ..., CSc. (				
V pořadí:	Číslo řízení, pod kterým byla zapsána poznámka nebo zástavní právo určující pořadí			
k následujícím jednotkám:				
Číslo jednotky č. p. /	způsob využití		podíl na společných částech domu, který náleží k jednotce	podíl na jednotce
6015/67	byt		266/37639	1/1
6015/68	byt		266/37639	1/1
6015/73	jiný nebytový prostor		367/37639	532/37272
v budově				
část obce	Poruba			
č. p.	6015			
postavené na pozemku:				
katastrální území	parcelní číslo	parcelní číslo	parcelní číslo	parcelní číslo
Poruba	2991			
a k následujícím pozemkům:				
katastrální území	parcelní číslo	údaje dřívější pozemkové evidence	číslo geom. plánu	spoluvl. podíl (může být krácen)
Poruba	2991			133/9318

III. Sdělení pro katastrální úřad

Kontaktní údaje:			
Poř. číslo účastníka	ID datové schránky	e-mail	telefon
4	794f57k		

Další sdělení:

Soukromý svěřenský fond Afroi vznikl zápisem v evidenci svěřenských fondů dne 12.1.2019, vedené u Krajského soudu v Ostravě pod značkou SF 1398/2018/KSOS, pod identifikačním číslem 02027216. Zakladatelem je paní MDDr. Markéta nar. dne , bytem Květinová 1052/49, , rč. která ustanovila svěřenským správcem fondu Ing. Alfreda CSc., bytem Francouzská 6015/69, , narozen 12.8.1956, rč. a tento své pověření přijal.

Vkladatelé, Ing. Alfred CSc., bytem Francouzská 6015/69, narozen 12.8.1956, rč. , MUDr. Kateřina nar. dne 04.09.1981, bytem Havlíčkova 640, , MDDr. Markéta , nar. dne 28.06.1988, bytem Květinová 1052/49, , Pavlína nar. dne 18.06.1990, bytem Květinová 1052/49, , prohlašují, že společně, rovnodílně vlastní níže uvedený nemovitý majetek a tento svým právním jednáním vyčleňují ze svého vlastnictví a zároveň s tím, majetek svěřují správci - Ing. Alfredu , CSc.,

V. Přílohy návrhu na vklad

Stručný název přílohy:	v počtu
Jiná listina, Vklad majetku do soukromého svěřenského fondu AFROI	1
Notářský zápis NZ 230/2018	1
Výpis	1

VÝPIS Z KATASTRU NEMOVITOSTÍ

prokazující stav evidovaný k datu *18.01.2021 11:28:04*

Okres: **CZ0806 Ostrava-město** Obec: **554821 Ostrava**

Kat.území: **715174 Poruba** List vlastnictví: **6**

V kat. území jsou pozemky vedeny v jedné číselné řadě

Vlastník, jiný oprávněný	*Identifikátor*	*Podíl*
Spravovaný svěřenský fond		
Soukromý svěřenský fond AFROI, sídlo neurčeno	**02027216**	
Svěřenský správce		
Alfred Ing. CSc., Francouzská 6015/69,	**560812/**	

Nemovitosti

Pozemky

Parcela	*Výměra[m2]*	*Druh pozemku*	*Způsob využití*	*Způsob ochrany*
1546	**362**	**zastavěná plocha a nádvoří**		
Součástí je stavba: **Poruba, č.p. 786, byt.dům**				
Stavba stojí na pozemku p.č.: **1546**				
1557/2	**39**	**ostatní plocha**	**ostatní komunikace**	

Stavby

Typ stavby / *Část obce, č. budovy*	*Způsob využití*	*Na parcele*	*Způsob ochrany*
Poruba, č.p. 2219	**jiná st.**	**2801/88, LV 1919**	

Věcná práva sloužící ve prospěch nemovitostí v části B - **Bez zápisu**

Věcná práva zatěžující nemovitosti v části B včetně souvisejících údajů - **Bez zápisu**

Poznámky a další obdobné údaje

Typ vztahu

Zakladatel svěřenského fondu

Oprávnění pro

Markéta MDDr., Květinová 1052/49,
RČ/IČO: 885628,

Povinnost k

Parcela: 1546, Parcela: 1557/2
Stavba: Poruba, č.p. 2219

Listina **Statut svěřenského fondu JUDr. Pavla Doleželová, NZ 230/2018, N 194/2018 ze dne 11.10.2018. Právní účinky zápisu k okamžiku 09.04.2019 10:30:10. Zápis proveden dne 02.05.2019; uloženo na prac. Ostrava**

V-5466/2019-807

Doba trvání svěřenského fondu

na dobu neurčitou, nejpozději uplynutím 99 let od jeho založení

Povinnost k

Parcela: 1546, Parcela: 1557/2
Stavba: Poruba, č.p. 2219

Listina **Statut svěřenského fondu JUDr. Pavla Doleželová, NZ 230/2018, N 194/2018 ze dne 11.10.2018. Právní účinky zápisu k okamžiku 09.04.2019 10:30:10. Zápis proveden dne 02.05.2019; uloženo na prac. Ostrava**

V-5466/2019-807

Výsledkem je tedy stav zápisů, kdy v části „A“ LV je uveden jako vlastník či jiný oprávněný Soukromý svěřenský fond AFROI, s vyznačenou poznámkou o údajích svěřenského správce. V části „D“ LV “Poznámky a další obdobné údaje“ pak vidíme, že jako zakladatel je skutečně evidována pouze jediná osoba, a to osoba označená jako „Markéta“, rovněž je v této části vyznačen doba trvání svěřenského fondu.

18.7 Změny zapisované do katastru v průběhu existence fondu

18.7.1 Změna správce

Jak bylo popsaná již shora v kapitole 9.3.3., v průběhu existence svěřenského fondu může dojít k zániku funkce stávajícího správce a jmenování správce nového, či ke vzniku funkce spolusprávce, přičemž takto skutečnost musí být promítnuta mimo jiné i do katastru nemovitostí.

Změna svěřenského správce, či vznik funkce spolusprávce, se do katastru nemovitostí zapisuje odlišně, a to v řízení Z (záznam) dle ust. § 19 KZ[174].

To, jaká listina bude k záznamu předložena, závisí na konkrétní situaci, tedy zda k odvolání a jmenování došlo zakladatelem, popř. dle statutu obmyšleným, pak to bude listina dokládající tyto skutečnosti, přičemž u odvolání musí být zároveň prokázáno, že toto bylo již odvolanému správci doručeno. Dále to může být také například rozhodnutí soudu o odvolání správce a jmenování správce jiného. Dle ust. § 21 KZ, odst. 1) a odst. 2) „*Katastrální úřad zjistí, zda je návrh na záznam podán oprávněnou osobou, zda je předložená listina bez chyb v psaní a počtech a bez jiných zřejmých nesprávností a zda navazuje na dosavadní zápisy v katastru.*

Je-li listina způsobilá k tomu, aby na základě ní byl proveden záznam do katastru, katastrální úřad záznam provede; jinak tomu, kdo listinu předložil, sdělí písemně důvody, pro které záznam proveden nebyl, a listinu mu vrátí.“

Katastrální úřad zde tedy není vázán ochrannou 20 denní lhůtou jako u řízení vkladového a záznam provede v nejkratším možném termínu.

---

[174] § 19 *KZ „Záznamem se do katastru zapisuje*
a) příslušnost organizačních složek státu a státních organizací hospodařit s majetkem státu,
b) právo hospodařit s majetkem státu,
c) správa nemovitostí ve vlastnictví státu,
d) majetek hlavního města Prahy svěřený městským částem hlavního města Prahy,
e) majetek statutárního města svěřený městským obvodům nebo městským částem statutárních měst,
f) majetek ve vlastnictví územního samosprávného celku předaný organizační složce do správy k jejímu vlastnímu hospodářskému využití,
g) majetek ve vlastnictví územního samosprávného celku předaný příspěvkové organizaci k hospodaření.“

18.7.2 Změna na základě rozhodnutí soudu

Ke změně může dojít jak na základě rozhodnutí soudu o změně správce, jak již bylo popsáno shora, tak i z jiných důvodů, kdy dle ust. § 1469 odst. 1) a odst. 2) OZ soud může na návrh oprávněných rozhodnout o změně statutu. Paradoxně tak může rozhodnout i o změně obmyšleného, což se však v katastru neprojeví (nejedná se dle ust. § 15 Kat.Vyhl. o evidovaný údaj). Může tak například rozhodnout o změně názvu či účelu fondu, tyto skutečnosti již předmětem zápisu budou, a to v řízení Z (záznam).

18.8 Svěřenské fondy evidované v katastru a další věcná práva

U evidovaných svěřenských fondů je nezbytné mít na paměti, že se jedná o majetek vyčleněný z vlastnictví zakladatele svěřenského fondu, tedy majetek dočasně ničí, kdy svěřenský fond nemá právní subjektivitou a není naším právním řádem považován za právnickou osobu.

18.8.1 Zákaz zcizení a zákaz zatížení

Z věcných práv tak připadá v úvahu například zřízení zákazu zcizení či zatížení, popřípadě obojího, a to zakladatelem při vzniku svěřenského fondu.

Dle ust. § 1761 OZ je stanoveno: „*Zákaz zatížení nebo zcizení věci působí jen mezi stranami, pokud nebyl zřízen jako věcné právo. Takový zákaz je platný, pokud byl zřízen na dobu trvání svěřenského fondu, svěřenského nástupnictví, zastoupení nebo na jinou určitou a přiměřenou dobu v takovém zájmu strany, který je hodný právní ochrany.“*

V podmínkách svěřenského fondu může být takovým oprávněným zakladatel a zájmem jeho vůle vyjádřená ve statutu při založení fondu, tedy je možné *„ k ochraně majetku vkládaného do svěřenského fondu, je zřízení zákazu zcizení a zatížení k vkládanému majetku a tímto způsobem majetek ve svěřenském fondu do značné míry „uzamknout.“. Zákaz zcizení a zatížení lze zřídit s účinky i vůči třetím osobám jako právo věcné zápisem do veřejného rejstříku, přičemž občanský zákoník výslovně počítá se zřízením takového zákazu po dobu trvání svěřenského fondu. Typicky může být taková ochrana využívána u nemovitostí vkládaných do svěřenského fondu k užívání obmyšlenými, kdy chce zakladatel zajistit, aby nemovitosti nebyly ze svěřenského fondu žádným způsobem vyvedeny.“*[175]

[175] Článek na webových stránkách https://www.epravo.cz/top/clanky/limitace-opravneni-spravce-pri%20sprave%20sverenskeho%20fondu-109760.html#_ftn7

Takové právo bude zapisováno společně se zápisem správy svěřenského fondu do katastru, kdy účastníkem bude zakladatel (coby vkladatel nemovité věci) a tedy jako oprávněný z věcného práva, na straně druhé bude účastníkem správce, coby povinný z věcného práva. Je logické, že se zákaz zatížení a zcizení nebude vztahovat pouze k osobě konkrétního správce, ale obecně ke správci. Dojde-li tedy ke změně v osobě správce, je automaticky i tento zákazem vázán. Poněkud netypicky může být oprávněným vázán souhlas se zcizením či zatížením i na tzv. třetí osobu, která sice nemusí být určena zcela konkrétně, ale dostatečně určitě, např. obmyšlený z fondu, osoba vykonávající dohled apod.

Vznikne-li za trvání fondu potřeba věc zatížit či zcizit, lze tak pouze se souhlasem oprávněného, a to s jeho písemným předchozím souhlasem, učiněným nejpozději k okamžiku podání návrhu na příslušný převod či zatížení. Listina dokládající tento souhlas musí být přílohou návrhu na vklad, pakliže není, katastrální úřad vyzve navrhovatele dle ust. § 15 odst. 1 písm. d) KZ k jeho doložení. Oprávněný z věcného práva není účastníkem daného řízení.

Jiná situace nastane u svěřenského fondu mortis causa, kdy zůstavitel vyloženě nařídí zákaz zcizení a zákaz zatížení osobě správce, tedy jednostranným právním jednáním. Bude-li v budoucnu zapotřebí souhlasu se zcizením či zatížení, tento parně bude muset vydat soud, neboť zakladatel v té chvíli již existovat nebude.

18.8.2 Jiná věcná práva

Obecně mám za to, že k majetku ve svěřenském fondu lze v podstatě zapsat i jiná věcná práva uvedená v ust. § 11 KZ. Nicméně svěřenský správce je zde vázán zejména podmínkou výkonu správy s péčí řádného hospodáře, dále je vázán statutem, ust. § 1432 – 1435 OZ, jakož i obecnými ust. § 1415 a 1416 OZ. Důležité pro jeho jednání ve vztahu k zápisu v katastru tedy bude, zda je to jednání ve prospěch svěřenského fondu a zejména obmyšlených či nikoli, dále bude zapotřebí zkoumat podmínky statutu, zda je svěřenský správce k takovému jednání oprávněn a k němu případně potřebuje souhlas zakladatele, popř. obmyšlených. Existence jeho oprávnění bude jednou z podmínek přezkoumávaných katastrálním úřadem v rámci vkladového řízení.

18.9 Zánik svěřenského fondu, resp. výmaz správy svěřenského fondu

Jak již bylo uvedeno shora v kapitole 15, zánikem správy svěřenského fondu však nemůže zaniknout fond samotný, konec správy fondu je spíše jedním z kroků k jeho zániku. Správce s majetkem při jeho zániku naloží dle statutu a vydá ho tedy osobě, která dle statutu má na majetek nárok. Pokud dle statutu nemá na majetek svěřenského fondu nárok beneficient, vydá jej správce zakladateli, pokud není ani zakladatele, připadne majetek fondu státu[176].

Zpravidla tedy listinou k provedení výmazu správ svěřenského fondu bude smlouva mezi správcem a zakladatelem, popřípadě dle statutu mezi správcem a obmyšlenými, o vydání majetku fondu. V případě státu pak patrně bude rovněž nutná dohoda o vydání věci, a to na základě ust. § 1472 OZ. Tato listina bude přílohou návrhu na vklad výmazu a výmaz správy svěřenského fondu bude tedy zapisován vkladem za podmínek popsaných blíže shora.

Další možností je zánik fondu rozhodnutím soudu.

V takovém případě bude probíhat výmaz správy svěřenského fondu rovněž vkladem dle ust. § 11 KZ, nicméně bude mít možný dvojí postup. Bude-li doručeno rozhodnutí soudu do datové schránky příslušného katastrálního úřadu, bude se jednat o tzv. beznávrhové řízení ve smyslu ust. § 14 odst. 2 KZ[177], navíc toto rozhodnutí soudu bude osvobozeno od úhrady správního poplatku ve výši 2 000 Kč. Pokud bude návrh na výmaz správy fondu podávat svěřenský správce, bude tak činit na základě návrhu na vklad výmazu práva dle ust. § 14 odst. 1) KZ, doloženého rozhodnutím soudu o zániku správy fondu, kdy přijetí tohoto návrhu na vklad je zpoplatněno částkou 2 000 Kč[178].

[176] § 1472 OZ

[177] § 14 odst. 2) KZ *„Vkladové řízení je zahájeno také tehdy, pokud příslušnému katastrálnímu úřadu došlo od soudu nebo soudního exekutora jeho rozhodnutí nebo potvrzení o právu, které se do katastru zapisuje vkladem.“*

[178] Položka 120 sazebníku k zákonu č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích

Závěr

Cílem této práce bylo pochopit podstatu svěřenských fondů a jejich fungování, jakož také zjistit možnosti jejich využití v českých podmínkách, jak z pohledu, zda jsou využívány, tak i z pohledu toho, jak by využívány dále býti mohly. Mohu konstatovat, že institut svěřenského fondu, převzatý do české právní úpravy z Québeckého občanského zákoníku, byl původně institutem poměrně flexibilním, v českých podmínkách se z něho však postupem času stává institut formalizovaný, ať již povinným zápisem do rejstříku svěřenských fondů či evidencí skutečných majitelů, což může ubírat na jeho atraktivitě pro potenciální zájemce o jeho založení. Nevýhodou svěřenských fondů v českém pojetí se může dále zdát požadavek na neměnnost statutu, což je sice na jedné straně výrazem právní jistoty, na straně druhé to však velmi zásadně omezuje zakladatele v jeho vůli ohledně majetku, který do fondu vyčlenil.

Možná nepochopením naší právní úpravy je spor o nutnost akceptace neopominutelných dědiců, resp. nároku na jejich zákonný podíl, v případě testamentárního svěřenského fondu, kdy omezení vůle zůstavitele při pořízení, kterým zřizuje svěřenský fond mortis causa ve vztahu k neopominutelným dědicům, považuji zcela v rozporu s logikou tohoto institutu, k čemuž mohlo dojít nedokonalou akceptací québecké právní úpravy, která však pojem neopominutelných dědiců nezná.

Další závažnou otázkou je otázka právní subjektivity fondu, tedy i otázka, zda je právnickou osobou. Popírání existence právnické osoby je poněkud zavádějící, když tento institut v mnohém vykazuje právě znaky právnické osoby, v některých zákonech je pro možné použití dokonce konstruována fikce její existence, přičemž nejpádnějším argumentem je zde patrně povinnost registrace svěřenských fondů do rejstříku svěřenských fondů, jakož i povinná evidence skutečných majitelů.

Přes všechna uvedená negativa je však tento, stále poměrně nový institut, v českém právu vcelku využíván, o čemž svědčí i skutečnost, že k 30. 6. 2021 bylo u Finančního úřadu pro hlavní město Prahu registrováno 2451 těchto fondů, přičemž dle databáze katastrálních úřadu má 690 z nich ve svém jmění nemovitý majetek.

Myslím, že svěřenské fondy, při vyjasnění shora popsaných otázek a otevření se větším možnostem, by mohly být velkým potenciálem i v jiných oblastech, jako například při vytváření zaměstnaneckých fondů, založených k motivaci zaměstnanců.

Dle mého názoru je tedy existence tohoto institutu pozitivním přínosem pro české právní prostředí a jistě zde má i svou další budoucnost, byť i za předpokladu drobných novelizací občanského zákoníku.

Literatura

Monografie:

CLAXTON, J. B.*, Studies on the Quebec law of trust. Toronto Thomson Carswell* c 2005. 808 stran. ISBN:0459241737 9780459241735

CUMYM, C.M. *La fiducie, un nouveau sujet de droit?.* In J. Beaulne ed., Montreal, Wilson and Lafleur, 2002, 129-143. BEAULNE, J., CAPARROS, E., GUÉRARD, R., & LAFONTAINE, M. (2002). Mélanges Ernest Caparros. Montréal, Wilson & Lafleur.

BEDNAŘÍKOVÁ, B. *Svěřenské fondy: institut pro uchování a převody rodinného majetku. 2.,* aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2014, 184 stran. Právní monografie. ISBN 978-80-7478-585-6.

DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol. *Občanské právo hmotné 3 - Díl třetí: Věcná práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2015. 228 stran. ISBN 978-80-7478-935-9.

JOSKOVÁ, L. a PĚSNA, L., *Správa cizího majetku.* Vydání první. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017. 166 s. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-552-9.

HULMÁK, M. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. 2088 stran. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

HURDÍK, J. a kol. *Občanské právo hmotné - Obecná část. Absolutní majetková práva*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2014. 312 stran. ISBN 978-80-7380-495-4.

KINCL, J. *Římské právo.* Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1995. 386 stran. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-031-0.

MELZER, F. *Občanský zákoník: velký komentář.* Vydání první. Praha: Leges, 2013-2018. 4 svazky. Komentátor. ISBN 978-80-87576-73-1.

SPÁČIL, J. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku.* Vydání první. V Praze: C. H. Beck, 2018. 301 stran. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-711-8.

SPÁČIL, J. a kol. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. 1280 stran. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-499-5.

SVEJKOVSKÝ, J. a MAREK, R. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400-1474].* Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2015, 544 stran. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-548-0.
ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kolektiv. *Občanský zákoník - Komentář - Svazek III (absolutní majetková práva)* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2014. 1328 stran. ISBN 978-80-7478-547-4.
VALSAN, R. *Trusts and patrimonies*, Edinburgh University Press, Edinburgh 2015. ISBN: 9780748697748.

Sborníky:
BĚLOHLÁVEK, A. J. *Trust jako institut (ne)známý z pohledu mezinárodního práva soukromého*. Obchodněprávní revue, č. 7, ročník 2009
ZVÁNOVEC, V. *Založení svěřenského fondu se zvláštním důrazem na oddělení majetku*, in TICHÝ L., RONOVSKÁ K. a KOCÍ M. (edd.): Trust a srovnatelné instituty v Evropě, Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Praha 2014. 235s. ISBN 978-80-87488-14-0, str.127–139

Odborné články:
Act respecting the legal publicity of enterprises s účinností od 1. července 2014 [cit. 24. 8. 2021]. [online]. Dostupné z: http://www.legisquebec.gouv.qc.ca/en/showdoc/cs/P-44.1
Časopis pro právní vědu a praxi č. 4/2016, s. 675, GROCHOVÁ M. a VITOUL V.
BĚLOHLÁVEK, A. J. *Trust jako institut (ne)známý z pohledu mezinárodního práva soukromého.* Obchodněprávní revue, č. 7, ročník 2009, str. 181 a násl.
Employee Retirement Income Security Act (ERISA) z r. 1974. [online]. Dostupné z: https://legcounsel.house.gov/
HAYTON, D. J., KORTMANN S. C. J. J., VERHAGEN H. L. E. *Principles of European Trust Law*. The Hague: Kluwer Law International, 1999, str. 13.
JOSKOVÁ, L. *Postavení svěřenského správce* in TICHÝ, L., RONOVSKÁ, K., KOCÍ, M. *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*, Centrum právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2014
MILLER, S. D., ESOPs: *Sway Strategy for Tax Management*, Succession, and Continuity. John Wiley & Sons, 2017,

Moderní obec č. 5/2017, legislativa, s. 59-60
NĚMEC, L., zdroj: Soudce č. 11/2013, rubrika Články – úvahy - analýzy, str. 34-36.
PIHERA, V., RONOVSKÁ, K., Bulletin advokacie č. 7-8/2020, rubrika Články, str. 44 – 47
RADA, K., Limitace oprávnění správce při správě svěřenského fondu. [online]. Dostupné z:
https://www.epravo.cz/top/clanky/limitace-opravneni-spravce-pri%20sprave%20sverenskeho%20fondu-109760.html#_ftn7
Registraire des entreprises Québec [online] dostupné z:
http://www.legisquebec.gouv.qc.ca/en/showdoc/cs/P-44.1
STONE, F., Trusts in Louisiana, The International and Comparative Law Quarterly, Vol. 1, No. 3 (Jul., 1952), pp. 368-378 (11 pages). Published By: Cambridge University Press.
SVEJKOVSKÝ, J. zdroj: Bulletin advokacie č. 5/2020, rubrika Články, s. 36-39. [online]. Dostupné z: www.pravniprostor.cz
Typy svěřenských fondů. Praha: Svěřenská správa s.r.o., [cit. 23. 8. 2021]. [online]. Dostupné z: https://www.svsp.cz/typy-sverenskych-fondu
Vytváření *ESOPs* je přípustné dle *Employee Retirement Income Security Act (ERISA)* z r. 1974. [online]. Dostupné z: https://legcounsel.house.gov/
ŽALOUDEK, J., HÁJEK, J.: Svěřenský fond jako nástroj ochrany majetku. Daňové právo v praxi č. 1, ročník 2014
ŽALOUDEK, J., HÁJEK, J. Svěřenský fond jako nástroj ochrany majetku. str. 10 – 12 in: Daně a právo v praxi. č. 4. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2014. ISSN 1211-7293.
ŽALOUDEK, J., HÁJEK, J. Svěřenský fond jako nástroj ochrany majetku. str. 10 – 12 in: Daně a právo v praxi. č. 4. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2014. ISSN 1211-7293

Internetové stránky

Zápis z jednání Koordinačního výboru s Komorou daňových poradců ČR ze dne 23. 4. 2014, [cit. 23. 8. 2021]. [online]. Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-prispevky-kv-dp/Zapis_KV_KDP_2014-04-23.pdf

Internetové zdroje

Statistické údaje o vybraných transakcích s nemovitostmi evidovanými v KN. [online]. Dostupné z: https://www.cuzk.cz/Katastr-nemovitosti/Statisticke-udaje-o-transakcich/Statisticke-udaje-o-vybranych-transakcich-s-ne-(1).aspx

Věcné úkoly KÚ a ZÚ 2021 [online]. Dostupné z: *http://a200500.katastr.int/Dokumenty1/Forms/AllItems.aspx?RootFolder=/Dokumenty1/Informace%20%28nejen%29%20pro%20K%C3%9A/V%C4%9Bcn%C3%A9%20%C3%BAkoly%20K%C3%9A%20a%20Z%C3%9A/2021&FolderCTID=0x0120004A2125803087B142A8B598F962ECA9D0&View=%7b1D4A1C95-07AC-423A-96B0-C1E907098602%7d*

Seznam použitých zdrojů

Zákonné a podzákonné normy, mezinárodní smlouvy

Nadnárodní

Convention of 1. July 1985 on the Law Applicable to Trusts and on Their Recognition (Haagská úmluva o trustech).

České

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech.

Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí.

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád.

Zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví.

Zákon č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě.

Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád.

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Zákon č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích.

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, AML Anti-Money-Laundering

Vláda: Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku.

Vyhl. č. 357/2013 Sb., vyhláška o katastru nemovitostí (katastrální vyhláška)

Zahraniční

The Civil Code of Québec, Québecký občanský zákoník.

Abstrakt

Tato práce se zabývá správou cizího majetku se zaměřením na svěřenské fondy a jejich evidenci v katastru nemovitostí. Popisuje podstatu svěřenských fondů, jejich kořeny v českém a římském právu, jakož i paralely či rozdílnosti v Québeckém občanském zákoníku, který byl stěžejní předlohou pro jejich implementaci do českého práva.

Rovněž se zabývá problematickými otázkami právní úpravy svěřenských fondů, jejich reálným využitím v českém prostředí a případnými dalšími možnostmi jejich uplatnění. Součástí práce je také problematika jejich evidence v katastru nemovitostí a nezbytných náležitostí či podkladů pro zápis správy svěřenského fondu do katastru.

Cílem práce je mimo jiné zjistit současné možnosti využití svěřenských fondů v rámci legislativy a právního prostředí České republiky, přičemž lze konstatovat, že se tento institut postupně od roku 2014 stává velmi oblíbeným a využívaným, nicméně zatím poměrně konzervativně, v rámci klasické správy majetku. V českém prostředí se dosud například na poli zaměstnaneckých benefitů využívá sporadicky, rovněž dle průzkumu u notářských kanceláří zatím také není nijak významně používán pro případy mortis causa.

Abstract

This work deals with the management of foreign property with a focus on trusts and their registration in the real estate cadastre. It describes the essence of trusts, their roots in Czech and Roman law as well as parallels or differences in the Quebec Civil Code, which was a key model for their implementation into the Czech law.

It also deals with problematic issues of legal regulation of trusts, their real use in the Czech environment and other possibilities of their application. Part of the work is also the issue of their registration in the real estate cadastre and the necessary requirements or documents to register the trust fund administration in the cadastre.

The aim of this work is, among other things, to find out the current possibilities of using trust funds in the legislation and legal environment of the Czech Republic, and it can be stated that in the Czech environment, for example, it is still used sporadically in the field of employee benefits, and according to a survey by notary offices, it is not yet significantly used for cases of mortis causa.

Klíčová slova/Key Words

Svěřenský fond, zakladatel, svěřenský správce, obmyšlený, rejstřík svěřenských fondů, katastr, zápis

Trust, settlor, trustee, beneficiary, trust´s registry, land registry (cadastre), entry